

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
VI. ÉVFOLYAM 2. szám
2019. NYÁR

Ára: 600 Ft

nka

KÉSZÜLT A
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL

AUGUSZTUS

1. Cs ⊕ A Szent Kereszt körülhordozása, Makkabeus vtk.
– **Nagyboldogasszony bűnb. idő kezdete!**
2. P † István első vt. ereklyéinek átvitele
3. Szo Izsák, Dalmátosz és Fausztosz szé. atyák

4. V Püünkösöd u. 8. vasárnap – Az efezusi hét vt. – (Eudokia vtnő) – 7. hang

5. H Úrszínváltozás eü. – Euszigniosz vt.
6. K ⊕ **Úrszínváltozás**
7. Sz Uü. – Dometiosz vt.
8. Cs Uü. – Emilián hv.
9. P ☉ Uü. – Mátyás ap.
10. Szo Uü. – Lőrinc vt.

11. V Püünkösöd u. 9. vasárnap – Uü. – Euploz vt. – 8. hang

12. H Uü. – Fótiosz és Anikétoz vtk.
– (Maximosz szé. ereklyéi, Pirooska sza., Ipoly fszvt.)
13. K ☉ Úrszínváltozás ün.
14. Sz Nagyboldogasszony eü., Mikeás pr.
15. Cs ⊕ **A Legszebtebb Istenszülő elszenderülése
(Nagyboldogasszony)**
16. P ☉ Uü. – Jézus képe – Diomédesz vt.
17. Szo Uü. – Miron vt.

18. V Püünkösöd u. 10. vasárnap – Uü. – Flórusz és Laurusz vtk. – (Sámuel pr.) – 1. hang

19. H Uü. – András és tsai. vtk.
20. K ⊕ **István apostoli király, Hierotheosz fp. – Uü.**
– *Nemzeti ünnepe*
21. Sz Uü. – Tádé ap., Vassza vtnő
22. Cs Uü. – Agathonikosz és tsai. vtk., Farkas vt.
23. P ☉ Nagyboldogasszony ün.
24. Szo Eutik fszvt.

25. V ☉ Püünkösöd u. 11. vasárnap – Bertalan és Titusz apk. – 2. hang

26. H Adorján és Natália vtk.
27. K Poimén szé.
28. Sz Mózes rem.
29. Cs † **Keresztelő János pr. fejevétele – Böjti nap!**
30. P Ün. – Sándor, János és Pál fpk.
31. Szo ☉ Az Istenszülő övének elhelyezése

SZEPTEMBER

1. V † Püünkösöd u. 12. vas. – Az egyházi év kezdete (Indiktion) – Oszlopos Simeon szé. – 3. hang – (Teremtésvédelmi imnap)

2. H Mamász vt., János fp.
3. K P Piusz fp. – (Antimosz fszvt., Teokisztosz szé.)
4. Sz Babilasz fszvt., Mózes pr.
5. Cs Zakariás pr.
6. P ☉ Mihály arkangyal kolosszei csodája
7. Szo ☉ Keresztfelm. e. szombat – Kisboldogasszony eü.
– Szózon vt. – (Himnuszköltő Kassziáni)

8. V ⊕ Püünkösöd u. 13. (Ker. felm. e.) vasárnap – Az Istenszülő születése (Kisboldogasszony) – 4. hang

9. H Uü. – Joákim és Anna istenösök
10. K Uü. – Minodóra, Mitrodóra és Nimfodóra vtnők
11. Sz Uü. – Teodóra sza., Autonomosz fszvt.
12. Cs ☉ Kisboldogasszony ün.
13. P † A Feltámadás templomának felsz. – Eü. – Kornél fszvt.

14. Szo ⊕ A Szent Kereszt felmagasztalása – Böjti nap!

15. V Püünkösöd u. 14. (Ker. felm. u.) vasárnap – Uü. – Nikétasz nvt. – 5. hang

16. H Uü. – Eufémia nvt. nő
17. K Uü. – Zsófia és leányai: Hit, Remény, Szeretet vtnők
18. Sz Uü. – Eumeniosz fp.
19. Cs Uü. – Trofimosz, Szavátiosz és Dorimedón vtk.
20. P Uü. – Eusztáthiosz nvt. és felesége, Theopiszta,
és két fiuk: Agapiosz és Theopisztosz
21. Szo ☉ Keresztfelm. u. szombat – Keresztfelmagasztalás ün.

22. V Püünkösöd u. 15. vasárnap – Kodrátosz ap., Fókász fszvt. – 6. hang

23. H ☉ Ker. János pr. fogantatása
24. K Tekla vtnő
25. Sz Eufrozina sza.
26. Cs † János ap., evta. elhunyt
27. P Kallisztrátosz és tsai. vtk.
28. Szo ☉ Karitón szé.

29. V Püünkösöd u. 16. vasárnap – Cirjék rem. – 7. hang

30. H Gergely fszvt.

OKTÓBER

1. K † **Az Istenszülő oltalma**
2. Sz Ciprián fszvt., Jusztina vtnő
3. Cs Dénes fszvt.
4. P Hierotheosz fp., Ananiás ap.
5. Szo Karitina vtnő, Romanosz szé.

6. V ☉ Püünkösöd u. 17. vasárnap – Tamás ap. – 8. hang

7. H Szergiusz és Bakhusz vtk.
8. K Pelágia sza.
9. Sz ☉ Jakab ap., Alfeus fia – (Andronikosz és felesége szé.)
10. Cs Evlampiosz és Evlampia vtk.
11. P Fülöp ap., Teofán fp.
12. Szo Probosz, Tarakhosz és Andronikosz vtk.

13. V Püünkösöd u. 18. vasárnap – A hetedik egyetemes zsinat igazhíttő atyáinak emléke – (Kárposz és Papilász vtk.) – 1. h.

14. H Nazáriosz, Gerváziosz, Protáziosz és Kelziosz vtk., Kozma fp.
15. K Lukiánosz vt.
16. Sz Longinus vt.
17. Cs Ozeás pr., András vt.
18. P ☉ Lukács ap., evta.
19. Szo Joel pr., Várusz vt.

20. V Püünkösöd u. 19. vasárnap – Artemiosz nvt. – 2. hang

21. H Hiláron szé.
22. K Averkiosz fp., Az efezusi hét vt.
23. Sz ☉ Jakab ap., az Úr rokona – *Nemzeti ünnepe*
24. Cs Aretás és tsai. nvtk.
25. P Markiánosz és Mártíriosz vtk.
26. Szo † Demeter nvt.

27. V Püünkösöd u. 20. vasárnap – Ün. – Nesztor vt. – 3. hang

28. H Terenciusz és tsai. vtk., István szé.
29. K Anasztázia vtnő, Ábrám szé.
30. Sz Zénó és Zenóbia vtk.
31. Cs † Boldog Romzsa Tódor fszvt.
– (Sztákisz és tsai. apk., Epimakhosz vt.)

Kedves Ilus néni!

Ülök az íróasztalom fölött összekulcsolt kezekkel, illetve amit csinálók, inkább ujjtornára hasonlít, tekintve, hogy izzad a tenyerem, amitől borzasztó feszült leszek, s közben iszonyú hülye képet vágok. Mindig így grimaszolok, ha diszkréten ideges vagyok. Sajnálhatod, hogy nem látsz, egész biztos kinevetnél. Még nem mondtam? Tanulok imádkozni – furcsa, hogy ezt mondom, de nem megy. Semmi különös oka nincs, azt hiszem, egész egyszerűen lebénultam spirituálisan. Béna vagyok, ide jutottam. Szerinted van ilyen betegség? BNO-kód stb? Legalább elhárítottam, hogy újra megtanulom, ez is valami, nem? No, de eszembe jutottál! Igen, te, Iluskám. A legképtelenebb dolgok egyike, hogy levelet írok neked, hisz a szavaim úgysem jutnak el hozzád. Nem is válaszolsz. Hát nem különös? Ugyanez a ragacsos kétely telepszik az imáimra is. Képzeld, ahogy az imént meggyújtottam a teamécsest a párologtatómban, árny vetődött a Szentháromság-ikonra. Egy jó nagy árnyék! Persze, ebben sincs semmi rendkívüli, csak, tudod, lehetséges, hogy körülöttem még az is bemocskolódik, ami feddhetetlen...?

Ha tudnál beszélni, bizonyára megkérdeznéd, ugyan miért ragadok tolat. Tudod, ez az ikon emlékeztet rád. Fogalmam sincs, milyen lehettél, amikor még tudtál beszélni, meg járni, meg vállkendőket horgolni, csak elképzellek. Nem... már nem is képzellek. Minek? Az nem te vagy. Épp oly meddő gondolatkísérlet ez, mint fantáziálni arról, hogy Isten mennyire irgalmas, mennyire szép, meg mennyire egyetlen. Talán nem baj, hogy így van, úgy értem, hogy nem ismertelek. Ezek az ismeretek úgy rá tudnak ugyanis nehezülni egy emberre, hogy a lényegét szépen lassan megsemmisítik, legalábbis leasztyják. Azt a lényegét, ami akkor is makacsul ott marad, ha maga alá csinál, ha pépes zagyvalékokat adagolnak a szájába napi betevőként, és a fenekét Sudo krémmel kenegetik, nehogy a felfekvésű fekély egyre mélyebbre terjedjen a húsban.

Igen, bevallom, gyakran eszembe jutsz, imádság közben is hosszasan emlékezetembe idézlek, míg el nem jutok gondolatban addig a pontig, mikor már igazán csak „Iluska” vagy, addig az atomi pontig, ahonnan tovább már nem bontható egy ember. Amikor már nincs külső ok, amiért magától értetődően vagy inkább hétköznapi szeretni lehetne. Nincs

Ikonok csöndje

adósok maradunk? Milyen ijesztő mélységként tátong a másikba vetett bizalom a kétségnek eme perceiben! Törekényekké leszünk, mint egy fohász. De a csodába is, amikor joghurtodba aprítom a kenyérfalatkákat, hogy eléd tegyem vacsora gyanánt, és amikor megkérlek, hogy állj fel szépen és fogózkodj meg a mosdó szélében, míg lecsérellem a pelenkát, úgy érzem, mindezek az eszmefuttatások nevétségessé válnak, hisz oly röhejesen természetes az egész. A szeretet, ami összeköt veled, annyira egyszerű, mint a végtelenbe húzott egyenes, mint az ánégyzetpluszbénégyzetegyenlőcénégyzet, mint... mint ez az ikon.

Hálás vagyok neked, Ilus néni. Mert ráébredtem, hogy minden perc, amit veled tölthetek el, imádság. Nem, ez nem valami patetikus hasonlat. Abban az állapotban, amiben te vagy, nincs emlékezet, nincsenek gondolatok, sem gesztusok, csak jelen pillanatok egymásra kristályosodott cseppkövei, melyek szinte észrevétlenül növekednek bele az örökévalóságba, és én ott a sarokban, a tolószéked mellett, amiben ülsz mindennap, értettem meg, milyen az a béke, ami akkor válik tapinthatóvá, mikor ez a világ elmúlik, és csak az ikonok csöndje marad...

Így gondolok rád:

egy gondozód, **G. Gabriella**

1 ELŐSZÓ – G. Gabriella: Ikonok csöndje

LÉLEK

- 2 *Ivancsó Bazil*: A hajózókért, utazókért...
– Gondolatok egy hajószerecsétlenség kapcsán
- 6 Ferenc pápa csíksomlyói szentbeszéde
- 8 *Kuzmányi István* – *Baranyai Béla*: A Szentatya rámutatott a sebekre, hogy végre begyógyuljanak
- 10 *Rádi Dávid*: „Szia! Van egy perced? – Bocsanat, most sietek!”
- 12 *Kanyó Mária*: „Az én babám már áldozik”
– Anyaként a kisdetek áldoztatásáról

EMBER

- 14 *Seszták István*: Amerikából jöttem...
– 50 éves a Pittsburgi Görögkatolikus Metropólia és a Parmai Egyházmegye
- 16 *Papp Szabolcs*: Szinaxáron – Keresztelő Szent János születése
- 18 *Laskay Anna*: A mennyország a végcél
– Egy missziós orvos vallomása
- 20 *Király András*: Atanáz püspök Szíriában
- 23 *Maklár Ákos*: Mit látsz Krisztus Egyházából?
- 24 *Szemán-Tóth Teodóra*: A gyermekvédelem és az egyház
- 28 *Dobos Klára*: Hitvallás a magasból
– Ahol a Jóisten ránk nyitja a szemét
- 31 *Makkai László* – *Mozgó Mónika*: Határon túli együttműködés a nemzeti összetartozás napján
- 32 *Szemán-Tóth Teodóra*: Ifjúságpasztorációs gondolatok 1.
– Egy közösségi fészék
- 34 *Véghseő Tamás*: Miért nem lett Hadzsega Gyula hajdúdorogi püspök?
- 35 Szent István intelmei Imre herceghez

- 36 *Zajác Veronika*: Több mint tudásolympia
- 37 *Laskay Anna*: Női kerekasztal – Amit Isten egybekötött
- 38 In memoriam Rakaczky Bazil OSBM
- 40 *Kovács Dóra*: Az ikon másik oldala: az ecset, hegyén pedig az ikonfestő
– Beszélgetés Vollenhofer D’Innocenzo Máriával
- 44 *Makkai László* – *Mozgó Mónika*: Nunciusi látogatás a szakkollégiumban

ÉRTÉK

- 46 *Véghseő Tamás*: A román görögkatolikus egyház boldoggá avatott vértanú püspökei
- 50 *Ivancsó Bazil*: A Szentföld érdekességei X.
– Jeruzsálem templomai I.
- 53 Téged is vár a bazilita harmadrend!
- 54 *Terdik Szilveszter*: „Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, az bennem marad, és én öbennem” (Jn 6,56)
– Képi variációk egy MÁSIK témára
- 58 *Legeza József*: Könyvespolc mellett
- 60 *Véghseő Tamás*: Száz éve gyilkolták meg Jaczkovics Sándor görögkatolikus lelkészt
- 61 *Kanyó Árpád*: Liturgikus edények III. rész
– Szentségház: a szent adományok tartója
- 64 *Polyákné Tóth Nóra*: Görögkatolikus gyökereink nyomában
– Interjú dr. Véghseő Tamás atyával
- 68 *Szabó-Kiss Beáta*: Mese a kis báránnyákról
- 70 *Legeza Kata*: Mozivászon előtt – Nevem Sam
- 72 „Koktélteológia”
- 74 *Kührner Éva*: Világosító Szent Gergely és Szent Hripszime nyomában
- 76 *Obbágy Lacus*: Sztorik a pályáról
– Ez történt a 2018/19-es futbalszezonban
- 80 *Böjte Csaba*: Egy labda telibe talál...

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS
HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

FELELŐS KIADÓ: DR. VÉGHSEŐ TAMÁS REKTOR

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:

4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 13–19.

TEL: +36/42-597-600

TERJESZTÉSSEL ÉS MEGRENDELÉSSEL KAPCSOLATOS

INFORMÁCIÓ: KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU

TARTALOMMAL KAPCSOLATBAN:

SZEMLELET@GOROGKATOLIKUS.HU

SZÁMLASZÁM: 10702071-19204893-52300002

(SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA)

FŐSZERKESZTŐ: KIRÁLY ANDRÁS

FŐMUNKATÁRS: SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA, GERNER ATTILA,
KIRÁLY ANDRÁS, SZILÁGYI ICUS,
ZADUBENSZKI NORBERT, POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA,
SZABÓ SÁNDOR, VARGA B. BERNADETT

CÍMLAP: TRESTYÁNSZKY CSABA FOTÓJA

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ

NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉ MEGRENDELHETŐ POSTÁN
A SZERKESZTŐSÉG CÍMÉN VAGY ELEKTRONIKUS FORMÁBAN

A KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU CÍMÉN.

RENDELÉSSEL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓ

A SZERKESZTŐSÉG ELÉRHETŐSÉGEIN KÉRHETŐ.

NYÍREGYHÁZA, 2019

IVANCSÓ BAZIL

A hajózókért, utazókért...

Gondolatok egy hajószerencsétlenség kapcsán

Az egész országot sokkolta a május 29-i budapesti hajótragédia, melynek során egy dél-koreai turistákat szállító sétahajó a nekiütő szállodahajó miatt a Margit-sziget déli csücskénél a Dunába borult, és szinte pillanatok alatt elsüllyedt. Több mint hetven éve nem volt ilyen sok áldozattal járó szerencsétlenség Magyarországon.

Ám a mai átlagember többnyire már csak arra kapja fel a fejét, ha hajóval vagy repülővel történik szerencsétlenség – mivel a médiában is ezeknek van hírértéke. Ettől még a közutakon autóval is naponta hálnak meg emberek a nagyvilágban. Ha kicsi országunkban nem is naponta szednek halálos áldozatokat az autós belesetek, sajnos sérüléssel járók hetente többször is történnek. Ezekre sokan csak legyintenek, mert megszokottá váltak. Sokaknak annyira hétköznapi hír az ilyen, hogy a legyintés mellett már annyit sem mondanak: „De jó, hogy nem velem történt.” Akár köszönet Istennek? Még kevésbé...

Vajon mi, hívő emberek is elimádkozunk-e egy **Mennyei királyt** autóba üléskor? Vagy az útra kelők imáját, netán bármilyen más imát?

Mai világunkban a technika és technológia fejlettsége olyan szintre jutott, amiről korábban az elődeink álmodni sem mertek. Ma már jóformán az egész életünket automatizált gépekre bizzuk. Az önvezető autók sorozatgyártása is hamarosan elkezdődik. Ebben a világban már alig tudjuk elképzelni, hogy súlylyedhet el hajó vagy zuhanhat le repülő. S épp ezért van óriási hírértéke, ha – valóban nagy ritkán – mégis megtörténik.

Ám a híres Titanicról is úgy gondolták egykor, hogy elsüllyeszthetetlen: bár vasból készült, soha senki nem tudja elsüllyeszteni. Az a történeti tény még a filmből is kimaradt, hogy a gyártás folyamán a dolgozók annyira hittek a tökéletes munkájukban, hogy olajfestékkel ráírták a hajó jobb oldali elejére, hogy „ezt még az Isten sem süllyeszti el”. A hajónak ez a része ugyan vízbe került, így a vízre engedés után már nem látszott többé, de az óriási óceánjáró épp itt kapta a léket a jéghegytől az első tengeri úton...

Nem tudjuk, hogy a budapesti hajótragédia áldozatai milyen vallásúak volt. Tény, hogy Dél-Koreában sok a keresztény (mind a római katolikus, mind a protestáns).

Az imádság azonban nekünk sem haszontalan soha. Akár ha autóba ülünk, akár ha bármilyen más módon utazunk: kerékpárral, motoron, vasúton vagy éppen hajón, vagy repülőgépen. Mind a négyféle Szent Liturgiánkban, valamint minden alkonyati és reggeli zsolozsmánkban imádkozunk a hajózókért és utazókért (nagy ekténia, mindig az elején, bár Szent Jakab liturgiájában máshol).

Néhány imát azért érdemes a Szent Liturgiáinkból is megismerni, amelyeket a pap csak csendesesen mond el, ezért nem szoktuk hallani – lehet, hogy ezért nem is ismerjük.

Aranyszájú Szent János Liturgiájában a Miatyánk utáni főhajtás alatt: *„Te tehát Urunk, ezen előtted lévő ajándékokat fordítsd mindnyájunk javára: a hajózókkal együtt hajózzál, az utazókkal együtt utazzál, a beteget gyógyítsd meg, mert te vagy lelkünk és testünk orvosa.”*

Nagy Szent Bazil Liturgiájának anaforájában: *„Mentsd meg a tisztátalan szellemek által gyötörtet, hajózzál együtt a hajózókkal, s utazzál együtt az utazókkal.”*

Szent Jakabnak, az Úr „testvéreinek” liturgiáján az anaforában: *„Emlékezz meg, Urunk, a hajózó, úton lévő, idegenbe szakadt keresztényekről, a tömlöcökben és börtönökben, fogságban és száműzetésben, bányákban, kényszermunkában és keserves rabságban sínylő atyáinkról és testvéreinkről, és mindgyikük békességes hazatéréséről!”*

Manapság a tengerhajózásnak mint tömegközlekedésnek a szerepét átvette a légi közlekedés, amelynek az oka is egyértelmű: sokkal gyorsabb, néhány óra alatt bárhová el lehet érni. Emellett már a fapados járatok is igen népszerűek az alacsony áraik miatt; sokszor még a vasútnál is olcsóbbak. Felmerülhet hát a kérdés bárkiben: miért nem vesszük bele Szent Liturgiáinkba a repülőket is? Miért csak a hajózókat említjük? Erre több válasz is adható.

1. Amit Szent Jakab és az egyházatyák megírtak, azon nincs jogosultságunk változtatni, noha a kezdeti évszázadokban még átestek némi liturgiátörténeti fejlődésen.

2. Az ő korukban a hajóval való közlekedés volt a legnépszerűbb, de egyben legveszélyesebb is. Érthető hát, hogy az utazók előtt külön is ki vannak emelve.

3. Másféle utazási módot fölösleges lett volna kiemelni, mivel a kerékpár, személyautó, vonat még nem létezett (repülőgép kiváltképp), így a szárazföldi közlekedés csupán gyalog, háttal állatokon vagy szekéren történhetett. Ezek – a hajózással ellentétben – jóformán veszélytelenek voltak. (Talán az egyetlen reális veszély a rablótámadás volt.)

4. A repülővel közlekedők természetesen benne vannak az utazók fogalmában, így a Szent Liturgiáinkban és zsolozsmáinkban említve vannak. Milyen jó (azt is lehet mondani: tökéletes), hogy szentliturgia-szerzőink – noha nem tudhatták előre, hogy egykor majd a repülőgépet is feltalálja az emberiség, és elérkezik a légi közlekedés kora – az utazók fogalmával erről is előre gondoskodtak!

Jó, ha tudjuk: érdemes mindig imádsággal autóba ülni. Ha pedig hosszabb útra indulunk (főként hajóval vagy repülőgéppel), bármely papunktól áldás kérhető. A szertartásaink között ilyen is van: **útra kelők megáldása**. Amennyiben hajóval utaznánk, a néhány perces szertartás végén még egy plusz imádság is elhangzik. És igen, fontos mindez. A történetek fényében akár még egy egyszerű budapesti sétahajózás előtt is. Az imának ugyanis mindig van ereje.

„Sokat tehet az igaznak odaadó könyörgése”
(Jak 5,16b).

LÉLEK

BUZGÓ SZÍVVEL CSAK TÉGED KERESLEK,
NE ENGEDD, HOGY PARANCSAIDTÓL ELTÉRJEK.

(118. ZSOLTÁR)

Ferenc pápa csíksomlyói szentbeszéde

FERENC PÁPA ROMÁNIAI ÉS ERDÉLYI APOSTOLI LÁTOGATÁSA MÁSODIK NAPJÁN, JÚNIUS 1-JÉN A MAGYAR-
SÁG EGYIK LEGFONTOSABB MÁRIA-KEGYHELYÉRE, CSÍKSOMLYÓRA ÉRKEZETT, AHOL A HAGYOMÁNYOS
PÜNKÖSDSZOMBATI BÚCSÚK HELYSZÍNÉN, A KIS- ÉS NAGYSOMLYÓ-HEGYES KÖZÖTTI NYEREGBEN TALÁL-
HATÓ HÁRMASHALOM-OLTÁRNÁL MUTATOTT BE SZENTMISÉT.

A Szentatya Csíksomlyón elhangzott homíliáját az alábbiakban teljes terjedelmében közöljük.

Isten iránti örömmel és hálával vagyok ma itt, ezen a történelmi értékekben és hitben gazdag, kedves Mária-kegyhelyen, ahová gyermekként jövünk, hogy találkozzunk égi Édesanyánkkal, és hogy egymásban valódi testvérekre leljünk. Az Egyház voltaképpen táborigényezőre hasonlít. Ennek mintegy „szentségi” helyei, a kegyhelyek a hívő nép emlékezetét őrzik. Ez a nép a szenvedések közepette sem fáj el keresni az élet vizének a forrását, ahol a remény új erőre kaphat. A kegyhelyek az ünnep és az ünneplés, a könyvek és az esdeklések helyei. Édesanyánk lábához járulunk, szinte szavak nélkül, hogy így az ő szemével láthassuk magunkat, és hogy tekintetével elvezessen ahhoz, aki

„az Út, az Igazság és az Élet”
(Jn 14,6).

Ezt azonban nem akárhogyan tesszük: zarándokok vagyunk. Ti minden évben, pünkösdszombatján elzarándokoltok ide, hogy eleget tegyetek őseitek fogadalmának, megerősödjétek az Istenbe vetett hitben és a Szűzanya iránti áhítatban, akit ez a fából készült, csodálatos szobor jelenít meg. A testvériség jele, hogy ezen a zarándoklaton más felekezetek hívei is részt vesznek. Az idej zarándoklat Erdély öröksége, azonban egyúttal tiszteletben tartja a román és a magyar vallási szokásokat is. Ezen a zarándoklaton más felekezetek hívei is részt vesznek, és ez a párbeszéd az egység és a testvériség jele. Ugyanakkor felhívás az életté vált hit és a reménnyé lett élet bizonyosságának helyreállítására. Zarándokolni azt jelenti, hogy mint nép hazatérünk. Egy nép, amelynek gazdagsága a számtalan arc, kultúra, nyelv és hagyomány; Isten hívő, szent népe, amely Máriával együtt zarándokol az Úr irgalmát énekelve. Ha a galileai Kánában Mária közbenjárt

Jézusnál, hogy megtegye első csodáját, akkor minden kegyhelyen ő viraszt és ő jár közben. Nemcsak szent Fiánál, hanem mindannyiunknál, hogy ne hagyjuk, hogy azok a hangok és azok a sebek, amelyek az elkülönülést és a megosztottságot táplálják, megfosszanak minket a testvériség érzésétől. Nem szabad elfelednünk vagy tagadnunk a múlt összetett és szomorú eseményeit, azonban ezek nem jelenthetnek akadályt vagy ürügyet, hogy meggátolják a vágyott testvéri együttélést.

Zarándokolni nem más, mint érezni a meghívást és a késztetést, hogy járjunk együtt az úton, kérve az Úrtól a kegyelmet, hogy a régi és a mostani sérelmeinket és bizalmatlanságainkat változtassa új lehetőségekké a közösség érdekében. Azt jelenti: elszakadni a bizonyosságainktól és a kényelmünktől egy új földi életnek a keresésében, amelyet az Úr nekünk akar ajándékozni. A zarándoklat kihívás, hogy felfedezzük és továbbadjuk az együttélés lelkületét, és ne féljünk a kölcsönös érintkezéstől, találkozástól és segítségnyújtástól. Zarándokolni azt jelenti, hogy belekerülünk abba a kissé kaotikus tengerárba, amely a testvériség igazi megtapasztalásává válhat. Így egy minden helyzetben szolidáris karavánná válunk a jövő építésének érdekében (vö. Evangélium gaudium apostoli buzdítás, 87). Zarándoklatunk során ne azt kutassuk, hogy mi lehetett volna (és nem lett), hanem inkább azt, ami ránk vár, és nem odázhatjuk el. Zarándokolni annyit jelent, hogy hiszünk az Űrban, aki hozzánk jön, és közöttünk van, előmozdítva és ösztönözve a szolidaritást, a testvériséget, a jó utáni vágyat, az igazságot és az igazságosságot (vö. uo., 71). Jelenti a küzdelemre való elköteleződést is, hogy azok, akik tegnap lemaradtak, a holnap főszereplői lehessenek, viszont a ma főszereplői holnap se maradjanak hátra. Ez pedig a jövő szálainak kézműves összefonását teszi szükségessé. Íme, azért vagyunk itt, hogy közösen mondjuk: Édesanyánk, taníts meg minket összevarrni a jövőt.

Ez a zarándoklat tekintetünket Máriára és az Isten általi kiválasztottság titkára irányítja. Mária, ez a Názáretből, Galilea egyik kis településéről,

a Római Birodalom és Izrael periferiájáról származó lány igenjével képes volt elindítani a gyöngédség forradalmát (vö. uo., 88). Az Isten általi kiválasztottság titka ez, amely tekintetét a gyenge felé fordítja, hogy összehaverja az erőseket, és arra ösztönöz, bátorít minket, hogy mi is hozzá hasonlóan mondjuk ki az igenünket, hogy végigjárjuk a kiengesztelődés ösvényeit.

Aki kockáztat, annak az Úr nem okoz csalódást. Járjunk az úton, járjunk együtt az úton, és engedjük, hogy az evangélium legyen az a kovász, amely képes áthatni mindent, és képes megajándékozni népeinket az üdvösség örömeivel.

Forrás: romkat.ro

MINDENEK URALKODÓJA, engedd, hogy Krisztusod szent testének és vérenek közöltetése ébresszen bennünk megszegyeníthetetlen hitet és tettetés nélküli szeretetet a bölcsesség teljessége, lelkünk és testünk gyógyulására, minden rossznak elűzésére, parancsaid teljesítésére és majdan Krisztusod rettenetes ítélőszéke előtt kedvesen fogadott védelemre. Mert te vagy a mi megszentelésünk és téged dicsőítünk, Atya, Fiú és Szentlélek, most és mindenkor s örökkön ökörré. Amen.

(Szent Bazil liturgiája)

KUZMÁNYI ISTVÁN
Magyar Kurír

A Szentatya rámutatott a sebekre, hogy végre begyógyuljanak

A JÚNIUS 1-JEI CSÍKSOMLYÓI ÉS
A MÁSNAPI BALÁZSFALVI PÁPALÁTOGATÁSRÓL
ÉS ANNAK ÜZENETÉRŐL KÉRDEZTÜK
KOCSIS FÜLÖP HAJDÚDOROGI
ÉRSEK-METROPOLITÁT.

✠ Milyen érzésekkel, gondolatokkal várta Csíksomlyón a Szentatyát?

Reggel, látva a szakadó esőt, bizony nagyon elkámpicsorodtam. Amikor a vonattal Csíkszeredába érkező, bőrig ázott Udvardy György, Székely János és Orosz Atanáz püspökök a szálláshelyünkre értek, féltem attól, hogy mi vár még ránk. Bennünket kisbuszokkal vittek fel a helyszínre, a sárban azonban elakadtunk, ezért néhány zarándok segítségével nekünk is segíteni kellett megtolni a járműveket. Bár mi fent már védett helyen voltunk, azért ott is fújt a szél, és elég hideg volt. Ráadásul az egész csíksomlyói nyereg ködbe burkolózott. Felérve mi is bekapcsolódtunk az előzetes imádságokba, és így vártuk a Szentatyát. De mindannyian úgy gondoltuk, hogy amit a Jóistentől kapunk, azt kell elfogadnunk. Hála Istennek az eső fél órával a pápa érkezése előtt elállt, és a köd is felszállt. Hadd mondjam el egy érdekes élményemet: a szentáldozás előtt a baldachin tetejéről elkezdett folyni a víz, méghozzá elég erősen. Néztem, hogy vajon honnan jöhet. Mellettem a püspökök azt mondták, hogy valószínűleg most folyik le az összegyűlt esővíz. Eszembe jutott a nemzetközi eucharisztikus kongresszus mottója: „Minden forrásom belőled fakad.”

✠ Hogyan értékeli a pápa csíksomlyói látogatását?

Nagy béke, derű és öröm uralt mindent, nemcsak a helyet, de az emberek szívét is. A pápa jelenléte, a Katolikus Egyház érzékelhetővé válása minden problémán felülemelt bennünket. Nem tudtuk, hogy a Szentatya mit fog mondani a magyaroknak, hogyan szól majd a diplomáciailag is kényes kérdésekről. Ferenc pápa végül nagyon szókimondó volt, de arról beszélt, amire szükség volt: a megbékélésről, arról, hogy ne féljünk a kockázatától. Kiderült, hogy az előzetes félelmek túlzottak voltak, a pápa jelenléte békét teremtett. Egy erőt adó, igazi katolikus élményben volt részünk.

✠ Másnap Balázsfalván is ott volt, ahol a Szentatya boldoggá avatott hét vértanú görögkatolikus püspököt. Mi volt ennek a jelentősége?

Nekünk, görögkatolikusoknak ez rendkívül fontos esemény volt. Ez az alkalom is azt bizonyította, hogy a magyar–román ellentét a Görögkatolikus Egyházban szinte teljesen megszűnt. Együtt örültünk annak, hogy a pápa boldoggá avatta vértanúinkat. Ezt hangsúlyoztam akkor is, amikor Orosz Atanáz püspök úrral együtt néhány szót válthattam a Szentatyával. Jeleztük neki, hogy mi a Magyar Görögkatolikus Egyház képviselőiben nemcsak Csíksomlyón, hanem itt is jelen vagyunk. Érdekes, hogy a boldoggá avatottak között volt olyan is, aki erős nacionalista érzésekkel élte meg a hitét, és nem feltétlenül örült a hajdúdorogi görögkatolikus püspökség létrejöttének. De ezek az ellentétek már a börtönben oldódtak, és ma elmondhatjuk, hogy mindez már a múlté. Nekünk már nem az ő egykori sajátos értelmezéseikkel kell foglalkoznunk, már csak azért sem, mert az életszentség nem azt jelenti, hogy valakinek mindenben igaza van.

✠ Ezek szerint a pápa jelenléte gyógyító erővel hatott?

Nagyon sok sebből vérzik a Görögkatolikus Egyház azokon a területeken, ahol a kommunizmus volt az uralkodó ideológia. Az írmagját sem akarták meghagyni a szlovák, a bolgár, a román és az ukrán görögkatolikus egyházaknak; a kommunista diktatúra idején csak Magyarországon létezhetett. Ez idő alatt sok vértanú született a mennyországba. Az a pillanat, amikor oltárra emeljük ezeket a sokat szenvedett embereket, Egyházunk megdicsőülését is jelenti. Krisztus kitart azok mellett, akik kitartanak mellette, Krisztus Egyháza – így a Görögkatolikus Egyház is – ugyanis legyőzhetetlen. Az Úristen a múlt fájdalmait, sérelmeit áldássá formálta.

✠ Eljutott a magyar és a román Görögkatolikus Egyház arra a pontra, hogy őszinte testvéri kapcsolatot tud ápolni?

Már Keresztes Szilárd püspök úr idejétől elindult ez a folyamat. A Magyar Görögkatolikus Egyház nagyon sokat segített a határon túli görögkatolikus egyházak megerősödésében. Ez az esemény inkább arra mutatott rá, hogy Isten elégtételt ad azoknak, akik kitartanak mellette. Ne feledjük, hogy egyik-másik most boldoggá avatott vértanú kálváriája nagyon hosszú és fájdalmas volt. Megalázták, meggyötörték, megverték, kiéheztették és megölték, majd valahol elföldelték őket, most pedig az ő tanúságtételükre csodálkozik rá az Egyház. Krisztus megdicsőíti azokat, akik hűségesek hozzá.

✠ Milyen gondolatokat hozott magával a pápa erdélyi látogatásáról?

Ferenc pápát nem kedveli mindenki. Most azonban fel kell ébrednünk, és észre kell vennünk, hogy a csíksomlyói látogatáshoz az ő radikális hozzáállása is kellett. Most is akadt olyan, aki nem akarta, hogy eljöjjön, ám ő nem hallgatott ezekre a hangokra. Higgyük el, hogy Krisztus Egyháza jó kezekben van. Ahogyan bennünket, magyarokat megerősített a jelenléte, Balázsfalván a görögkatolikus hívek kaptak tőle biztatást. Ferenc pápa mindenütt igyekszik feloldani az ellentéteket. Látjuk ezt abban is, hogy keresi a kapcsolatot az ortodox egyházakkal is. Romániában súlyos ellentétek vannak az ortodoxok és a görögkatolikusok között, de biztos vagyok abban, hogy ez a látogatás segítheti a konfliktusok megszüntetését.

A Katolikus Egyház hite át-sugárzik minden nehézségen. Nem szabad, hogy megütözzünk a bajokon és a sebeken, hiszen Krisztus Urunk teste is tele volt sebekkel. Ettől a titokzatos test sem lehet mentes. Ferenc pápa nem elfedi, hanem felfedi ezeket a sebeket – engedi, hogy lássuk mindezt azért, hogy végre begyógyuljanak.

RÁDI DÁVID

„Szia! Van egy perced?”

– Bocsánat, most sietek!”

„MINDIG MEG LESZEK GYŐZŐDVE RÓLA, HOGY AZ ÓRA AZ ÓRÁS LÉTEZÉSÉT, A VILÁGEGYETEM PEDIG AZ ISTEN LÉTEZÉSÉT BIZONYÍTJA.” (Voltaire)

Írásommal gondolkodásra, tudatosságra és emlékezésre hívom a kedves olvasót!

Rohanó világunkban egyre nehezebben tudunk megállni, és nemcsak a természetre, hanem az emberi kezek alkotta szép tárgyakra sem tudunk rácsodálkozni, noha azok vesznek minket körül, és esetleg még történetük is van. A világ felgyorsult (de mi jöhet még ezután?), és az ember igyekszik tartani a tempót, ameddig csak bírja.

Ehhez a tempóhoz sok mindent használ, különösképpen időmérő eszközöket. Azonban a mai mentalitás és árukészlet már azt sugallja, hogy ha elromlik valami, akkor „dobj el, és vegyél helyette újat!” E szerint a gondolkodásmód szerint jobb és gyorsabb megoldás.

A másik divatos mondat pedig: „Nem kell nekem óra, a telefonon nézem meg az időt!” Nem mindenki túri meg magán az órát, esetleg irritálja is, de ne felejtjük el, hogy nem mindenhol használhatjuk a telefont az időleolvasásra, mert nem elegáns, esetleg mások nem tolerálják (templom, színház, előadás, nagyobb események stb.). Szeretjük leolvasni az időt. Szeretjük tudni, hogy mikor ér már véget a tanóra, a munka, az adott esemény. Szeretjük megtervezni, hogy mire és kire (!) mennyi időt tudunk fordítani... A mai világ nem az „időmilliomosságról” szól.

A fennmaradt mechanikus (kar)órák egy régebbi kor értékeit képviselik, és sok mindent rejtnek magukban. Például azt, hogy még nem szaladt ennyire a világ. Amikor még minőségi volt valami. Amikor még megbecsülte az ember azt a keveset, amije volt, és örült neki...

Ha idősebb az olvasó, esetleg eszébe juthat egy szép emlék arról, hogy párjától milyen alkalomból kapott egy ilyen órát. Ha fiatalabb az olvasó, eszébe juthat, amikor látta és hallot-

ta, amikor nagypapája vagy nagymamája felhívta az órát egyik reggel, amikor unokaként náluk nyaralt. Milyen szép emlékek is lehetnek ezek!

Ezek az órák elgondolkodtatóak és történelmet hordoznak magukban. „Ó ha ez mesélni tudna!” – azt hisszük, hogy az emlékek valahogyan manifesztálódnak ezekben a tárgyakra. Életünk nagy eseményein, legvidámabb vagy legszomorúbb pillanatainkban is viseljük (nem hordjuk!) őket. Amikor már nincs velünk valamely közeli hozzátartozó, akkor egy ilyen használati tárgy éreztetheti közelségét, hiszen tudjuk, hogy mindig rajta/vele volt. Ő maga azonban már lehet, hogy egy jobb helyen van, „hol nincs fájdalom, sem aggodás, sem sóhaj, de végtelen élet!” – énekeljük az elhunytakért szóló kontákban.

Elemezzünk, gondolkodjunk, nézelődjünk!

Első ránézésre látjuk magát az órát, amely a tok, a számlap, a mutatók és a szíj összessége. Azonban ez nem minden, ugyanis van valami, ami működteti: a szerkezet.

Már az elgondolkodtató, hogy amit látunk, meg sem moccanna anélkül, hogy az ember az évszázadok (!) során innovációk sokaságát

meg ne valósította volna! Nagyon érdekes, hogy az embert is működteti a szíve, úgy a tárgyakat is működteti valami, esetünkben a szerkezet az órát.

TEST ÉS TOK

Az emberi test. A test, amely mindent összefog. (Eszembe jut egy régi időben vitatott kérdés: a test a lélek börtöne?) A test foglalja magába szerveinket, lelkünket. A testünkkel mozgunk, a testtel élünk, de a test nem minden. A test csak az egyik oldal. A lélek egészíti ki. A test külsőleg látható sérülést szenved, megöregszik, meghal.

Órák esetében a tok az, ami magában foglalja mindent. A tok nélküli óra hamarabb tönkremegy, porosodik, fokozottan kell óvni. Tok nélkül nem az igazi. Tok nélkül használhatatlan. De a tok nem minden, hiszen hiába a tok, ha nincs benne semmi. A tok is tönkremegy előbb-utóbb.

ARC ÉS SZÁMLAP

Az emberi arc sokféle, de vannak azonos vonások. Az emberi arc az, ami sok mindent kifejezhet. Kifejezheti állapotunkat, érzéseinket, hangulatunkat. Az idő múlása is meglátszik rajta...

A számlap, amire ránézünk, amiről leolvassuk az időt, sok mindent hordozhat magán: Először is nem mindegy, hogy milyen a számlap színe (fekete, fehér, ezüst, arany stb.). Sokszor a hangulatot is meghatározza, kifejezi. Az sem felejtendő, hogy milyen állapotban maradt meg. Van, amit teljesen megevett az idő vasfoga, van, aminek jól áll a patina, és van olyan is, aminek akár a 60 év sem ártott meg...

Másodszor, nem mindegy, hogy a számok hogyan helyezkednek el rajta. Vannak nyomott, rakott, illetve vésett indexek, amelyek lehetnek arab számok, római számok, sőt akár lándzsás, vonalas jelölések.

ÉLETVEZETÉS ÉS MUTATÓK

Mi az irány, amit követek? Merre mutat az életem? Túl lassan vagy túl gyorsan telik? Helyesen működik a lelkem, vagy van valami, ami miatt nem jó irányba tartok? A lelkem állapota határozza meg, hogy milyen ütemben haladok az életben (haladok-e egyáltalán). Ha valami nincs rendben, akkor nem külsőleg kell megoldanom, hanem belsőleg, a felszín alatt érdemes keresnem a megoldást és rendet rakni.

A szerkezet mozgatja a mutatókat. Ha a szerkezet megbízhatatlanul működik, az időt is megbízhatatlanul jelzik a mutatók.

LÉLEK ÉS SZERKEZET

Mint ahogyan nem nyílunk meg csak úgy akárciknek, hacsak nem tudja a megfelelő „módszerrel” megnyitni szívünket, úgy egy ilyen régi órát is gondosan lezártak.

A legtöbb egyszerű, pattintós hátlappal rendelkezik, de vannak csavaros hátlapú modellek, amelyekhez speciális nyitó kell, ellenkező esetben megsértjük a hátlapot, tokot. Bizony... sokszor sértjük meg egymást is, mert nem megfelelően nyitunk a másik ember felé, és csak a felszín kapargatjuk...

Az emberi lélek összetett, akárcsak a szerkezet. Mindkettőnek van dinamikája, valami hajtja előre. Az elsőt maga Isten teremtette, az utóbbit az ember alkotta. A lényeg, hogy egyik sem működne, ha nem lenne minden a helyén. Sokszor látjuk, hogy lelki szinten mégis elromlik valami bennünk. Szükségünk van a megújulásra, a lelkigyakorlatra, az imára, a lelki felfrissülésre.

Régi órák esetében szervizre van szükség. Egy hozzáértő órás (sajnos kevés van!) apró darabjaira szedi szét a szerkezetet, tisztítja, összeszerelésnél pedig megolajozza a megfelelő helyeken... Ha szükséges, akkor kicseréli a tönkrement alkatrészeket. Ezután pedig a szabályozás történik, hogy pontosan járjon.

Egy lelkigyakorlat alkalmával olyan folyamatok zajlódhatnak bennünk, amelyek üdvös irányba visznek minket. Lelkünk megújul, ismét minden

működik, a tönkrement lelki fogaskerekeink pedig kicserélődhetnek. Szabályozás is történik, hiszen a megújult lélek új erőre kap, és pontosan kezd járni!

ÖLTÖZET ÉS SZÍJ

Öltözködünk és a különböző ruhákban különbözőképpen érezzük magunkat. A fekete a gyász színe, a letisztultságé, komolyságé. Az élénkebb színek élénkítenek bennünket, környezetünket is. Mit sugallok a többi ember számára az öltözetemmel? Megfelelő-e, keresztényi-e, vagy oda nem illő, esetleg hivalkodó?

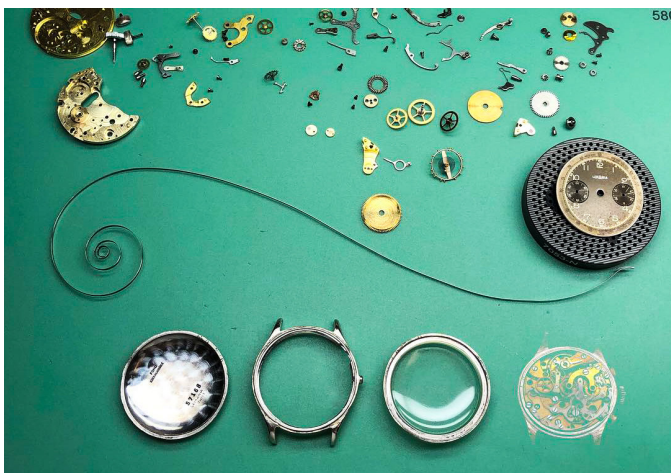
Bőr, fém, nato, perlon, gumi, műanyag stb. Ahány óra és szíj, annyi stílus. Az ember a múlt század elején kezdte a csuklóján viselni az órát. Akkoriban még a zsebórák voltak elterjedtek. (Mint most a telefonok!) A történelem ismétli önmagát?) Volt már próbálkozás az óra csuklóra rögzítésére, de az i-re a pontot az I. világháború tette fel. A katonák erre szó szerint rákényszerültek, hiszen a zsebóra nézegetése nem lehetett túl praktikus bevetés közben... A borzalomba menet előtt az órák a katonák zsebére tartófüleket forrasztottak, vagy az egész tokot kicserélték, esetleg csuklóra rögzíthető börtököt használtak... ezekre külön iparágak születtek. Aki túlélte a háborút, ezután már így viselte óráját, ez lett a divat, az elfogadott.

ISTEN ÉS AZ EMBER

Nem minden rossz, amit az ember alkotott. Jobb esetben megpróbálja másolni a Teremtőt, és ez néha sikerül neki, néha nem. Sajnos a rohanással, tárgyakkal és problémákkal telt világunk nem járul hozzá ahhoz, hogy (időben) felismerjük az igazi értékeket, megálljunk és gondolkodjunk azokról. Amilyen egyszerű volt „régén” az élet, most sokszor annyira bonyolult. Miért? – kérdezhetnénk. Azért, mert a mai kor embere nem tudja helyesen megélni szabadságát. Pál apostol gondolata jut eszembe: **„Minden szabad, de nem minden használ. Minden szabad, de nem minden szolgál javunkra”** (1Kor 10,23).

Nem szolgál javunkra az, ha nem tudunk megállni és elcsodálkozni, elgondolkodni azon, hogy Isten teremtésének mintája mennyire megérintette az embert! Isten a semmiből megteremtette az univerzumot (amelyben több millió galaxis van!), összerendezte, fenntartja és gondot visel rá. Az ember Isten műve előtt csak megállhat és dicsőítést zenghet a szívében. Amikor pedig ránéz egy komplikált összetételű tárgyra, akkor csak hálát érezhet, hogy egy kicsit ő is kapott Isten végtelen intelligenciájából, és képes volt valami szépet készíteni valamikor és valamiből...

KANYÓ MÁRIA

„Az én babám már áldozik”

– Anyaként a kisdedek áldoztatásáról

Papcsaládos édesanyaként fontosnak tartom, hogy gyermekeim a templom közelében növekedjenek. Ebből a megfontolásból a helyi szertartásokon kívül a templombúcsúkra is szeretettel invitálom őket – pedig ugye, kedves, velem egy cipőben járó papné társaim, mindannyian jól tudjuk, milyen nagy hercehurcával jár néha gyerekektől eljutni ezekre az ünnepi alkalmakra. Ezeken kívül több egyházi rendezvényen is megfordulunk, ahol szintén Szent Liturgián veszünk részt. Egyfajta kötelességtudat, szokásrendszer, de leginkább saját meggyőződésem miatt alakítottam így a kis életük folyását. Felmérve korosztálybeli különbségeiket, igyekeztem türelemmel terelgetni őket a szertartások irányába – attól függően, hogy melyik gyereknél mikor és milyen mértékben éreztem szükségét.

Gyermekeim Szent Liturgián való áldoztatásának szorgalmazásában azonban inkább a férjem játszott döntő szerepet, mondhatom ebben ő a „kompetens”. Épp ezért nem célom és nem is tisztem a kisdedáldoztatás teológiai oldalát magyaráztatni – inkább személyes tapasztalásaimat és érzéseimet szeretném néhány egyszerű gondolatban megosztani.

Amikor először beszélgettünk erről, számomra idegen volt az egész: magam is – abban a „hagyományos” értelemben – voltam elsőáldozó. Egy kicsit az aggodalmaskodás lett úrrá rajtam, és laikusként, egyszerű anyaként, talán néhány hívő hirtelen véleményének szószólójaként reagáltam. Kérdések és feltételezések merültek fel bennem az eddigi tapasztalataim alapján: „Nem fogják megérteni a hívek, hogy nem lesz »szép ruhás felvonulás«”. Túl korainak tarthatják, hogy borral, a Szent Vérral izleltetik meg a pici babát. Talán valaki még attól is tarthat, hogy elkap majd valamit a gyermek. „Mikor fog először gyónni?” – kérdezheti az egyszerű ember. „Eddig így volt, most miért változtatunk? A rómaiaknál is így van? Akkor a keresztelő is »hosszabb« lesz? Mikor tanulja meg azokat a tudnivalókat, amelyekből a többiek vizsgáztak?” – sorolhatnám a kérdéseket, amelyek felmerülhetnek. Mindezekre a férjem meggyőző magyarázatokat adva megnyugtatóan, így az értelmem is befogadta ezt az „új” (valójában régi) szokást. Különösen azon gondolkodtam el, amikor arra utalt, hogy pont attól a kisgyermektől vesszük el az Eucharisziában való részesülés lehetőségét, aki még olyan ártatlan...

Legnagyobb gyermekünk, Izabella még nem részesült keresztelesekor az Eucharisziában, de rövid időn belül – még csecsemőkorában – a férjem megáldoztatta, majd korábban megtanult gyónni is, mint a kortársai. Másik két lányunk – Zsófia és Anasztázia – már a keresztelesekor vehette magához Krisztus testét és véré. Eleinte egy szín alatt áldoztak, csak a Szent Vért izlelheték meg. Majd ahogyan nőttek, és már el tudták fogyasztani koruknak megfelelően a kis részecskét, a teljes Eucharisziában részesülhettek.

Amikor sor került gyermekeim megáldoztatására, amikor láttam és megtapasztaltam ezt az élményt, akkor tudtam érzelmileg is teljesen befogadni az addig kissé idegennek vélt „újítást”. Leírhatatlan anyai érzés, amikor a kisbabámat tartom a kezemben, és megízleli az „üdvösség kelyhét”.

Szolgálati helyeink hívei számára kezdtük világossá tenni – vállalva a kérdéseket – a gyermekáldoztatás szokását. Akinek nem volt elég a számomra legegyszerűbb magyarázat – „pont a kisdedektől vonnak meg ezt a kegyelmet” –, azok pap férjemtől bővebben informálódhattak. Aztán felmerült valaki részéről: esetleg ez csak a papgyerekek kiváltsága – ekkor igyekeztem azonnal rövid magyarázattal helyesbíteni ezt a téves feltételezést.

Amikor más papokhoz vittem áldozni a gyermekeim, eleinte a férjem még szólt nekik, hogy nyugodtan részesíthetik őket a szentségben. Aztán bátorságot nyerve – ha kellett – már én is alázatosan jeleztem, hogy „a kicsi is áldozik”.

Nilván mind a papnak, mind annak, aki a kisgyermeket viszi, körültekintőbbnek kell lennie a szentáldozásnál. Kis kezét finoman meg is kell fogni eleinte, nehogy kiüsse a pap kezéből a szent kelyhet. Amikor odanyújtják Krisztus Szent Véré, és a kanálkával megérinti száját a pap, a kisbaba ösztönösen magához fogja venni azt – különösen, ha édes. Olyan is előfordulhat, hogy savanykásabb ízű számukra, akkor – mosolyra fakasztóan – még azt is kifejezik. Nagyon aranyosan tudnak egyet grimaszolni.

Amikor már járn tudtak, a lányok egyedül is előre sétáltak. Megtanítottuk nekik, hogyan tegyék össze a kis kezüket, hogyan vessék magukra a keresztet, mikor nyissák ki a szájukat. A legkisebb, cserfesebb kislányunk a nagyobbak példáját látva már magabiztosan lépked előre, amint a „Hiszem, Uram...” imádságot meghallja. Volt rá eset, hogy a hit-

vallásnál összekulcsolta a kis kezét és sorakozni kezdett, mert azt hitte, hogy ezután már a szentáldozás következik. Az is többször előfordult, hogy a templomunk hajójában körbehaladó nagybemenet imádságánál a kelyhet meglátva már hangosan kijelentette: „Áldozás!” Volt, amikor túl hamar akart előre menni, olyankor halkán magyaráztam neki, hogy „amikor apa kihúzza a függönyt, még egy kicsit várunk, és majd ha kijön, azután lehet menni.”

Néha megmosolyogtató dolgok történtek, de az a mosoly még a szigorúbbnak tűnő, „konzervatívabb” híveink arcán is felcsillant egy-egy ilyen alkalommal. Nálunk szépen kialakult, hogy már a nénik várják a gyermekeinket, hogy ők menjenek elsőként... csillogó mosolygós tekintetek követik mindezt.

Ahogy értelmük fejlődött, igyekeztem rákérdezni: „Akarsz-e áldozni? Megyünk áldozni?” Ha daczból nemet is mondott, akkor még egyszer rákérdeztem, vagy picit biztattam, de aztán hagytam a maga döntésében. A gyermekek, amikor dackorszakba kerülnek, el is utasíthatják ezt a lehetőséget, de előtte ezt is szépen meg kell beszélni velük. Történt nálunk is ilyen, és ekkor nem erőltettem. A nem „megszokott pap” személye is idegen lehet, ezért is fontos az előkészítés. Ilyenkor az anyák fontos feladata elmondani, hogyan is fog most történni, és melyik papbácsitól fogja megkapni a szentséget.

A hívek nagy örömmel figyelik a magabiztosan vagy a félenkebben előre lépkedő totyogókat. A liturgia végén megvárunk mindenkit, s

olyankor nagyon jól esik, hogy a templomból kijövők ki is fejezik, hogy milyen aranyosan, de szépen sorakoztak, vonultak a kicsik is a szentáldozáshoz.

Májusban Hajdúdorogon vehettünk részt a metropóliai napon. Napközben betértünk a templomba, a legkisebb gyermekemet így buzdítva: „Menjünk, köszönjük Jézusnak!” Erre ő az ikonosztázion előtt ezt sutogta: „Szia, Jézus! Szeretlek!” Anyyra meglepett, hogy bár csendesen, de széles mosollyal ámuldoztam rajta. Úgy vélem, minden hívő anyai szív repes örömeiben, amikor ilyen „pillanatnyi” boldogságot átél.

Azt hiszem, hogy a rendszeres Eucharishtiában való részesedés kegyelme által a gyermekek Krisztussal való „barátsága” fokozatosan, hosszú távra elmélyülhet. Szerintem kellően pozitív hatása van a kisdetek megáldoztatásának, így már korán szokásrendszerüké válhat az a „kegyelmi állapot”, mellyel fokozatosan tudatosíthatjuk bennük a Krisztussal való közösséget. Másrészt külső hatása a híveink számára is példaértékű lehet, így szépen elfogadtatható.

Mindezek a gondolatok még inkább megerősödtek bennem a nemrég Atanáz püspök atya által megfogalmazott katekézis egyik fontos mondatát olvasva:

„TEHÁT A SZENTLÉLEK KEGYELME NEMCSAK A »NAGYOKOSOKNAK« VAN FÖNNTARTVA, HANEM A KRISZTUSBAN LÉVŐ »KISDEDEK«-NEK IS, VAGYIS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS NÉLKÜL MINDENKINEK.”

„Szeretlek, Jézusom!”

SESZTÁK ISTVÁN

Amerikából jöttem...

50 éves a Pittsburghi Görögkatolikus Metropólia és a Parmai Egyházmegye

Bizonyára sokunknak számos szép emléket nyújtott az a játék, melynek közismert neve: „Amerikából jöttem, mesterségem címere...” Az elmúlt egy héten, elsődlegesen a Jóistennek köszönhetően lehetőségem volt Fülöp metropolita atyával, Nyirán János fődiakónussal és Domokos Zsolt titkár úrral részt venni az Egyesült Államokban élő, ruszin gyökerű görögkatolikusok jubileumi ünnepségén. Az Egyesült Államokról és az ott élő görögkatolikusokról szerzett tapasztalataimat és élményeimet osztom meg az olvasókkal.

1969-ben – miközben Magyarországon és a kelet-európai országok zömében dúlt a kommunizmus ideológiájából fakadó „egyházszünet” – a távolban élő, kiemelten a Munkácsi Egyházmegyéből (és annak utód egyházmegyéiből) a 19. század végén és a 20. század elején az USA-ba vándorló görögkatolikus hívek számára alapította meg VI. Pál pápa a már meglévő Pittsburghi és Passaici Egyházmegye mellé a Parmai Egyházmegyét (ez egészül majd ki később a Phoenixi Egyházmegyével), evvel együtt a Pittsburghi Görögkatolikus Metropóliát. Ez a metropólia, a hozzá tartozó négy egyházmegyével mára teljesen lefedi az Amerikai Egyesült Államok rutén gyökerű görögkatolikus híveinek ellátását.

Utunkat a magam részéről komoly várákozás előzte meg, nemcsak annak újdonsága miatt, de igazi kíváncsiság volt bennem, hogyan is élnek a görögkatolikusok az Egyesült Államokban; azok, akikkel számos kötelék – személyes, családi, földrajzi – fog össze jónéhány hazai

görögkatolikus embert. Kíváncsi voltam, mit jelent görögkatolikusnak lenni ott, ahol a szabadság és a demokrácia eszméje oly erősen átítatta és itatja a társadalom minden zugát.

Nyugodtan mondhatom, rengeteg tapasztalatban volt részünk...

Első éjszaka Pittsburghbe érkezünk, s az éjszaka leple alatt Andrew atya, az egyházmegye helynöke egy üres parókiaira vitt bennünket, melyről csak reggel vettük észre, hogy a mellette álló templommal együtt mennyire érdekes hely. Az amerikai görögkatolikusokkal való közelség, hasonlóság, mondhatnám közösség, ekkor még csak a templom, az ikonok, a szép nagy parókia valóságában merült ki. Egy rövid séta s egy igazi amerikai reggeli után Theodora szerzetes anyja jött értünk, hogy elvigyen minket Mariapochra (igen, a név nem tévedés), arra a Parmai Egyházmegyéhez tartozó, Máriapócsról nevezett kegyhelyre és női monostorba (Krisztus, a Vőlegény), ahol a következő napokban megszálltunk, imádkoztunk, és különleges tapasztalatokat szereztünk. Már a délután folyamán bekapcsolódtunk a jubileumi ünnepséget megelőző többnapos készület papi továbbképzésébe, ahol a „hívások kérdését” tárgyalva a kerekasztal-beszélgetésben Fülöp atyát is alaposan „megkérdezték”. A minket is fogadó Milan Lach püspök atya mindvégig igazi testvérként vezette a készületet, nem rejtve véka alá a nehézségeket és az egyházunkat érintő komoly kihívásokat sem. Az esti vecsernyében magyarul is énekelhettünk, a reggel már érezhető közelség még egyértelműbbé vált: ők is ugyanúgy végzik a szertartásokat, ugyanazokat a dallamokat éneklük – testvérek vagyunk.

Másnap egy alapos clevelandi városnézésre volt lehetőségünk, ahol az igen jelentős magyar emlékek (sajnos nagy részük már csak emlék) mellett feltáruultak előttünk a belváros

égig erő tornyai, Amerika szimbólumai. Az esti vecsernyét Leonardo Sandri, a Keleti Egyházak Kongregációja prefektusának jelenlétében imádkoztuk el, másnap pedig a William Skurla metropolita által vezetett főpapi Szent Liturgiában adtak, adtunk hálát a Parmai Egyházmegye elmúlt fél évszázadáért. Az este folyamán – nekem csak egyszerűen – Máriapócson magyar–angol nyelvű vecsernyét végeztünk, s bizony itt éreztem igazán azt, hogy a hitnek, a közös hagyománynak mennyire összekötő, egyesítő ereje van. A nyelvi különbség ellenére együtt, közösségben imádkoztunk, ahol a dallamok azonosságán keresztül (is) megéreztük, hogy egyek vagyunk Krisztusban, az ő Egyházában – Máriapócsról Mariapochig, az egész világon. (Ebbe az imádságba még egy Detroitban élő volt „kispaptársunk” is bekapcsolódhatott.) Ez az érzés még inkább egyértelmű volt azon a felszabadult esti beszélgetésen, ahol a hat nővér és a négy vendég, sokszor komoly nyelvi hiánysággal fűszerezve, mégis egy nyelvet beszélt...

A vasárnap reggeli utrenye és búcsúzkodás után Pittsburghbe indultunk (sokat elárul a folyamatos testvériességről, közösségről, hogy Milan püspök atya saját autóját adta kölcsön nekünk a teljes kinttartózkodásunkra), ahol a metropólia nagy ünnepeinél, s természetesen annak koronájaként a Szent Liturgián vettünk részt, a fogadáson magyar népzenével s találkozások özönével. Érdekességként említem, hogy római ösztöndíjas éveim alatt a Pápai Görög Kollégiumban laktam, ahol akkor a harmincegyenéhány növendék több mint tíz országból való volt, köztük egy amerikai is. Ő Illés atya (Luigi Rafail), akivel több mint 25 éve nem találkoztam, s most ezen a zárandoklaton egy másik kollégistatárssal együtt – aki a román ajkú híveket

szolgálja a Cantoni Egyházmegyében – egyfajta „olasz” csapatot alkothattunk.

Hétfőn nyolcórás autótúrát után New Yorkban találtuk magunkat. Persze itt is olyan nagyszerű élményekben lehetett részünk, aminek tervezői biztosan nem mi voltunk. Negyvenhat másodperc alatt értünk fel a világ (egyik) legmagasabb tornyának tetejére, hogy körülnézhessünk a világ egyik leglátványosabb és legnépesebb városán, s megbizonyosodjunk arról, hogy ebben a teremtett világban mennyire kis porszem az, aki életében és hivatásában mégis „megismételhetetlen”.

Erre akkor jöttünk rá igazán, amikor találkoztunk egy idős házaspárral, Andyval és Erzsikével, akik évtizedek óta a Manhattan városrész egyik forgalmas utcáján álló magyar görögkatolikus templom gondját viselik, mintegy hivatásuknak tekintve ezt a szolgálatot. Nagy kérdés, hogy vajon meddig lesznek még erre képesek.

Éjszaka értünk szálláshelyünkre, ami közel kétórás autótúra volt. Igazán csak reggel láttuk, mekkora csodához érkeztünk. A minket fogadó kilencvenéves – de rettentően dinamikus – és a vele együtt szolgáló másik tizenkét nővér a kármelita és benecés lelkiséget hordozó, de igazi bizánci szerzetesi életet épített fel, bizonyosan a Szentlélek ajándékaiként. Ajándék volt az a néhány óra is, melyben igazi, hiteles szerzetesi, keresztény életet láthattunk. Csodálatos volt megtapasztalni azt az életrevalóságot, mellyel a nővérek ellátják magukat és az oda érkezőket. Szolgálatuk egyik főpillére pedig egy nemes pónilófajta tenyésztése, melynek világhírű képviselői. Megerősítő volt az az elkötelezettség, szolgálat, harmónia, az állatok és a természet szeretete, amit ott láttunk.

Amerikából jöttem... s hoztam magammal egy egészen sajátos tapasztalatot. Utunk során két alapvető gondolat volt a szívemben: „egész földön elterjedt a Te tanításod”, és „csodálatos az Isten az ő szenteiben”. Amerikából jöttem, talán soha el nem felejtvé ezeket az ünnepi pillanatokat, a metropólia, az egyházmegyék, Amerikában élő őseink-testvéreink jubileumi ünnepét, de különösen a két szerzetesközösségtől kapott ajándéktapasztalatot, melyből megtudhattuk, hogy „milyen nagy az Isten”.

Keresztelő Szent János születése

(Június 24.)

Jézus Krisztuson és az Istenszülön kívül egyedül Keresztelő Szent János születését ünnepli nyilvánosan Egyházunk. Teszi ezt egyedülálló méltósága miatt. Valóban, maga az Úr mondta róla: „Asszonyok szülöttéi között nem született nagyobb Keresztelő Jánosnál.” Görög vidéken az ikonosztázion alakjai között szerepel (Szent Miklós helyett).

Lukács evangélista beszámol a születés hírüladásának drámai eseményeiről. Zakariás és felesége igazak, de nincs gyermekük, mert Erzsébet meddő, és immár mindketten idősek. Az alaphelyzet emberileg megváltoztathatatlan és reménytelen, még ha az Ószövetségben olvasunk is két példát, amikor Isten emberileg lehetetlen helyzetben ajándékoz gyermeket: így születik meg Izsák Ábrahámnak és Sárának, valamint Gedeon Mánoének és Annának.

Zakariás papi szolgálatát végzi. Huszonnégy osztályba sorolták a papokat, ő Abia osztályába tartozik, ami a nyolcadik. Általában hetes turnusokban, csoportokban váltották egymást a jeruzsálemi templomban. A különféle áldozatok bemutatása a hozzá kapcsolódó imákkal fizikailag is kimerítő munka volt, bizonyos alkalmakkor egész éjszaka virrasztaniuk kellett. Emellett a papság akkoriban lelkileg nagymértékben kiüresedett.

A szaduceusok, akik a főtanács felét adták, nagyjából a papi pártnak feleltek meg. Ide tartoztak a főpapok és a gazdag réteg, kvázi arisztokrácia, akik meg voltak elégedve a helyzetükkel, kiegyeztek a rómaiakkal, és a farizeusokkal ellentétben nem hittek a lélekben, az angyalokban, a feltámadásban. Megkérdeshetjük, hogy akkor egyáltalán miben hittek. Természetesen ez a közpapságra is hatással volt, nagyon sok pap tulajdonképpen csak kiváló mészáros volt, aki tudta, hogy a feláldozandó állatokat hogyan lehet egyetlen készsűrüssal megölni, és szakszerűen feldarabolni a húst.

Érdekes vita alakult ki a főtanács két pártja között a tömjénáldozat bemutatásával kapcsolatban. A farizeusok amellett érveltek, hogy amikor a pap bemegy a szentélybe, először mondjon el bizonyos kezdőimákat, és csak utána tegyen tömjént a füstölőre. A papok az ellenkezőt gyakorolták, szinte háttal mentek be a szentélybe, rögtön tömjéneznit kezdtek, és csak amikor a füst már teljesen betöltötte a szentélyt, akkor mondták el az imáikat. Miért? Mert féltek. Még azok a papok is, akik a szaduceusok véleményén voltak, igen következetlenül attól tartottak, hogy a szentélyben angyali jelenést láthatnak. Elvégre mégiscsak

a föld legszentebb helye! És a közgondolkodás szerint, ha valaki meglátta Istent vagy akár csak az angyalát, azonnal meg kellett halnia. Vagyis akármilyen gyerekesnek tűnik számunkra ez a felfogás, azért akartak minél előbb sűrű füstöt a szentélyben, hogy még véletlenül se láthassanak meg egy angyalt.

Igy érthető Zakariás zavarodottsága, hitetlensége, amit csak Gábrriel mond ki nyíltan, Zakariás szavai csak áttételesen utalnak rá. Emberileg érthető az ellenvetése. Tudatában volt a meddőségnek, az időskornak, akár észébe juthatott az időskori szülés veszélyes volta, az emberek véleménye. A bűne inkább az, hogy az isteni üzenettel, örömhírral szemben a pusztán emberi érveket sorakoztatja fel. És ez életünk legjelentősebb pontjain sajnos velünk is előfordulhat. Csakhogy ez a kettő, az isteni terv és az emberi valóság nem áll azonos szinten. Isten mindig magához akarja felemelni az embert.

Ezzel együtt az ünnep alapmotívuma az öröm. Örömhírként hirdeti az angyal az előhírnök születését, örömeiben mozdul meg a magzat Erzsébet méhében, amikor őt meglátogatja a szintén áldott állapotban lévő Istenszülő, születésekor örvendeznek a szomszédok és rokonok, akik szokás szerint apja nevén akarják nevezni a gyermeket. Milyen szép Erzsébet kirtató ellenkezése, aki tudatában van Isten akaratának. A néma Zakariás táblára írja: „János az ő neve,” és megoldódik a nyelve.

Ez nagyon fontos momentum. A Zakariás szó azt jelenti: 'Isten megemlékezik', jelenvalóvá teszi a múltat. Ez az anamnézis a zsidóság alapmagatartásához is hozzátartozott. A né-

pet összekapcsolta a visszaemlékezés Isten nagy tetteire az Egyiptomból való szabadulástól kezdve a honfoglaláson át Isten ígéreteiig. Vagyis a múlt az, ami igazi jelentőséggel bír, ami meghatározza a jelent. De Isten többet akar. A János szó jelentése: 'Isten (éppen) most kegyelemmel cselekszik,' ebben a pillanatban jóakaró, éppen most kegyelemmel válaszol. Tehát a múlt helyett a jelenre tevődik a hangsúly. Valami új kezdődik, amit új szövetségnek nevezünk, és János a Messiásnak lesz az előhírnöke.

Amikor Zakariás végre lelkében engedelmessé válik az angyalnak, és elfogadja, hogy a gyermek nem az ő nevét kapja (ami az akkori társadalomban sokkal fontosabb volt, mint ma), akkor múlik el a némasága. Ajkai pedig azonnal az ima, hálaadás, dicsőítés és a prófécia szavaira fakadnak: „Áldott az Úr, Izrael Istene, mert meglátogatta és megváltotta népét.” Hiszen nem maradhat néma az édesapa ajka, amikor megszületik „a pusztában kiáltó szó”.

Természetesen életünk része a múltra való emlékezés, liturgiánk központi része is az anamnézis. De ez is a jelenre irányul. A kereszténység nem a múlton nosztalgizál, nem hiszi azt, hogy Isten nagy dolgai már régen megtörténtek. A keresztény ember a jelenben él. Akkor lépünk be valóban az üdvösség logikájába, amikor kinyitjuk a szívünket annak az Istennek, aki itt és most megszólít engem, kegyelmével meghív egy mindig megújult életre. Fabio Rosini atya felhívja a figyelmet arra, milyen helytelen úgy gondolni, hogy az első századokban már minden fontos dolog megtörtént, ami a keresztény hitet érinti. És felidézi, hogy soha annyi keresztény vértanú nem volt, mint a 20. században. Mi pedig már azt is hozzátehetjük, hogy ebben a században talán még több lesz.

Megszületik az előhírnök, aki az igazság és a bűnbánat hirdetésével lelkileg előkészíti majd az utat Krisztus előtt. A rokonok és szomszédok csodálkozva kérdezik: „Vajon mi lesz ebből a gyermekből?” Ne felejtjük el, hogy amikor megszülettünk, nekünk is örvendeztek az angyalok. Kérdezték azt is: „Vajon ki lesz ez a gyermek?” Aztán talán sok minden nem úgy sikerült, lehet, hogy valaki tévútra tévedt, hibákat, bűnöket követett el. Nem ez számít. Hanem hogy életünk során, akár fiatalon, akár késő öregkorban, de végre kinyissuk a szívünket Istennek, akinek semmi sem lehetetlen: gyermeket ad a meddőnek, megnyitja a néma száját, képes mindent és mindenkit megújítani, itt és most jelen van kegyelmével életünkben.

EMBER

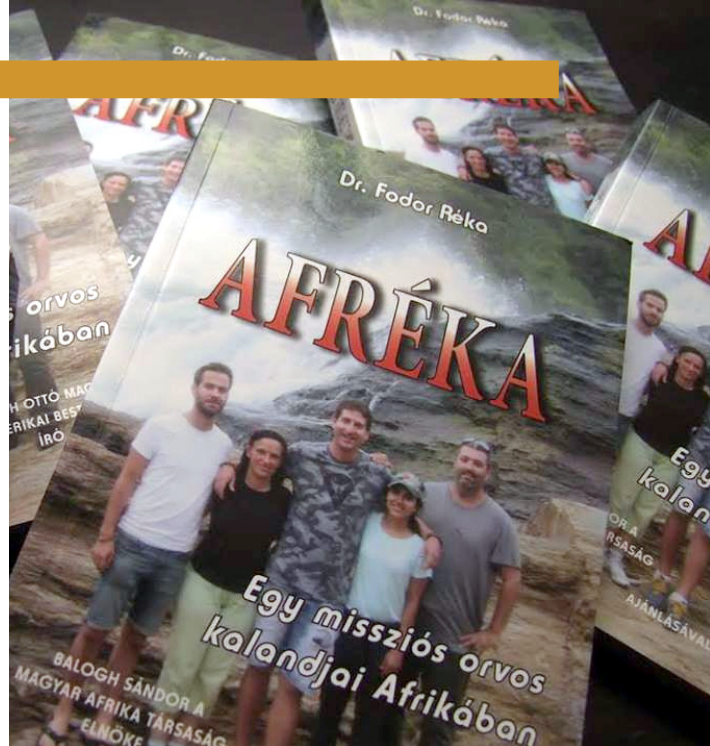

EGYET KÉRTEM AZ ÚRTÓL,
ÉN ERRE TÖREKSZEM: HOGY AZ ÚR HÁZÁBAN
LAKJAM ÉLETEMNEK MINDEN NAPJÁN,
HOGY LÁSSAM AZ ÚR GYÖNYÖRŰSÉGÉT,
ÉS LÁTOGASSAM AZ Ő SZENT TEMPLOMÁT.
(26. ZSOLTÁR)

LASKAY ANNA

A könyvét népszerűsítő, misszióját bemutató előadásán találkoztam dr. Fodor Rékával, vagy ahogyan egy barát-nője elkeresztelte: Afrékával. Színes ruházata, élénk gesztusai, kis fonatokba rendezett haja tükrözte: éli mindazt, amiről beszél. Álmairól, céljáról, hitéről mesélt – ezeket foglaltam össze az olvasók számára.

A mennyország a végcél

EGY MISSZIÓS ORVOS VALLOMÁSA

AZ ÁLMOKRÓL

Mindenkinek vannak álmai, amelyeket ha megvalósít, teljesnek érzi az életét. Csak sajnos sok esetben a kishitűség vagy épp' a környezet negatív véleménye miatt nem merünk az álmunk után iramodni. Leginkább ezeket az önkorlátozó gondolatokat kellene elfelejteni. Mert így az ember lejjebb-lejjebb adja az álmait, s olyan kompromisszumokba megy bele, hogy már maga sem hiszi el, hogy képes az álmát megvalósítani. Ilyenkor boldogtalanságba torkollik az ember élete. De az álmokat csiszolni kell. Fejleszteni magunkat, s törekedni rá, hogy elérjük!

SOSINCS TÚL KÉSŐ!

Hinni kell benne, s tenni azért, amit fontosnak tartunk. Lehet, hogy nem az eredeti elképzelésünk szerint, de mindig lehet megoldást találni!

Én tizenkét évesen eldöntöttem, hogy missziós orvos leszek, amikor Albert Schweitzert olvastam. Ez harminc évet váratott magára! Én sem hittem el, hogy még missziós lehetek, hiszen már kétgyermekes családom voltam, amikor a felkéréssel találkoztam.

AFRIKÁRÓL

Amikor először kimentem missziózni Ugandába, akkor a betegek – hálájuk jeleként – befönték a hajam olyanra, ahogyan ők hordják. Ez nagy megtiszteltetésnek számít, jelzi, hogy

befogadtak maguk közé. Innen jött aztán egy kis szójátékkal a nevéből és a földrészből az Afréka elnevezés, amit egy barátom írt viccesen az új frizurámról posztolt fotómhoz.

Hatalmas a munkanélküliség, így nincs adó, s emiatt nincs ingyenes egészségügyi ellátás, ahogyan oktatás sem. Orvosként különösen nyomasztó azt látni, hogy nálunk gyógyítható, illetve védőoltással megelőzhető betegségekbe tömegesen halnak bele az ellátórendszer és a pénz hiánya miatt.

A HITRŐL

Manapság úgy tapasztalom, hogy egyre kevesebb az ateista, és egyre több a bármiben hívő. Biztos vagyok abban, hogy a keresztény, vallásos alapok nagyon fontosak. Nyilván kell hin-

nem magamban is. De ha az Isten általi hívást komolyan vesszük, s vele együtt cselekszünk, vagy kérjük Jézus Krisztus segítségét, akkor a görbék nagyon hamar kiegyenesednek, s a nem ideális körülményeket is jobban el tudjuk fogadni.

Ha elcsüggedünk, gondoljunk csak bele, hogy mennyi segítőnk van! A földi barátokon keresztül is megtapasztalhatjuk Isten segítségét. De ha elképzeljük, hogy a mennyi seregek, a szentek mennyien vannak! Nem egyedül kell harcolnunk, cselekednünk, s ez hatalmas erőt ad!

AZ IMÁDSÁGRÓL

Ha imádság közben sugallatot kapok, nekem elég, ha csak a következő kanyarig látok.

Bízom benne, hogy Isten végig vezet, nekem csak a kanyarig kell megtennem az utat. Azt viszont meg kell tennem, hiába nem látom a célt!

AZ ALAPÍTVÁNYRÓL

Amikor az első misszió után hazajöttem, ki kellett találnom valamit, ami biztosítja a folytatást. Így született meg az élményeimről szóló

könyv. Az ára épp egy malária elleni szert fedez, így aki vásárol belőle, konkrétan tudja, mire adakozik.

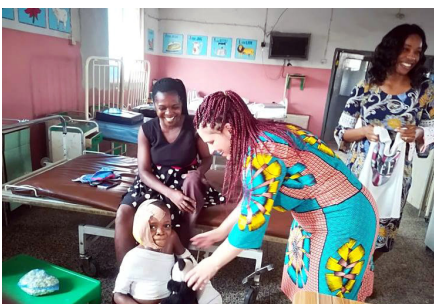
Az alapítvány neve abból az elnevezésből ered, ami engem jelöl (Afréka – a szerk.), de ez már sokkal több, mint én vagyok, túlmutat rajtam. Cél, hogy olyan orvosokat találjunk, akik szeretnék a munkájukkal az afrikai kontinensen élőkért tenni. A honlapom és a Facebook-oldalam neve is Afréka. Ez alapján megtalálhatnak.

Ítt vagyok, Uram!

A MISSZIÓRÓL

Amikor Teréz anya ismert lett, mindenki Calcuttába akart menni. Erre ő azt mondta, hogy mindenki keresse otthon a maga Calcuttáját.

Nem mindenkit missziós orvosnak hív el az Isten, de akit elhív, az hallja meg a szót! Nekem is harminc évbe telt, mire eljutottam Afrikába missziózni. Feltehetően nem voltam még rá érett. Sok dolgot meg kellett tanulnom. Ki merem azt is mondani, hogy nem voltam rá méltó. Most is abban bízom, hogy fejlődök, s pár év múlva még teljesebb ember leszek.

■ ALBERT SCHWEITZER

1896-ban arra az elhatározásra jutott, hogy legfeljebb harmincéves koráig él a tudományoknak és a művészeteknek, azután olyan hivatásnak szenteli magát, amellyel közvetlenebbül szolgálhatja az emberiséget. 1903-tól többféle karitatív tevékenységet folytatott, szegény sorsú gyermekeken és családokon próbált segíteni. 1904-ben kezébe akadt a Párizsi Evangélikus Missziós Társaság egyik füzeteként a gaboni missziós munkához: „Az egyháznak olyan emberekre van szüksége, akik a Mester hívására egyszerűen így válaszolnak: Ímhol vagyok, Uram!” Elolvastva a cikk utolsó sorait, Schweitzer ezt vetette papírra: „Keresgélesem végéhez értem.” Az orvosi szolgálatában nyertek értelmet számára Jézus szavai: „Mert aki meg akarja menteni életét, az elveszti, aki pedig elveszti életét érterem, az megtalálja. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall? Vagy mit adhat az ember váltásdíjért?” (Máté 16,25–26)

1913 és 1917 közé esett Schweitzer első tartózkodása a gaboni Lambarénében. Ennek a négy évnek a tapasztalatait foglalta össze Az őserdő peremén című művében. A gyógyítást egy tyúkólból átalakított rendelőben kezdte meg, ez a „kórház” a következő hónapokban egy hullámlemez barakkal és néhány fűkunyhóval bővült. Ígéretével ellentétben – a helybeliek kérésére – prédikációkat is tartott. A betegek élelmézését a környékiek szegényes adományaiból oldotta meg.

1924 elején utazott vissza Lambarénébe. Hónapokig tartott, míg rendbe hozta az időközben romba dőlt épületeket. A következő év a gyarmaton kitört éhínség és vérhasjárvány elleni küzdelemmel telt. 1925-től több önkéntes segítő érkezett, és anyagi támogatást is kapott Európából, ennek köszönhetően áttelepíthette és kibővíthette a kórházat.

A lambarénéi kórház Schweitzer halála után tovább bővült, korszerűsödött, és napjainkban is üzemel. A működtetéséhez szükséges költségeket változatlanul adományokból fedezi, az orvosok pedig a világ minden tájáról érkeznek néhány éves szolgálatra.

Atanáz püspök Szíriában

A Magyarországi adományokból felújított aleppói székesegyház felszentelésén Atanáz püspök képviselte egyházunkat és hazánkat. Izgalmakban is bővelkedő útjáról, tapasztalatairól, a szétlőtt városban élő keresztényekről mesél a Görögkatolikus Szemlélet magazin olvasóinak.

A melkita görögkatolikus egyház és Jean-Clément Jeanbart aleppói metropolita hivatalos látogatásra hívta Fülöp atyát a háborúban megrongálódott aleppói székesegyház és érseki székház felszentelésére. Fülöp atya azonban nem tudott elmenni, Atanáz atyát delegálta maga helyett. A miskolci megyéspüspököt Buka Gábor atya kísérte el. Atanáz atya egyúttal újabb pénzadományt vitt ki szíriai keresztény testvéreinknek.

Buka Gábor fényképei

Meséljen az utazásról!

Későn értesültem erről az útról, így nem is készültem rá különösebben. Csak ott döböntem rá, hogy ez az út azért vakmerő vállalkozás. Bevallom, a tökéletes bánat nemegyszer előkerült az út során. Jeanbart érsek szervezte meg az utazás közel-keleti részét, ami nem is olyan egyszerű, mondhatnám vakmerő dolog. Mivel országaink között nincs diplomáciai kapcsolat, Szíriában pedig légtérzár van érvényben, csak a libanoni fővárosig, Bejrútig tudtunk repülni. Ott várt minket egy sofőr, akivel angolul tudtunk kommunikálni, ő vitt minket Damaszkusz érintésével Aleppóba – nyolc óráig tartott az út. Visszafelé jövet egy kizárólag arabul beszélő sofőr hozott minket. Éjszaka az egyik ellenőrző ponton a fegyveres katonák nem engedtek minket tovább a damaszkuszi úton. Visszafordítottak, félreálltunk. Sofőrünk hevesen telefonált, alkudozott a katonákkal, mi pedig az autóban imádkoztunk. Fél óra múlva aztán intettek, hogy mégis mehetünk. Ez a fél óra számomra a legvégzetesebb dolgokkal való szembenézés volt.

Reggelre érkezünk Aleppóba. A programok előtt egy kicsit tudtunk aludni, ám olyan hangokra ébredtem, amelyeket eddig csak akciófilmekből ismertem: robbanás, fegyverropogás. Sajnos Szíria északi részén még mindennaposak a fegyveres konfliktusok, a háború ott még nem ért véget. Mikor reggeli közben említettem a hangokat az ott lévő atyáknak, azt mondták, ők nem hallottak semmit. Ennyire hozzászoktak már a háború zajához...

Reggeli közben fontos eszmecserét folytattunk a pátriárkával és a püspökökkel, akik nagyon sajátos problémákkal néznek szembe – túl a háború okozta bajokon. Az egyik ilyen, hogy mára a nagy múltra visszatekintő katolikus iskolák tanulóinak jelentős része muszlim. A papok és a tanárok ezt könnyebben feldolgozzák, de a keresztény szülőknek nehéz szembesülni azzal, hogy a gyerekek muszlim szokásokat, szóhasználatot hoznak haza az iskolából. Másik nagy probléma, hogy a hívek jelentős része elmenekült, Aleppóban tizedére csökkent a számuk. Igyekeznek őket összefogni, a külföldre menekülők lelkipásztori ellátását megszervezni, és természetesen próbálják visszahívni őket. Jeanbart érsek évek óta folytatja kampányát, melynek célja, hogy minél több keresztény visszatérjen hazájába, ami igen nehéz feladat, hiszen kevesen szánják rá magukat, hogy a jómódú Nyugatról visszatérjenek egy szétbombázott országba.

Mivel töltötték az időt Aleppóban?

Meglátogattunk néhány iskolát, és egy olyan keresztény intézményt is, ahol felsőfokú ápolóképzés folyik három évfolyamban. Itt is szembesültünk avval, hogy a hallgatók túlnyomó többsége muszlim – mint később megtudtuk, csupán egynegyedük keresztény.

A székesegyház szentelése óriási ünnep volt, ahol világi tisztviselők is jelen voltak. Meglátogattuk a Szent Matild-templomot is, ahol hagyományá vált, hogy a sokritusú keresztény fiatalok együtt imádkoznak,

énekelnek, zenélnek, és több száz fiatal óriási lelkesedéssel vett részt a pátriárkai Szent Liturgián. A szertartás után késő estig folyt a beszélgetés, éneklés, katekézis.

✠ Milyen élmény volt a háborútól egyik legjobban sújtott város látványa?

Már az odavezető út is nagyon vigasztalan képet mutatott. Életnek szinte semmi jelét nem láttuk, csak romokat és pusztá mezőket. Aleppo belvárosa pedig ennél is szomorúbb látvány volt. Minden szemben álló fél lötte, bombázta, ágyúzta a várost. Emberileg szinte elképzelhetetlen a helyreállítás – csak a romok eltakarítása évekbe telhet. Iskolák, középületek, szállodák, több ezer éves történelmi emlékek, minden rommá volt lőve.

✠ Hogyan lehet élni mindezek ellenére Aleppóban?

Egy-két épületet ügyes vállalkozók, dolgos emberek nagy összefogással rendbe hoztak, újraépítettek. Látszik, hogy igyekeznek lehetőségeikhez mérten újramelegedni az életet. A melkita székesegyház és az érseki székház is föl lett újítva, az egyház pedig egész lakótömböt kezd építeni, tehát láthatóan minden eszközt fölhasznál az újjáépítésre. Hiába van rengeteg munkaképes férfi, a nap tizenhat órájában nincs áram, gyakran nincs víz és gáz, kevés az üzemanyag, az építőanyag és a pénz, sok út járhatatlan. Ilyen feltételek mellett nagyszabású építkezések, az ország rendbehozatala talán csak világméretű multinacionális cégek segítségével lenne lehetséges. Az évezredek, évszázados műemlékek helyreállítása azonban teljesen lehetetlen.

✠ Hogyan dolgozzák föl, hogy a háború után a Nyugat most gazdasági embargó alá helyezte az országot?

Nehéz nekik, hogy a több millió ártatlan szíriai polgárt is sújtja a nagyhatalmak háborúskodása. Meg is jegyezték, hogy egy nagyváros székesegyházának fölszentelésére egy magyar püspök és pap jött el. „A kereszténység bölcsőjében élő keresztények nem érdeklik a Nyugatot” – mondta Jeanbart metropolita. Azt látják, hogy külföldről csak a bombákat kapják.

A másik válasz pedig az, hogy **föltámadt Krisztus!** A romok között tovább él és erősödik az emberek hite, öröm látni, hogy ez nem kopik, és főleg azt, hogy a fiatalok óriási lelkesedéssel vesznek részt a hitéletben. A fiatalok lelkesedése a feltámadási ikont juttatja eszünkbe, ahol a föltámadt Krisztus a pokol kapuinak összetört romjain tapos. A lelkesedésük kifejezte, hogy minden baj ellenére ők készek az életüket letenni azért, hogy a kereszténység ősi földjén Jézus Krisztus tanúi újra működjenek.

Fáj nekik az is, hogy míg a Notre-Dame leégését követő napon egymilliárd euró jött össze a felújításra, a több száz lebombázott szíriai keresztény templom nem érdekli a világot. Ezért is hálásak annyira Görögkatolikus Metropóliánk anyagi segítségéért.

✠ Ott maradnak a fiatalok?

Van, aki elmegy, és van, aki marad. Balzsam volt a szívnek látni az ottmaradók elszántságát. A szentelés után száz kisgyermekes család

fényképezkedett a főpapokkal. Odajött hozzám egy fiatalember, és azt mondta, aznap kapta meg az orvosi diplomáját, imádkoztam érte, hogy jól végezze a dolgát. Ő nem arról ábrándozott, hogy melyik nyugat-európai országban kapna nagyobb fizetést, hanem arról, hogy jó orvos lesz belőle, és otthon, a szükség idején fog emberéleteket menteni.

Jeanbart metropolita mindent megtesz, hogy hazahívja a külföldre menekült keresztény családokat, de mint mondtam, ez nagyon nehéz. Ahogy sejtjük, túl sokan nem tértek vissza, körülbelül száz főről tud. Ők jellemt szolgálnak a romos Aleppóban a húsvétot ünneplő keresztények számára, hogy nem elvágódni kell, hanem otthon megtalálni azt a tennivalót, amellyel Jézus Krisztust és az egyházat szolgálják. Minden tisztelem azoknak, akik ott maradnak vagy visszatérnek, de

Jó volt látni azt is, hogy a görögkatolikus nőegylet tagjai milyen higgadtan és természetességgel beszélnek meg a háztartási dolgokat, és nem arról álmodoznak, hogy másnap találjanak-e még egy utolsó kamiont, amely ebből az elátkozott országból elviszi őket.

✠ Milyen élményekkel tért haza?

Élmény volt a fiatalokat hallgatni, látni a lelkesedésüket, velük imádkozni. Élmény volt a háborúban megsérült papokkal együtt részvételni a Szent Eucharisziában – volt olyan, akit a szeme elvesztése után ötször műtöttek, hogy emberi életet tudjon élni –,

az ott tapasztaltak alapján senkit nem ítéletek el azért, mert elvágódik. Akinek bomba döntötte romba a házat, akinek családja meghalt a háború miatt, az önkéntelenül, az életösztöne miatt is menekül, ahogy tud. Nem mindenkinek adatott meg az a hősiesség, ami az ottmaradáshoz szükséges.

élmény volt az ottmaradók élni akadását látni, de a romok látványát inkább szomorú tapasztalatnak mondanám.

MAKLÁRY ÁKOS

Mit látsz Krisztus Egyházából?

Azt mondd: pénzéhség – azt kérdem: **Kalkuttai Szent Teréz anyja?**

Azzal jössz: keresztes háború – azt felelem: **Assisi Szent Ferenc.**

Azt kérded: pedofília? – azt felelem: **Csaba testvér.**

Azt hangoztatod: tudománytalanság – azt tanultad, hogy **Jedlik Ányos?**

Azt véled: maradiság – azt mutatom: **Pázmány Péter Katolikus Egyetem**
Információs Technológiai és Bionikai Kar.

Azt tapasztalod: közömbösség – azt ajánlom: **Szent Egyed Közösség.**

Azt követeled: politikai függetlenség – azt válaszolom: **Szent II. János Pál pápa.**

Azt szajkózod: cölibátus – azt állítom: **boldog Apor Vilmos.**

Azt mondd: passzivitás – azt ismered: **eursillo?**

Azt mondd: életidegenség – azt nem értem: **Pál Feri atya?**

Azzal vádolsz, hogy vakság – azt látod, hogy **boldog Battyhány Strattmann László?**

Azt vitatod: széthúzás – azt ismered: **Taizé?**

Azt érzed: bezárkózás – figyelj föl: **misszió.**

Ugye, mindjárt más?

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

A gyermekvédelem és az egyház

A MÉDIÁBAN SZINTE NAPRÓL NAPRA HALLANI AZ EGYHÁZ GYERMEKVÉDELEMBEN BETÖLTÖTT SZEREPÉRŐL, MELY MA MAGYARORSZÁGON KIEMELKEDŐ JELENTŐSÉGŰ. UGYANAKKOR AZ EGYHÁZAT ÖSSZEKÖTIK A GYERMEKBÁNTALMAZÁSOKKAL IS. EBBEN A KETTŐSSÉGBEN LEHETÜNK HITELESEK MI, KERESZTÉNYEK?

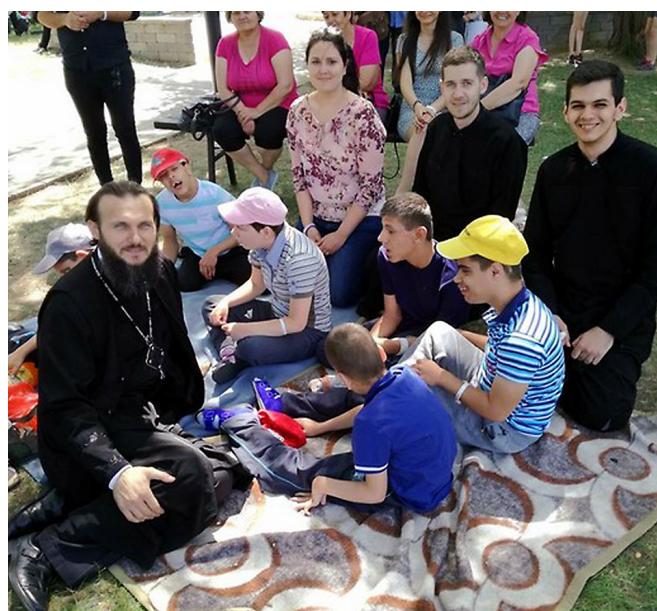

RÖVID TÖRTÉNETI VISSZAEMLEKÉZÉS

Az egyházat – hiába szeretnék sokan – nem lehet függetleníteni a szociális és gyermekvédelmi törvényekhez köthető ellátásoktól, hiszen a sok-sok évszázad során kialakult szociális gondoskodó szerepe kitörölhetetlen a történelemből. Mindig is felvállalta az elesettek felkarolását, volt, hogy az állammal együttműködésben vagy éppen attól függetlenül. Miként?

- A kereszténység korai évszázadaiban már foglalkoztak a gyermekek családon kívüli nevelésével kapcsolatos elvekkel. Szent Ágoston (345–430) Vallomások című művében elítéli a gyermekek súlyos bántalmazását.
- A Nagy Szent Bazil (329–379) által alapított bazilita rend kolostoraiban gyermekeket, árvákat neveltek.
- A középkor legelején, I. Gergely pápa (590–604) idején megjelenik az egyházi szeretetgondozás, felváltva az állami szegénygondozást.
- A későbbiekben is hangsúlyos a gyermekek védelme, 1531-ben Angliában az állam felszólította az egyházat, hogy gyűjtse össze az elhagyott gyermekeket.
- Az 1600-1700-as évektől az állam érzékelte a gyermekekről gondoskodás fontosságát, ezért árvaházakat, gyámügyi törvényeket hoztak sorba létre.
- A 19. századra az egyház fokozatosan kezdte visszavenni a szociális gondoskodást az államtól, így például javító-nevelő intézeteket is létrehozott. Egyik leg híresebb Don Bosco (1815–1888) szalézi szerzetes intézete volt, aki Torinóban utcagyerekekkel kezdett el foglalkozni, napközi otthonokat, tanműhelyeket és iskolákat hozott létre számukra.
- A 20. századtól állami szinten intézményesülés, egyesületek, különféle hálózatok jöttek létre (például hadiárvagondozás, védőnői hálózat, iskolák, óvodák stb.), melyek egy része a gyermekek védelmét szolgálta. Ezek mellett a gyermekek védelmének érdekében törvények is születtek. Az egyházi szerepvállalás ekkor háttérbe szorult a gyermekvédelemmel kapcsolatosan.

Az egyház szerepének korlátozása a gyermekvédelem tekintetében egyes politikai korszakok esetében megfigyelhető volt. A nagyobb térnyerés és szerepvállalás Magyarországon a rendszerváltás után jelentkezett, jellemzően a 2000-es évek második felétől.

A GYERMEKVÉDELEM MAGYARORSZÁGON MA

Amikor ma gyermekvédelemről beszélünk, akkor minden esetben az 1997. évi XXXI. törvényt kell alapul vennünk, mely a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szól. A törvény a gyermeki jogokra épít, melyeket érdemes mindenkinek olykor-olykor elővenni és átolvasni. Ugyanakkor a gyermekek jogaihoz és az ezekre épülő gyermekvédelemhez nagyon szorosan köthetők a szülők. Azt ne felejtjük el, hogy a gyermek minden esetben egy anyától és apától származik, családba születik. Ennek értelmében joga van a gyermeknek családban felnőnie. Ezt a törvény kiemelten említi is. A szülőknek tehát biztosítaniuk kell a gyermekek jogait, és védelmezniük őket többek között erkölcsi, egészségi, jóléti értelemben is.

Sajnálatos tapasztalat, hogy a „normálistól” eltérő helyzeteket érzékelhetünk a mindennapokban. Ezen „más” állapotok okozzák az ember számára a problémákat, melyeket többnyire önmaga képtelen megoldani. Ha a gyerekek helyzetét nézzük, akkor tudjuk, hogy az ő szemszögükben egy probléma még nagyobb jelentőségű, még inkább rizikófaktor. Sokszor krízishelyzet áll fenn, melybe azonnal be kell avatkozni. Ilyen módon mondhatjuk, hogy a családok életébe is kívülről „bele kell nyúlni”. Ennek célja, a gyermekek védelmén túl, a családok harmonikus életének visszaállítása.

A családdal – vagyis annak minden egyes tagjával – együttesen oldható meg egy-egy probléma. **Más nem tudja megoldani helyettünk a minket érintő problémákat, de abban tud segítséget adni, miként tudjuk kezelni a gondokat.**

Mivel minden ember életében vannak problémák, ezért azzal mindenki tisztában van, hogy a legtöbb esetben pont az nem észleli annak meglétét, aki elszenvedti azt. A gyermekek esetében is így van, sőt ők még jelezni sem tudják, ha gond lenne.

A Magyarországon működő **jelzőrendszernek** köszönhetően a gyerekekkel kapcsolatos legtöbb probléma napvilágra kerül. A gyermekek „ügye” a gyermekjóléti szolgálatokhoz jut el. Az ott dolgozó szakemberek körüljárják és felmérik a problémát. Van, amikor nincs valós probléma a bejelentett észlelés mögött. A jelzőrendszerhez tartozik többek között a védőnő, a nevelési-oktatási intézmények, az orvos, a kórház és egyéb egészségügyi intézmény is.

A gyermekvédelmi rendszer nagyon összetett, sok-sok szerv, intézmény, szakember összehangolt munkáján alapszik.

AZ EGYHÁZ GONDOSKODÓ SZERETETE

Ma azt tapasztaljuk, hogy egyre több szociális intézmény kerül egyházi fenntartásba, így a gyermekvédelemmel összefüggő szolgáltatások egy része is. Sokan nem nézik jó szemmel, hogy az egyház egyre több szinten vállal szerepet az állami ellátások tekintetében. Az üzletet látják benne? Talán. Egy újabb támadási felületet, hiszen a másokért vállalt felelősség, mely az egyház egyik feladata, egy olyan pont, melyet megkérdőjelezni könnyű. Vajon nagy feladatot vállalt az egyház, amikor szerepet vállalt a gyermekek védelmében? Nem hiszem, hiszen mindig is gondoskodott az elesettekről, mindig is fontos volt a gyermekek és a családok védelme.

A keresztény értékrend a legjobb gyermek- és családvédelmi eszköz. Az alapja a szeretet. Az egyház (és tagjai, vagyis a hívek) a felebaráti szeretet, a szociális érzékenységből fakadó tenni akarás, a saját többletjének megosztása révén hozzájárul az ember védelméhez, így a gyermekek védelméhez is.

Sokszor vagyunk abban a helyzetben, hogy nem tudunk adni. Valóban így van? Legtöbbször nem is anyagi javakra van szüksége másoknak. Mindenki tud valamilyen szinten adni, ha nem is tud mást tenni, egy-egy imát mindennap el tud mondani. Ha csupán annyit tudunk adni a gyermekeknek, hogy rájuk mosolygunk, akkor talán olyat adunk, amit lehet, soha nem kapott meg. Mindenki felelősséggel tartozik a gyermekekért. Nem mehetünk úgy el az utcán, hogy azt mondjuk: „nem az én gyermekem”.

Merjük-e rábízni a gyermekeket az egyházra? – avagy a gyermekbántalmazás és az egyház

Szinte nap mint nap hallunk a hírekben gyermekek elleni visszaélésekről, gyermekbántalmazásról, netalán a gyermekek ellen elkövetett szexuális bántalmazásokról. Még megdöbbenőbb egy-egy ilyen hír, amikor papok, magas rangú egyházi személyek az elkövetők, vagy legalábbis valamilyen formában közük van hozzá.

Nagyon nehéz az ilyen jellegű borzalmas híreket jól kezelni. Vajon tényleg annyi pap követ el szexuális bántalmazást gyermekekkel szemben? Azt senki sem tagadhatja – és nem is szabad –, hogy sajnos valóban esnek papoknak áldozatul kiskorúak. Viszont azt is mindenképpen meg kell említeni, hogy a médi-

ában elhangzott „híreknek” az egyház is áldozata lehet. A gazdasági visszaélések mellett az egyház támadhatósága a kiskorúak bántalmazásának hírkeltésében jelentkezik. Gondoljunk csak bele! Az emberi gonoszság legmagasabb csúcsa, amikor valótlanul állít felnőttként valaki olyat, ami meg sem történt. Vagy éppen a mai liberális világszemlélet rejti el az ember elméjében, hogy húsz-harminc évvel ezelőtt bizony szexuálisan bántalmaztak valakit. Gyakorlatilag a pedagógusok, nevelők, papok, akik a gyermekekkel foglalkoznak, szinte hozzá sem érhetnek a gyermekekhez, mert sok ember szemében az már gyermekbántalmazás. Arról viszont keveset hallunk, hogy a gyermek egészséges pszichológiai fejlődése érdekében, hogy „normális”, kiegyensúlyozott ember legyen, nagyon fontos az ölelés, az érintés, a simogatás. Van olyan gyermek, aki az emberi tenyeret az erőszakkal, az ütéssel, veréssel köti össze, és nem rögül benne, hogy az érintés a szeretet egyik nyelve.

A papok által elkövetett, gyermekek elleni szexuális bántalmazás valós dolog, ami talán azért is kelt nagyobb botrányt és felháborodást, mert papok követték el. Ezzel az egyház sok ember számára hiteltelenné válik, hiszen nagyon sokan bízták rá a gyermeküket az egyházra. Azonban azt se felejtjük el, hogy a papok nem különleges lények, hanem ugyanolyan emberek. A papok is lehetnek betegek, a papok is küzdhetnek az ördöggel, és a papok is lehetnek gyengék.

Mit tehetünk, ha a gyermekek elleni egyházi visszaélésekkel találkozunk?

Ha olyan helyzetet sejtünk, hogy pap, egyházi személy vagy egyházi fenntartásban működő szociális vagy nevelési-oktatási intézményben dolgozó munkatárs gyermekbántalmazást követhetett el, feltétlenül jelezzük azt az egyházi szervezetnek (egyházmegyei hivataloknak, püspök atyáknak)!

Legyen keresztényi kötelességünk az, hogy ha problémát észlelünk, akkor jelezzük azt. Ne féljünk vállalni akár nevünket is, hiszen az egyháznak – ahogyan a szociális szférában minden szakembernek – titoktartási kötelezettsége van.

A püspök felel a papjaiért, tehát neki kötelessége minden egyes jelzést, mely hozzá érkezik, kivizsgáltatni. A püspök nem végzett pszichológus, pszichiáter vagy orvosszakértő, nem személyesen vizsgálja ki az ügyeket, hanem bevonja azokat a szakembereket, akik hozzáértő módon tudnak segíteni neki abban, hogy a vizsgálat végén jó döntést hozhasson.

Mindenesetre reméljük, hogy nem találkozunk olyan esetekkel, melyeket jeleznünk kellene bárkinek is!

FERENC PÁPA ÉS A KISKORÚAK VÉDELME

A Vatikán 2019. február 21–24. között kiskorúak védelmével kapcsolatos tanácskozást hívott össze. Ferenc pápa kifejezetten kérte minden jóakarátú ember összefogását a gyermekek védelmével és a kiskorúak elleni erőszakkal szembeni fellépéssel kapcsolatban.

Az egyháznak minden olyan esetben fel kell lépnie, tennie kell valamit, amikor kiszolgáltatott gyermekek elleni bántalmazásról vagy annak lehetőségéről van szó. A tanácskozás záróbeszéde nagyon átfogó problémát jelez a gyermekbántalmazással kapcsolatban. Szinte arra hívja fel a figyelmet, hogy akarva vagy akaratlanul mindenki tehet a gyermekek bántalmazásáról:

„A kiskorúakkal szembeni szexuális visszaélés jelenségéről az utóbbi években készült tanulmányokból az is kiderül, hogy a világhálónak és a kommunikációs eszközöknek a fejlődése hozzájárult ahhoz, hogy jelentős mértékben nőtt az online elkövetett visszaélések és erőszakos cselekedetek száma. A pornográfia a világhálón keresztül gyorsan terjed a világon. A pornográfia csapása ijesztő méreteket öltött, káros hatással van a pszichére, a férfi és nő, valamint a felnőttek és gyermekek közötti kapcsolatokra. Folyamatosan növekvő jelenség. A pornográf termékek igen jelentős részének sajnos a kiskorúak a tárgyai, akik így méltóságukban súlyosan sérülnek.”

Ugyanakkor kiemelten említi, hogy a papok által elkövetett szexuális visszaélések az egyházat hiteltelenné teszik, hiszen a pap az, akit Isten azért választott ki, hogy „a lelkeket üdvösségre vezesse”.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar (MKPK) tavaszi ülésén (2019. június 2–3.) szintén napirendi téma volt „A kiskorúak védelme az Egyházban”. Az egyház feladata a kiskorúak elleni visszaélések megelőzése, tehát a hangsúly a prevención van.

A NEVELÉSI-OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK ÉS A GYERMEKVÉDELME

Ahogy fentebb említettem, a nevelési-oktatási intézményeknek kiemelt szerepe van a gyermekek védelmének megőrzésében. A nevelési-oktatási intézmények (óvodák, általános és középfokú iskolák) fenntartásában egy-

re inkább jelen vannak az egyházak, főként az egyházmegyéék és a szerzetesrendek. Minden intézményben van gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, aki főként pedagógus-munkakörben dolgozik. Ennek értelmében mondhatjuk, hogy csupán az adminisztrációs feladatokra van ideje. Sajnos nagyon ritka esetben találunk

olyan felsőfokú szociális végzettséggel rendelkező szakembert (iskolai szociális munkást vagy szociálpedagógust), aki teljes munkaidőben, teljes szakértelemmel tud foglalkozni elsődlegesen a gyermekekkel kapcsolatos feladatokkal.

Mit tehet az egyházi fenntartó, hogy még hatékonyabb legyen a gyermekvédelem a nevelési-oktatási intézményekben?

- alkalmaz teljes állású iskolai szociális munkást vagy szociálpedagógust minden intézményben
- a szociális szakemberekkel együtt meghatározza, hogy melyek azok a hangsúlyos problémák, amelyekkel a gyermekeknek meg kell küzdeniük
- a szociális szakemberekkel együttműködve prevenciós tervet dolgoz ki a gyermekek védelmének érdekében
- kialakítja azokat a szakmai csoportokat, melyek krízishelyzetben el tudnak járni, esetkonferenciákat, esetmegbeszéléseket tudnak lefolytatni a gyermekek védelme érdekében
- felállítja azokat az értékeket, melyek a gyermek és az őt nevelő család szempontjából védelmi funkciót látnak el
- képzéseket, továbbképzéseket biztosít szociális szakembereinek, tájékoztató előadásokat, konferenciákat, tréningeket tart a gyermekekkel foglalkozó pedagógusok, nevelők, papok és szociális szakemberek számára

A szociális szakemberek feladatai lehetnek a nevelési-oktatási intézményekben:

- EGYÉNI ESETKEZELÉS ÉS TANÁCSADÁS
 - o tanácsadás a tanulóknak az iskolai és más élethelyzetek nehézségeiben, továbbtanulásban, iskola befejezésénél
 - o tanácsadás tanár-diák konfliktusban
 - o ügyintézés, szociális problémák rendezéséhez nyújtott segítség
 - o tanácsadás szülőknek a gyermek iskolai nehézségeinek megoldásában, illetve nevelési életkérdésekben
 - o diákok-szülők delegálása különböző szakszolgálatokhoz (pl. speciális tanácsadó helyek, gyámügy, munkaügyi hivatal)
 - o tanácsadás és közvetítés a szülő-gyermek kapcsolatban
 - o nem hivatalos beszélgetések tanárokkal és más iskolai dolgozókkal

- CSALÁDOKKAL VÉGZETT SZOCIÁLIS MUNKA
 - o tanácsadás családoknak iskolai és más életkérdésekben
 - o részvétel szülő-tanár megbeszéléseken
 - o szülői értekezleten való részvétel
- SZOCIÁLIS CSOPORTMUNKA
 - o szociális munka vegyes, illetve specifikus csoportokkal
 - o osztályközösségek támogatása csoportmódszerekkel
 - o diákszemináriumok különböző témákban
 - o pályaaorientációs csoportok
 - o kortárs csoportok
- KÖZÖSSÉGI SZOCIÁLIS MUNKA
 - o diákönkormányzattal való együttműködés
 - o együttműködés a szülői munkaközösséggel
 - o különböző kommunikációs lehetőségek bevezetése diákok számára
 - o programok tervezése és szervezése a szabadidő eltöltésére, illetve egymás támogatására
 - o részvétel az iskolai túrakon, projektekben és pedagógiai napokon
- IFJÚSÁGVÉDELMI FELADATOK
 - o veszélyeztetett tanulók felkarolása
 - o teljesítményzavarok kompenzálása
 - o szülőkkel való munka, tájékoztatás jogaikról, az intézmény szolgáltatásairól
 - o kapcsolat azokkal a közösségi szolgáltatóintézményekkel, ahová a gyermeket vagy szülőket utalni lehet
 - o tanulási hátrányok, nehézségek megoldása iskolán belül
 - o tanulási, viselkedési nehézséggel küzdő gyermekek felkutatása
- PREVENCIÓS FELADATOK
 - o drogprevenció
 - o iskolakerülés prevenció
 - o egészségnevelés
 - o családi életre való felkészítés

HOL JELEZHETJÜK

AZ EGYHÁZI SZERVEKNEK, AZ EGYHÁZI FENNTARTÓNAK, HA A GYERMEKI JOGOKKAL VALÓ VISSZAÉLÉST, GYERMEKBÁNTALMAZÁST TAPASZTALUNK?

Papok, egyházi személyek, egyházi fenntartásban működő intézmények dolgozói által elkövetett gyermekbántalmazás esetén:

Hajdúdorogi Főegyházmegeye, Kocsis Fülöp érsek-metropolita
4025 Debrecen, Petőfi tér 8.

Miskolci Egyházmegeye, dr. Orosz Atanáz megyéspüspök
3526 Miskolc, Szeles u. 59.

Nyíregyházi Egyházmegeye, Szocska A. Ábel megyéspüspök
4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 5.

Egyéb esetben, ha gyermekbántalmazást észlelünk vagy éppen egyéni, családi probléma áll fenn, melyben segítséget kérünk:

Debreceni és Nyírségi Görögkatolikus Gyermekvédelmi Központ

4024 Debrecen, Vágóhid utca 2.

Hajdúsági Gyermekvédelmi Központ

4080 Hajdúnánás, Perczel utca 12.

Szent Zotikosz Gyermekvédelmi Intézmény

3934 Tolcsva, Táncsics út 67.

Szent Miklós Gyermekvédelmi Intézmény

4400 Nyíregyháza, Víz u. 15.

*Uram, irgalmad az égig ér,
és igazságod a felhőkig.
Igazságosságod, mint az Isten hegyei,
ítéleteid tengernyi mélység.*

(35. zsoltár)

DOBOS KLÁRA

HITVALLÁS A MAGASBÓL

– Ahol a Jóisten ránk nyitja a szemét

Akit élményiről
kérdtünk:

KRIVÁN ANITA

Fent a problémák eltörpülnek. A magas csúcsokra való feljutáskor nem számít semmi más, csak a következő lépés, maga a mozdulat, ahogy egyik lábunkat tesszük a másik elé. Az agyunk teljesen kikapcsol, kizáródnak a külvilág zavaró tényezői, a gondok, minden egyéb... A hétköznapi életbe visszatérve pedig más szemmel tudjuk nézni a világot, nehezen bosszantanak fel apróságok... – meséli Kriván Anita, aki a Seven Summits Volcano hegymászó kihívásba vágott bele: a kontinensek legmagasabb vulkánjaira szeretne feljutni. Már túl van az európai Elbruszon és az ázsiai Damavandon, most nyáron az afrikai Kilimandzsáró a cél...

5000 méter fölött oxigénhiánnyal is küzdünk, minden lépés nehézséget jelent. Ha kevésbé emelkedős a terület, akkor száz, ha kicsit meredekebb, ötven lépést tudunk megtenni. Ez általában egy miatyánknyi vagy üdvözlégnyi távolság. Sokszor nem is a lépést számolom, hanem mondom az adott imádságot vagy egy rózsafüzért, és ez alapján tudom, mikor állhatok meg, hogy egy kis levegőhöz jussak a következő szakasz előtt. Olyankor elég közel érzem magam a Jóistenhez... – vallja Anita, akit „neve kötelezett” hobbija megtalálásában:

Biztosan sokaknak ismerős a Magas-Tátra legnyugatibb vonulata, a Kriván-hegycsúcs. Kedves legendája van: egy ügyetlen angyalka csapta meg a szárnyával, azért ferdült el kicsit. Már többször megmászta, de nagy vágyam, hogy egyszer ott töltsék egy éjszakát. Csak egy polifótot meg egy hálósákot vinnék, és ott gyönyörködnék a naplementében, napfelkelésben...

A miskolci lány Szikszón született, görögkatolikus családban

A vallás gyerekkoromban is a mindennapjaink része volt. Sokat nyaraltam nagymamámnál, nagyon tetszett az ő mentalitása. Korán, 44 évesen megözvegyült, egyedül maradt hat gyermekkel. Mindennap imádkozott a Jóistenhez. Máiig a fülemben csengenek azok az imák, melyeket gyerekként tőle hallottam: tett-vett, takarított, lekvárt főzött, és hol a pápai himnuszt énekelte, hol Szűz Mária-énekeket, ami épp eszébe jutott. Nem tanított meg ezekre „szájbarágósan”, de nekem is nagyon tetszettek. Némelyik felnőtt fejjel eszembe jutott, s azokat megkerestem az interneten, hogy én is pontosan tudjam imádkozni.

Görögkatolikus vallásának sok „miértjére” is felnőttként kapott választ – túl akart lépni azon, hogy csak berögzült szertartás legyen számára egy-egy szentmise. Volt, aminek éppen a mászások során adódó pihenési időkben olvasott utána, másrészt a Búza téri templom korábbi parókusának, Papp András atyának köszöni az ismereteket, aki érthetően beleszötte vasárnapi szentbeszédeibe a liturgiák egy-egy pillanatának jelentőségét.

Sok minden ott lett világos: miért épp akkor állunk fel, miért azt az imát mondjuk... ezek ismeretében többet ad a liturgia. Mikor gyerekként hittanórára jártunk, különösebben nem magyarázták el – vagy csak nem „ért el” hozzám –, hogy minek mi az oka. Leülni, felállni, keresztet vetni... – mindig az előttem lévőket figyeltem, utánóztam. De most már tudom, mit miért csinálunk, komplexebb képet kaptam a mi furcsa, szép, hosszú, énekes, felállós-leülős szertartásainkról... Szeretem, hogy görögkatolikus vagyok – bár nem tudom, milyen nem görögkatolikusnak lenni. Biztos a többi vallásban is mindenki ugyanígy gondolkodik, és a legtöbben jól érzik magukat abban, amiben nevelkedtek...

Szememet a hegyekre emelem

- **Mi vonzza leginkább ebben a hobbitban?**

Amikor hegyet mászom, azt érzem, hogy a saját lábnyomomba lépek bele... Télen, amikor friss hó borítja a tájat, belelépünk mások otthagyt nyomába, de az többnyire kisebb vagy nagyobb a mi lábnyomunknál. A hegymászás pont az én „méretem”.

- **Sejtem a választ a kérdésemre: vannak helyek, ahol közelebb érzi magát a Jóistenhez?**

Igen, nagyon sok. Ám ehhez nem kell a hegyekbe menni, itt, a hétköznapi életben is rengeteg ilyen hely van, itt van közöttünk a Jóisten – most is... Persze vannak olyan helyek, ahol erősebben érzem a jelenlétét, és azt, hogy számíthatok rá. Leginkább a hegyek között... Ha az expedíciós mászásokra gondolok, 5500 méterre vagy még magasabbra feljutni azért elég nagy kihívás: rengeteg monoton gyaloglás, nehéz helyzet... Az európai országokban sok hegycsúcson kereszt van, vagy a Szűzanya, esetleg egy szent szobra. Olyan jó érzés ott egy kicsit leülni, megpihenni, és hálát adni a Jóistennek – és akár az ábrázolt szenteknek –, hogy segítettek feljutni.

- **Hívó emberként kérdezem: nem rossz, hogy még a hegycsúcsokon is otthagya a nyomát az ember?**

Szerintem nem, bennem sosem váltott ki ellenérzést. Engedi azt a lelkületet, erősíti az érzést, hogy ott az ember önmagában már kevés. Kell a felsőbb erő, a Jóisten, akire számítunk, akiben bízunk, akinek a támogatását, segítségét kérjük.

- **Egyébként útjai során csak a hegyekre koncentrálsz, vagy „beépít” más látnivalókat is?**

Természetesen, ha már eljutok egy távolabbi vidékre, igyekszem megismerkedni az ottani kultúrával. Európai útjaimat pedig kifejezetten Mária- és más kegyhelyeket keresve szervezem. A „vulkános” kihívás mellett egy másikban is részt veszek: szeretnék Európa országainak legmagasabb pontjára is feljutni. Ez negyvenhét országot jelent, már tizennégyet teljesítettem. Eközben jártam például Mariazellben, a Rysymászással összekötve Czesztochowában, meglátogattam a torinói leplet, a töviskoszorú mindkét darabját (Párizs, Róma), tavaly Bosznia-Hercegovina legmagasabb pontja volt a cél, akkor Medjugorjébe mentünk a társaimmal – mert még ha nem is mélyen vallásosak, de sokukat érdekli a hit. És a templomban, a Szűzanya-szobor előtt igencsak észrevettem a könnycseppet a túratársam szemében. Mert ezeken a kegyhelyeken áhítat jár át minden lelket, és bizony a társam is hálát adott azért a sok öröméért, amit a mászások kapcsán megél.

- **Az istenközelség és a hegyek már a zoltárokból is visszaköszönnek: például „...szememet a hegyekre emelem, onnan jön az én segítségem”.**

...Tény, hogy a hegyek az Ó- és Újszövetségben egyaránt fontos szereplők, sok jelentős esemény történik „fent”. Talán ebből is gyökerezik, hogy mély lelki gondolatokat, érzelmeket megmozdító miliójuk van...

- **Biztos nehéz megfogalmazni, de hogy érinti, amikor megáll egy-egy gyönyörűen „rajzolt” természeti pillanatban?**

Igyekszem megélni azokat a pillanatokat, ahogy mondjuk az éjszakai hold ezüstös fényét az „ébredező” nap aranszínűre festi. Olyan ez, mintha a Jóisten ránk nyitná a szemét. Olyankor aztán tényleg rendkívüli módon meg lehet élni a közelségét. Ezek azok a pontok az életemben, melyek azt erősítik, hogy igen, jó úton, a saját utamon járok. Talán ha meg van írva a sorsunk, az én könyvemben, az én történetemben ez szerepel... Egyfajta visszaigazolás. De a természeti jelenségek végig „követnek”, s ugyanezt erősítik bennem, ahogy a felhőkből indulnak a fényugarak: mintha a Jóisten fénye lenne. De a felhőalakzatok is, amivel sokan szeretnek játszani, mutatnak olyan képeket, amelyekbe beleképzelhetjük, mondjuk, Isten szemét... Ezek nagyon szép pillanatok.

Istenközelség és istenkísértés

- **Egyrészt tehát ott az istenközelség, másrészt viszont picikét talán istenkísértés is egy „nagy hegy” megmászása. Lehet egy keresztény embernek ilyen veszélyes hobbija?**

Nem gondolom, hogy a hegymászás alapvetően veszélyesebb lenne, mint kimenni autóval a közlekedésbe. Én nem vagyok az a típus, aki kísérti a sorsot, nem lépek túl az észszerűség határát. Egy keresztény embertől nem is lenne helyénvaló viselkedés, hogy túlságosan bízva a Jóistenben, belemenjen olyan szituációba, amelyben igazából saját magára már nem számíthat, csak rá. Ez vakmerőség és felelőtlenség. Viszont előfordul, hogy mászás közben hirtelen nehéz, veszélyes helyzetbe kerülünk, ilyenkor a Jóisten az első gondolatomban, kérem, hogy fogja meg a kezem... Sokszor sziklamászás során alakul úgy, hogy a következő kitűzött kapaszkodópont olyan messzire van, amit már lábujjhegyen sem érek el, és hiába nyújtom a kezem, még kellene az a harminc centi. Olyankor fohászok magamban, hogy Jóistenem, kérlek, nyújtsd a

kezed, hogy azt a kis távolságot még át tudjam fogni – és beleugrom a következő fogásba. Mindig odasegít, és mindig tudok továbbhaladni. De ez azért még messze van a vakmerőségtől.

– **Kedves pápánk, Szent II. János Pál is szívesen járta a hegyeket. De volt, hogy megsérült...**

Igen. Mindig kapunk jeleket. Dávid szoltárában van, hogy a Jóisten a pásztorbotjával irányítgatja, terelgeti a nyáját, és néha, ha a bárány nem jó irányba tart, odasújt a botjával. Hogy éppen miért teszi, azt igazából nem tudhatjuk, csak akkor, ha egy másik megközelítésből nézzük a szituációt – lehet, hogy majd a mennyország kapujában, Szent Péter előtt állva... És ott a teljes képen látva a jelenetet rácsodálkozhatunk, hogy azért próbált a Jóisten arrébb terelni, hogy le ne zuhanjunk a szikla széléről. Csak biztonságban akart tudni... Ezért találkozunk az

életünkben negatív tapasztalatokkal, akár balesetekkel. Lehet, hogy olyan úton akarunk makacsul előre menni, amely nem a miénk, és az „intések” ahhoz kellene, hogy észhez térjünk... Én esténként nem tévét nézek, hanem még ha nem is vagyok álmos, lefekszem, és mielőtt elalszom, átgondolom a napomat, „keresgélem”, mi miért történt, összerakom a gondolataimat, kitzúzom a céljaimat, megtervezem az ahhoz vezető lépéseket. És úgy vagyok vele, ha éjszaka is felébredek, nem bosszankodom, hanem beszélgetek a Jóistennel, mert biztos azért ébresztett fel, mert akkor ér rá.

– **Nagyon szimpatikus, hogy a testvérével közösen kezdték ezt a hobbit. Mit szólnak a szülei?**

Elfogadják. Bízna bennünk. Persze, féltenek, de attól nem rettegnek különösképpen, hogy mondjuk, a hegyen ér minket baleset. Tudják, hogy felelőtlen helyzetekbe nem megyünk bele. De bármikor bármelyi-

künkkel történhet bármi, és a keresztény gondolkodásban el kell fogadni a halál tényét. A Szent Benedek Rend jelmondata szerint kell élni: Dolgozz, mintha örökké élnél – imádkozz, mintha holnap meghalnál... Ki tudja, melyik lesz az utolsó napunk, fel kell készülni arra is, hogy elmegyünk...

– **Hallottam egy útibeszámolóját, ahol a munkát kicsit úgy állította be, mintha az – a kereset okán – pusztán egy eszköz lenne a hobbijához. Pedig biztos vagyok benne, hogy ez nem így van...**

Egyáltalán nem. Nagyon szerencsés – és kevés – az olyan ember, akinek a munkája egyben a hobija. Talán ha hegyi vezető lennék... De hogy őszinte legyek, nem cserélném fel ezért a hivatásomat. Egyetemet végzett ápoló vagyok, betegágy mellett intenzív osztályon dolgoztam, s úgy gondolom, ez nemes és fontos vonulat az életemben. Most éppen más területen vagyok, de végzek segítő jellegű tevékenységet is, és tervezem, hogy valamikor visszatérek az eredeti helyemre... Az viszont tény, hogy a hobbihoz – ami szintén nagyon fontos minden ember életében – pénz kell, és azt meg kell keresni. A hobbi egy átütő élmény. Mindenkinek szükséges, hiszen segít elterelni a figyelmet a gondokról, problémákról, feszültségekről, és ez a cselekedet az, amiben valaki igazán önmaga, ebben érzi a teljes kiteljesedést, boldogságot, ami erősíti az akaratát, kitartását, önbizalmát.

– **Gondolkodott esetleg azon, hogy folytatja-e a hegymászást akkor is, ha már családja lesz?**

Ha családom és gyerekeim lesznek, egész biztos másképp fogok a felelősségvállalásról is gondolkodni, és nem az lesz a prioritás, hogy szervezem az utam a Kilimandzsárára, miközben a kisgyerekek otthon várnak. Ezért most, amíg szabadabb vagyok, „letudom” a nehezebb, magasabb csúcsokat, és némi szünet után, ha a gyerekek már nagyobbacskaak lesznek, a könnyebbeket együtt csináljuk, akár babakocsival, kempingezés-sel, s az mindannyiunknak nagy élmény lehet.

MAKKAI LÁSZLÓ – MOZGÓ MÓNIKA

Határon túli együttműködés a nemzeti összetartozás napján

A Romzsa Tódor Görögkatolikus Szakkollégium együttműködési megállapodást kötött a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával 2019. június 4-én. Az együttműködés célja az, hogy párbeszéd induljon a hit és a tudomány között, valamint hogy felelősséget vállaljon a határon túl élő görögkatolikus magyar hallgatók tehetőség gondozására, segítésére. A főiskola részéről dr. Orosz Ildikó rektor-asszony, Fodor Gyula rektorhelyettes és Marosi István görögkatolikus főiskolai lelkész voltak jelen, szakkollégiumunkat Makkai László igazgató képviselte munkatársaival.

A 2019. június 4-én aláírt megállapodás jelentősége a felek közti hosszú távú együttműködés kialakítása, a felsőfokú tanulmányaikat folytató hallgatók érzékenyítése társadalmi problémákra, képzési lehetőség nyújtása, tudományos műhelyek szervezése.

Nagy jelentőséggel bírt számunkra, hogy a nemzeti összetartozás napján került sor az aláírásra. Dr. Orosz Atanáz püspök atya elfoglaltsága miatt nem tudott jelen lenni, levélben köszöntötte rektorasszonyt és a főiskolát.

„Az 1920. június 4-én aláírt trianoni békediktátum kitörölhetetlen nyomot hagyott Közép-Európa nemzeteinek tudatában. A nemzeti összetartozás napja ez a mai, melynek mély fájdalmát nemzedékről nemzedékre hordozzuk. Trianon döntését megváltoztatni nem tudjuk, de annak felelősségét határon túl élő testvéreinkért hordozzuk.

A nyelvéből és kultúrájából erőt merítő magyarság képes a megbékélésre, a megújulásra, ugyanakkor ragaszkodik a gyökereihez. Nekünk, görögkatolikusoknak ebben a szakkollégiumunk névadója ad fogódzót. Isten különleges ajándéka számunkra az a termékeny lelki és szellemi örökség, amit Romzsa Tódor (1911–1947) hagyott ránk. Romzsa Tódor boldoggá avatott munkácsi görögkatolikus püspök és vértanú történelmi alakja megalkuvás nélküli tanúságtételével és életáldozatával, a szovjet elnyomó rezsimmel szemben tanúsított állhatatos elv- és hit-hűségével, az emberek közötti megbékélésbe és az egyház egységébe vetett reményével, továbbá kiváló egyházfői, vezetői kvalitásaival áll követendő példaként előttünk. (...) A hit és a tudomány finom egyensúlyának fenntartása érdekében egymás kölcsönös bevonása tudományos és oktatási tevékenységekbe, hitéleti és tudományos konferenciák közös szervezése és lebonyolítása lehetőséget is ad arra, hogy megerősödjünk nemzeti összetartozásunkban.”

A köszöntés felolvasása után az együttműködési megállapodás aláírására került sor.

Köszönjük a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolának a szívélyes fogadtatást, a főiskola részletes bemutatását!

**Közös munkánkra és nemzetünkre
Isten áldását kérjük!**

SZEMÁN-TÓTH TEODÓRA

Ifjúságpasztorációs gondolatok 1.

– EGY KÖZÖSSÉGI FÉSZEK

Mindig is szóban forgott, hogy a fiataloké a jövő, a fiatalokra kell építeni az Egyházat. Fontos, hogy nyissunk feléjük, hogy helyesen és jól kommunikáljunk velük, hogy megértsük a világukat...

Leválás a szülőkről

Ha a fiatalok körét szeretnénk meghatározni, akkor én még lejjebb tenném a kor szerinti behatárolást. Mindig azt szoktam mondani, hogy az adott emberből/korosztályból kell kiindulni.

Sosem mi határozzuk meg azt, hogy szerintünk mire van az adott korosztálynak, társaságnak szüksége! Hallgassuk meg őket, és ismerjük meg gondolkozásukat, problémáikat, azt, hogy mi foglalkoztatja őket. Akkor már biztosabb képet kapunk arról, hogy mi a teendők.

Ahogy egy gyermek fejlődik, nő, cseperedik, mindig más nehézségekkel küzd, ahogyan a családja is. Elkezd a kisbaba fogzani, kistestvér születik a családba, elkezdődik az óvodás korszak... stb. Olyan kiskamaszkorban (10–12 év körül) már kezd önálló véleménye és elképzelése lenni egy gyereknek. A kamaszkor minden szülő rémálma, amikor 13-14 évesen már lázad minden és mindenki ellen. Elkezdnek bandázni, kijárni a barátokkal, a családtól külön programokat szervezni. Ez az a kor, amikor talán a legveszélyeztetettebbek, hiszen a világ még nem tárult ki előttük, sok minden új és vonzó, és már daczból sem a szülőik véleménye és tanítása a legfontosabb. Elkezdik keresni a saját útjukat, és elkezdnek ezáltal leválni a szülőkről. A család minden tagjának nagyon nehéz, olykor vannak fájdalmas percek és szituációk. Mindenesetre már a 13-14 évesekre mint kamaszokra, akik a fiatal korosztály előterében topognak, oda kell figyelnünk, meg kell adni nekik azokat a feltételeket, amelyek biztonságos környezetet adnak nekik a családon túl lelki és testi értelemben.

Mit keresnek a fiatalok?

A fiatal korosztályt ma a legtöbb esetben a 16–29 év közöttiekre értik. Nem tűnik nagy intervallumnak a két életkor közötti különbség, mégsem működik a középiskolások és az egyetemisták, no meg a fiatal felnőttek „összezárása”. Miért? Egész egyszerűen azért, mert mást keresnek, más foglalkoztatja őket. Fiatalok ugyan, de mégis más életszakaszban vannak, ezért a problémakörük sem azonos.

A közösségi fészek megteremtése

Már kamaszkorban keresik azokat a helyeket a baráti társaságok, ahol jól érezhetik magukat. Még nem igazán tudják egyedül mérlegelni és eldönteni, hogy milyen közegben és hol érdemes kikapcsolódni, szabadnak lenni, akár önálló programot szervezni. Sajnos a deviáns magatartás is ebben a korban alakul ki, mint a cigarettázás, rongálás, durva poérok elsütése stb. Nem tudják a kamaszok, hogy milyen egyéb, más lehetőségük van arra, hogy igazán jól érezzék magukat. Otthon már ciki lenni, keresni kell egy olyan helyet, ahol otthon érzik

magukat, de mégsem szülői felügyelet mellett vannak. Érdemes számukra kialakítani egy közösségi teret, ahova szívesen eljárhatnak, amire azt mondhatják, hogy ez „király”, „szuper”, „zsír”, ahol szinte mindig lennének.

Sokszor ott vétünk hibát, hogy a fiatalokat közösségbe hívjuk, közösségi térbe, de ahogyan eljönnek az első alkalomra, nem találják vonzónak a helyet. Mi szívünket-lelkünket beletettük, készültünk nekik mindenféle beszélgetős témákkal, de valahogy mégsem vonzó számukra.

A gyereknevelésnél és az iskolai nevelésnél (no meg a közösségi nevelést se felejtsük el) is nagyon fontos, hogy a közösségi érzést fenn tudjuk tartani. **Közösen egyéért!** – mondhatnánk. Ha ezzel az elvvel gondolkodunk, akkor a gyakorlatban is láthatjuk, hogy egy közösségi tér kialakításához nagyon fontos, hogy azokkal együtt alakítsuk ki, akiknek szól, akik azt használni fogják...

Miként tegyük meg? A folytatásban olvashatunk majd erről.

A lelki adományok különfélék, de a Lélek ugyanaz. A szolgálatok is különfélék, de az Úr ugyanaz. Különfélék a csodatettek is; de Isten, aki mindezt mindenkin véghez viszi, ugyanaz. A Lélek ajándékait pedig ki-ki azért kapja, hogy használjon vele. Egyik ugyanis a Lélektől a bölcsesség adományát kapja, a másik a tudás adományát ugyanattól a Lélektől, a harmadik meg a hitet kapja ugyanabban a Lélekben, vagy a gyógyítás adományát ugyanabban a Lélekben; ez csodatévő hatalmat, amaz meg a prófétálást, egyik a szellemek elbírálását, másik többféle nyelvet, a harmadik viszont a nyelvek megfejtését. Mindezt azonban egy és ugyanaz a Lélek műveli, tetszése szerint osztva kinek-kinek. (1Kor 12,4–11)

VÉGHSEŐ TAMÁS

Miért nem lett Hadzsega Gyula hajdúdorogi püspök?

1912 nyarán – hosszan elhúzódó tárgyalások után – megjelent a „Christifideles graeci” bulla, amellyel Szent X. Piusz pápa kánonilag is megalapította a Hajdúdorogi Egyházmegyét. Az új egyházmegyébe besorolt parókiák száma körül komoly viták alakultak ki, melyek megoldására a Szentszék és az alapításban főszerepet játszó magyar kormány is késznek mutatkozott. Abban mindenki egyetértett, hogy először ki kell nevezni az első hajdúdorogi püspököt, akinek a vezetésével majd a vitás kérdések tárgyalásos úton lezárásra kerülhetnek. 1912 júliusában tehát megindult a püspökkeresés.

Ma már tudjuk, hogy 1913 tavaszán Miklósy István zempléni főesperesre, sátoraljaújhelyi parókusra esett a választás. A kinevezéséig vezető út részletei eddig kevésbé voltak ismertek. Az MTA–SzAGKHF Lendület Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport kutatásainak köszönhetően viszont hamarosan megismerhetővé válnak az ügy részletei.

A szövevényes folyamatokból most csak egy apró részletet szeretnék felvillantani, amelyről elsőre ez jut az eszünkbe: ez képtelenség, ezen a szinten ilyen nem történhet...

MIRŐL IS VAN SZÓ?

Viszonylag ismert, hogy Ferenc Ferdinánd trónörökös határozottan ellenezte a Hajdúdorogi Egyházmegye felállítását. Mivel a Monarchia népei közül alapvetően a románokkal szimpatizált, a részleteket nem vizsgálva, készséggel elfogadta, hogy az új egyházmegye ellentétes a román nép érdekeivel. Ezért az utolsó utáni pillanatban is igyekezett elérni Rómában azt, hogy az alapítóbulla ne jelenjen meg. Miután ez a törekvése nem járt sikerrel, kárenyhítésbe kezdett. Tudomása volt arról, hogy az új püspök az egyházmegyei határok véglegesítésében kulcsszerepet fog játszani,

ezért román bizalmasaitól javaslatot kért az új püspök személyére. Kapott is egy nevet, Hadzsega Gyula ungvári teológiai tanárét, aki azért tűnt bizalmasai számára alkalmas jelöltnek, mert máramarosi születésű lévén beszélt románul. A trónörökös Hadzsega Gyula nevét azonnal beterjesztette Merry del Val szentszéki államtitkárnak. Az államtitkárságon természetesen nem tudták, ki az a Hadzsega Gyula, de nem bánták volna, ha a trónörökös kedvében járhattak volna. Ezért – a megszokott eljárás szerint – Merry del Val államtitkár utasította Scapinelli bécsi nunciust, hogy szerezzen információkat a jelölről, de még mielőtt bármit

(A kép forrása: Bendász István – Bendász Dániel: *Helytállás és tanúságtétel. A Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye hitvalló és meghurcolt papjai*, Budapest, 2014, 157.)

is lép, elsőként a magyar kormány képviselőit kérdezze meg, hogy elfogadnák-e Hadzsega Gyulát hajdúdorogi püspöknek.

MIÉRT VOLT ERRE SZÜKSÉG?

Ma már furcsának tűnik nekünk az, hogy az államnak beleszólása van ezekbe a dolgokba, de akkor magától értetődő volt, hogy a püspökkinevezésekre, egyházmegye-alapításokra vonatkozó ügynevezett főkegyúri jog feljogosítja Magyarországot uralkodóját az intézkedésre ezekben a kérdésekben. A király a főkegyúri jogot a magyar kormányon keresztül gyakorolta, azon belül is a vallás- és közoktatásügyi miniszter volt az illetékes.

Amikor tehát Scapinelli nuncius megkapta az utasítást, tudná meg, mit szól a magyar kormány Hadzsega Gyulához, azonnal beje-

lentkezett Zichy János kultuszminiszterhez. A találkozó után kicsit szomorúan jelentette Rómába, hogy sajnós a kultuszminiszter azonnal elvetette a javaslatot, és kijelentette, hogy Hadzsega Bazil semmiképpen sem fogadható el püspökjelöltnek, mert köztudottan a (pán) szláv irányzathoz tartozik, ellenséges érzelmű a magyar liturgikus nyelvvel szemben, tehát politikailag megbízhatatlan. Merry del Val államtitkár szintén szomorúan és csalódottan írt vissza a nunciust, hogy akkor Hadzsega jelölését leveszik a napirendről, s nem is vizsgálják tovább.

Aki figyelmesen olvasta a fenti sorokat, nyilván felfigyelt arra, hogy a kultuszminiszter irodájában Hadzsega Gyulából hirtelen Hadzsega Bazil lett.

Annak, aki most abban reménykedik, hogy itt Hadzsega Gyula Bazilról, vagyis egy és ugyanazon személyről – két keresztnévvel – van szó, rossz hírem van.

Hadzsega Gyula és Hadzsega Bazil két különböző személy volt.

Mindketten jól képzett görögkatolikus papok voltak, de a közvélemény előtt a sokat publikáló, újságszerkesztő H. Bazil volt az ismertebb. Ezzel szemben H. Gyula inkább tudós ember volt. Az MTA ösztöndíjával Rómában történeti és kánonjogi kutatásokat is végzett, vagyis inkább tudományos cikkeket publikált, melyek általában nem tartoznak a politikusok kedvenc olvasmányai közé.

Ennyi azonban elég is volt ahhoz, hogy Zichy János kultuszminiszter lehúzássa a nevét a jelöltek listájáról. A néhány hónappal korábban Magyarországra érkezett Scapinelli nunciust sem tűnt fel a névcseré. Aztán Rómában sem senkinek.

Igy nem lett Hadzsega Gyula hajdúdorogi püspök...

Utóirat: Hadzsega Bazil, aki tizenöt évvel idősebb volt Hadzsega Gyulánál, még 1938-ban meghalt.

HADZSEGA GYULA 1933-ban nyugdíjba vonult. 1947-ben a szovjet hatóságok koholt vádak alapján letartóztatták. Mivel művelt pap volt, a püspökség ígéretével megpróbálták rávenni a görögkatolikus egyház elhagyására. Miután ezt visszautasította, hat év szibériai kényszermunkára ítélték. Útban Szibéria felé, a lemergi elosztólágerben ismeretlen körülmények között halt meg 68 éves korában.

Szent István intelmei Imre herceghez

A katolikus és apostoli hitet akkora buzgalommal és éberséggel őrizd, hogy minden Isten-től rendelt alattvalódnak példát mutass, s valamennyi egyházi személy méltán nevezzen igaz keresztény hitvallású férfinak; enélkül bizony, tudd meg, sem kereszténynek, sem az egyház fiának nem mondanak. Akik ugyanis hamisat hisznek, vagy a hitet jó cselekedetekkel teljessé nem teszik, fel nem ékesítik, minthogy a hit tettek híján meghal, sem itt nem uralkodnak tisztességgel, sem az örök uradalomban vagy koronában nem lesz részük. Ám ha a hit pajzsát tartod, rajtad az üdvösség sisakja is. Mert e lelki fegyverekben szabályszerűen harcolhatsz láthatatlan és látható ellenségeid ellen. Hiszen az apostol ezt mondja: *Csak az nyeri el a babérkoszorút, aki szabályszerűen küzd.* A hit tehát, melyről beszélek, a következő: higgy erősen a mindenható Atyaistenben, minden teremtmény teremtőjében, és az ő egyszülött fiában, a mi Urunkban, Jézus Krisztusban, kit az angyal meghirdetett, ki Szűz Máriától született, az egész világ üdvösségéért a keresztfán szenvedett és a Szentlélekben, ki szólt a próféták s az apostolok, valamint az evangélisták szavával, mint egyetlen tökéletes oszthatatlan szeplőtelen istenségben, és kétely hozzád ne férjen. *Ez a katolikus hit, melyben – miként Atanáz mondja – ha akárki híven és erősen nem hisz, semmi képp sem üdvözül.* Ha valamikor uralmad alatt akadnának olya-

nok – távol legyen! –, kik az így egységbe fűzött Szentháromságot megosztani vagy kisebbíteni, vagy nagyobbítani próbálják, tudd meg: az eretnység fejének szolgálói azok, és nem a szentegyház fiai. Az ilyeneket pedig ne gyámolítsd, ne védelmezd, hogy magad is ellenségnek és bosszulónak ne mutakozz. Mert az efféle emberek a szentegyház népét nyomorultul megrontják és szétszórják. Hogy ez ne történjék meg, különös gondod legyen.

Valahányszor Isten templomához járulsz, mindig mondjad: *Küldd le, Uram, a bölcsességet szent egedből, dicsőséged trónjáról, hogy munkámban velem legyen és segítsen, és így fölismerjem, mi kedves a szemedben minden időben.* És ismét: *Uram, Atyám, életemnek Istene, ne hagyd engem álnok gondolatban, az én szemeimnek ne adj kevélységet, és a gonosz kívánságot távoztasd el tőlem, Uram. Vedd el tőlem a testnek kívánságait, és a tisztátalan és esztelen léleknek ne adj engem, Uram.* Ezzel az imádsággal fohászok hát a régi királyok, te is ugyanezzel fohászok, hogy Isten minden vételked eltörlésére méltasson, hogy mindenki legyőzhetetlen királynak hívjon. Imádkozz azért is, hogy a tétlenséget, tunyaságot elkeresse tőled, megajándékozzon az erények összességének segédelmével, s így legyőzhesd látható és láthatatlan ellenségeidet. Hogy valamennyi alattvalóddal együtt gondtalanul, ellenséges támadásoktól nem háborgatva, békében végezhess életed pályáját.

ZAJÁ CZ VERONIKA

Több mint tudásolimpia

EBBEN AZ ESZTENDŐBEN KAPCSOLÓDTAM BE A GÖRÖGKATOLIKUS TUDÁSOLIMPIA ELNEVEZÉSŰ GÖRÖGKATOLIKUS LEVELEZŐS VERSENYBE MATEMATIKA, MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM, ANGOL NYELV TÁRGYAKBÓL. JÖVŐRE TERVEZEM A BIOLÓGIA ÉS KÉMIA TÁRGYAKBÓL VALÓ NEVEZÉST IS.

Számomra nagyon érdekes és izgalmas megmérettetés volt, hiszen ilyen speciális versenyen nem vettem még részt.

Jelenleg a pécsi Ciszterci Szent Margit Általános Iskola 7.a osztályába járok, több versenyen is részt vettem már, a tudásolimpia Nyíregyházán megrendezett döntőjével párhuzamosan például egy médiaverseny díjkiosztóján kellett volna lennem Kecskeméten.

Számomra ez a verseny azért volt különleges, mert nem elsősorban a tananyagra „ment rá”, hanem a globális tudásra, az életszerű dolgokra. Ha nem tudtam valamit, utánanézhettem, így tanultam is, nem csupán számot adtam a megszerzett ismeretekről.

Nagyon menőnek találtam, hogy e-mail útján küldtem vissza a megoldott feladatlapokat, és bevallom, „nagylyanos” érzéssel töltött el, ami a nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán megrendezett, személyes megjelenést igénylő döntőnél persze visszaütött, mert ott én mint „kis” hetedik voltam jelen a nyolcadikosok-kilencedikesek között.

Nagyon jó érzés volt apukám egykori iskolájába belépni, bár kissé szorongtam, mert azt hittem, nem ismerek ott senkit. A szüleimet mindenki szeretettel és ismerősként üdvözölte, aztán én is találkoztam keresztapukámmal, a kereszttestvéremmel (ahogyan a családban nevezzük a keresztszüleim gyermekeit) és a rég nem látott nyíradonyi volt osztálytársaim, évfolyamtársaim közül néhány ismerőssel, valamint sok ismerős arccal a görögkatolikus családtagokból.

Egyedül képviseltem a pécsi parókiát ezen a versenyen, és teljesen meglepett, hogy milyen sok iskolája van görögkatolikus egyházunknak. Jó érzés volt hallani a sok-sok intézmény nevét és korábbi, szeretett iskolám eredményt elért tanulóinak nevét.

A döntő után Kocsis Tamás atya tartott nekünk értékes előadást, itt lazíthattunk, levezethettük a verseny során felgyülemlett izgalmakat.

Számomra a legkülönlegesebb mégis az éresek atyával való beszélgetés volt. Pár hetedik és nyolcadikos fiú, valamint a főszervező Ágica néni társaságában érdekes, minket foglalkoztató kérdésekről beszélgettünk Fülöp atyával. Sok olyan válasz elhangzott, mely az én fejemben nem állt korábban össze, például az abortusz és eutanázia összefüggése.

Fülöp atya személyes – nőtlenül szentelésével, gyermekkorával kapcsolatos – kérdésekre is szívesen válaszolt. Őszintén és nyíltan beszélt arról is, hogyan vezette a gondviselés egyházunk élére, holott ő teljesen más életutat tervezett. Megtudtam, hogy elvonult, csendes, imádságban és munkában megélt szerzetesi életre vágyott, de a Jóisten teljesen más pályára állította.

Számomra mindez a pünkösdvasárnapi Szent Liturgián formálódott kerek egészé – röviden így foglalhatnám össze:

*Legyenek terveink,
elképzeléseink, de tudjuk
elfogadni, ha a gondviselés
más irányba terel minket,
és hagyjuk, hogy a Szentlélek
bölcssége felülírja
elképzeléseinket.
Merjünk, tudjunk újra-
és újratervezni!*

Talán orvos szeretnék lenni, de most már tudom: nem ez a legfőbb cél, hanem hogy meghalljam és megértsem, merre terel a gondviselés, és ott megálljam a helyem.

LASKAY ANNA

Amit Isten egybekötött

Hárman üljük körül az asztalt. Nők: feleségek és családanyák. Beszélgetünk. Sokszor csak elmesélve a saját történetünket, segítjük egymást tovább. Gondolatainkat közreadva, reméljük, sokan magukra ismernek, s „leülnek közénk”.

Anna: A nyár nemcsak a pihenés, a közös nyaralás ideje a családok számára, hanem gyakran az esküvőké is, hiszen a házasodni vágyók örömmel választanak olyan időpontot, amikor nagy valószínűséggel jó az idő, és a násznép is jobban ráér. Ezért gondoltam, hogy beszélhetnénk egy kicsit a szentségi házasságról s annak többletéről, amit az ad, hogy Isten előtt egy pár leszünk.

Andi: Nekem a mai napig szívmengető emlék az, amikor a férjem 2007-ben – jó pár évvel a polgári esküvőnk után – a házassági évfordulónkra megszervezte, hogy templomi szertartáson, Isten áldását kérve megesküdjünk. Később látszott meg, hogy milyen nagy hatással van ez az egész családunk életére.

Ildi: Az én férjem papcsaládból származik, így számunkra természetes volt, hogy nemcsak anyakönyvvezető előtt, hanem templomban is megesküszünk, pedig akkoriban ez nem volt magától értetődő. S szülőként megnyugtató és nagy öröm számunkra, hogy most, a nyáron férjhez menő lányunk is ugyanígy gondolja.

Anna: Bennem a mai napig eleven az emlék, hogy mennyire nem foglalkoztatott minket az, hogy a polgári szertartás milyen legyen. Nem sok figyelmet fordítottunk rá a kötelező „elemeken” kívül, hiszen tudtuk, hogy a fontos dolgok a templomban történnek. Ha felidézem a valódi házasságkötésünk pillanatait vagy az asszonyáldás mozzanatait, ma is érzem azt az erőt, ami akkor felénk áradt!

Andi: A mi családunk a szentségi házasságkötésünk óta él elkötelezett keresztény életet. Én is nagy kegyelemnek tartom, hogy a gyermekeink már így nőhettek fel! Biztos vagyok benne, hogy a nagyfiaim ezért tudtak elköteleződni a megfelelő időben. Volt már két egyházi esküvő, s reméljük – a másik két gyerekünknel –, lesz még további kettő!

Anna: Mi nehéz időkben fel-felidézzük a templomi szertartásban szereplő eskü szövegét. Nem árt néha átismételni, mit is ígértünk, fogadtunk. Meg tudnátok fogalmazni, hogy mi az a többlet, amit a szentségi házasság ad?

Ildi: Én mindig nagy hálát érzek azért, hogy elsöre sikerült olyan társat választani, akivel le tudom élni az életem. A férjemre mindig mindenben számíthatok. Olyan feltétlen bizalommal tudom rábízni magam, mint gyerekként az édesapámra. A házasságunk pedig olyan szövetség, ami mindig ott van, s nagy erőt ad. Ez adja a közös életünk alapját.

Andi: A házasságot azért kell jól meggondolni, mert örökre szól. Én tizenhét évesen megtaláltam azt, akivel azóta is kitartunk egymás mellett. Ha nem szentségi házasságban élnék, bár ugyanúgy szeretném a férjem, de nem érezném magam olyan biztonságban. Mindenhol vannak jobb, rosszabb időszakok, de együtt kell végigélni. Jóban-rosszban és örökkön örökké.

KÉRDÉSEK A TOVÁBBGONDOLÁSHOZ:

Milyen érzésekkel gondol a házasságra? Lát-e szép példákat, jó kapcsolatokat? Mivel tudna mellett érvelni, hogy érdemes szentségi házasságra lépni?

Ha válaszait velünk is megosztaná, kérjük, írja meg nekünk!
Weboldalunk: <http://www.noi-kerekasztal.hu>

„...aki az Úr lábánál áll, és hallgatja a szavait”

FÖLDVÁRI KATALIN
MTA-SZAGKHF LENDÜLET
GÖRÖGKATOLIKUS ÖRÖKSÉG
KUTATÓCSOPORT

In memoriam **Rakaczky Bazil OSBM**

(1931–2019)

Rakaczky Bazil Nagy Szent Bazil rendi szerzetes atya április 9-én visszaadta lelkét Teremtőjének, majd április 25-én örök nyugalomra helyezték elhunyt szerzetes testvérei mellett a máriapócsi temetőben. Az idős szerzetes atya emlékét felidézve álljon itt néhány gondolat arról, hogyan gondolnak rá szerzetes és pap testvérei, és hogyan vallott ő maga saját életéről.

Rakaczky Máté (szerzetesi nevén Bazil atya) 1931-ben született a Borsod megyei Múcsonyban. Elemi és polgári iskolai tanulmányai után 1946-ban beiratkozott a hajdúdorogi Tanító- és Kántorképző Főiskolára, két évvel később pedig meghívást kapott a Nagy Szent Bazil Rendbe, melyről ő maga így mesélt:

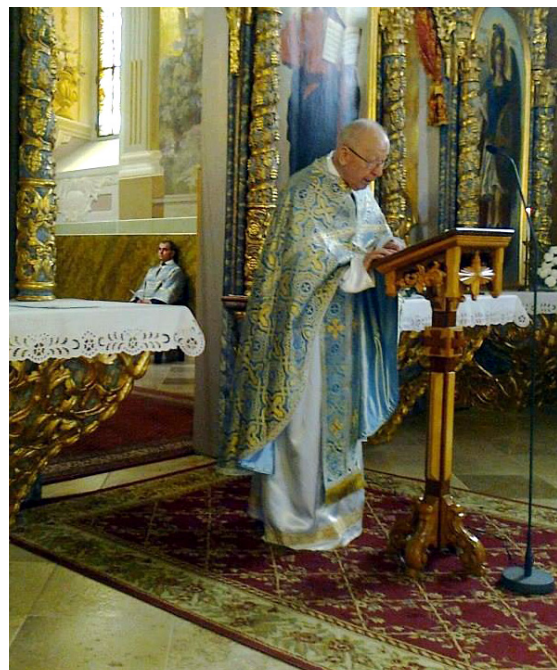
„Kántor voltam Hajdúdorogon, és 2 év után éreztem, hogy Isten a szerzetesi életre hív, és eljöttem ide noviciátusra. Én is mentem a

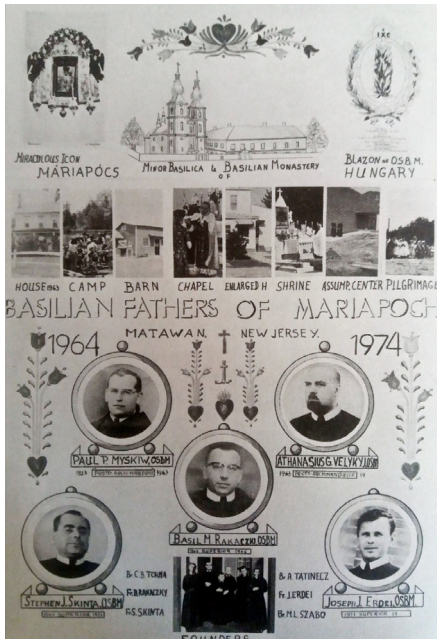
többiekkel gyalog Pócsra a búcsúra, mikor megérkeztünk a kegytemplom ajtajához, ott összeestem, de az is talán már a Szűzanya munkája volt. És akkor én ide noviciátusra bejelentkeztem, és utána itt a kommunisták átvették a kolostort. Az előjárók elmentek a volt püspök úrhoz, aki szintén bazilita volt, Dudás püspök úr, ő nemcsak engem, hanem 2-3 másik bazilita növendéket is befogadott a szemináriumba, hogy folytassuk a hivatásunkat papokként, és egy év után nyáron egy ilyen kis picike papírka jött tőle, hogy mivel szerzetes növendék voltam, a kormány nem engedi meg, hogy továbbtanuljak a szemináriumban.”

Bazil atyát ezt követően katonai szolgálatra sorozták be, és amikor Budapesten szolgált, beiratkozott a hittudományi főiskolára, abban a reményben, hogy titokban tovább folytathatja teológiai tanulmányait. A titkosrendőrség sajnos rövid időn belül értesült erről, azt pedig összegegyeztetetlennek tartották, hogy a „néphadsereg tiszthelyettese együttműködjön a klerikális reakcióval”. Az 1956-os forradalom idején egy katonabarátja segítségével sikerült Erdei József atyával együtt Ausztriába, majd onnan Rómába szöknie. Ott a pápai Gergely Egyetemen és a Keleti Intézetben fejezte be teológiai tanulmányait, az 1960-ban történt papszentelését követő évben pedig licenciátust szerzett. Ezt követően először Kanadában, majd az Egyesült Államokban szolgált mint pástor és mint szerzetes, tizenkét közösségben szolgált a passai püspököt, majd 1973-tól 1991-ig parókusi feladatokat látott el Perth Amboy-ban. Bazil atyát 1964-ben az amerikai New Jersey-be helyezték, ahol

Matawan területén Skinta István atya által korábban megvásárolt farmon bazilita testvéreivel megalapította a „Máriapócsi Bazilita Atyák” kolostorát és búcsújáró helyét, amely a keleti part magyar és amerikai híveinek, görögkatolikus papságának lelki és kulturális központjává vált.

A kommunizmus bukása után hazautazott Magyarországra, hogy segítsen és tanítson. 1993-ban próbálta újraszervezni a közösséget Hajdúdorogon, s ekkor elhozta magyarra fordítva a bazilita harmadrend szabályzatát, melynek nyomán még ebben az évben megalakult a városban az első harmadrendi csoport, melyet a későbbiekben újabbak követtek más településeken.

Bazil atya 2010-ben tért haza végleg, azért, hogy Ábel atya – az akkori tartományfőnök – kérésére hivatásgondozás céljából magiszteri feladatokat lásson el.

Az idős szerzetes életére és a sok megpróbáltatásra 2010-ben „Isten szeretetének üdvösségtörténeteként” tekintett vissza: „Ez az anamnézis feltárja előttünk Isten végtelen szeretetét irántunk, amely erősebb, mint a halál; átöleli egész életünket; isteni arca átragyogja éniünk mélységeit; meghallatja velünk mennyei Atyánk szavát: 'szeretett fiam vagy, akiben kedvem telik.' A végtelen isteni szeretet megnyilvánult életünk számtalan eseményében, körülményében, váratlan eseményekben, személyekben, de talán akkor még nem ismertük fel az isteni jelenlétet és szeretetet életünkben és a világban. Az ilyen fényben látom a múltamat.”

Erdei József atya szerzetes testvérének mély hitét emelte ki visszaemlékezésében: „Ha a Bibliáról beszélünk, Mária és Márta történetéről, akkor azt mondhatjuk, hogy Bazil atya a Mária-szeretetet választotta, aki az Úr lábánál állt, és hallgatta az ő szavait. Márta pedig szorgoskodott, dolgozott és panaszkodott, hogy 'hát mért nem segít nekem?' Mária a legjobbat választotta, ami az Úrnak a szava, amely nem vétetik el tőle.

Bazil atya számára a vallás és a hit egyfajta belső feszültség volt, amit szeretett volna átadni másoknak. Ha gyóntak nála, az egy fél délutánig tartott, nem egy gyóntatás volt, hanem egy konferencia, mindegyiknek. Amerikában ezt mondták róla, amikor elkérte az ukrán nővéreket, ott is volt, és szerették a nővérek: 'Hát tudják, Bazil atya nagyon furcsa ember, a Jőistentől kaptunk egy életet, hogy legyünk szentté, Bazil atya azt akarja, hogy egy nap alatt legyünk szentté.' Mikor aztán szükség volt rá, Dudick püspök úrnak szüksége volt Bazil atyára, a nővérek szerették, de nagyon kemény volt hozzájuk, mivel azt akarta, hogy minél hamarabb hozzák ki magukból a legjobbat. Én úgy magyarázom ezt a belső, nem feszültséget, hanem inkább törekvést, hogy mindenki mindig jó legyen, hogy mindenki a legjobbat tegye, ő azt át akarta ültetni a másik lelkébe, a szívébe, hogy 'tegye meg ezt, ez a legjobbat'. Azonban nem mindenki gondolkodott úgy, ahogy ő, és azért voltak hosszúak a gyóntatásai, mert szentekké akart tenni bennünket.”

Bazil atya nagyon szeretett beszélgetni a hívekkel, amelyre minden alkalmat megragadott: „Mindig eljött a bingóra, és hát ugye, mikor nem volt elég munkás, akkor ő is beállt a sorba, és hát adtuk a jegyeket, de Bazil atya szeretett beszélni, prédikálni akart a népnek. Szeretett volna beszélgetni velük arról, hogy

milyen a vallásuk.” Ezeket a beszélgetéseket azonban sohasem a viccek és anekdoták jellemelték, hanem a komoly, teológiai témák. Rakaczky atya gyakran beszélt híveinek Isten irántuk érzett szeretetéről és arról, hogy magunknak is Krisztus élő ikonjává kell válnunk: „Azt a Krisztust, akit szeretünk az Eucharisziában, ugyanazt a Krisztust kell fölismerni és szeretni a férjben, feleségben, a gyermekekben, a munkatársakban, minden emberben. Ez az élet liturgiája.”

„Szent tanítóként és szent hitvallóként emlékeznek rá azok, akik ismerték őt” – emelte ki Kurt Burnette passai püspök a bazilita szerzetesre emlékezve.

Bazil atya úgy élte le 89 évét, hogy mindig minden helyzetben Teremtőjére bízta életét. Ezzel a lelkülettel fordult előjárói, szerzetes társai és hívei felé, s erre buzdított mindenkit nemcsak életében, hanem halálakor is, ahogy Szocska Ábel nyiregyházi megyéspüspök temetési beszédében megfogalmazta:

„Mindannyiunhoz, akik hozzá fordultunk, vagy ő szólított meg minket – mert sokszor látta, hogy bánatosak vagyunk, és megszólított –, mindig volt egy vigasztaló, megnyugtató szava, mindig kedves volt, és mindig arra buzdított mindannyiunkat, hogy próbáljuk meg mi is az Isten tenyerébe helyezni az életünket.

Ez az érzés töltött el így visszagondolva a vele való találkozásokra, a vele való együttlétekre a kolostorban, ezt sugallta mindannyiunknak, és ezt éreztük, amikor vele találkoztunk, beszélgettünk, hogy egy picit mi is az Isten tenyerébe kerültünk.

Akik közelebb jöttek a koporsóhoz, azok látták, hogy a koporsóban is egy picit, mint az Isten tenyerén összehúzódva, úgy nyugszik, és innen is azt mondja nekünk:

Helyezték ti is az életeteket
Isten tenyerébe!

KOVÁCS DÓRA

Az ikon másik oldala: az ecset, hegyén pedig az ikonfestő

Beszélgetés Vollnhofer D’Innocenzo Máriával az ikonfestésről

Mesteremmel, Vollnhofer Máriával beszélgettem. Előljáróban annyit, hogy mind a ketten római katolikusok vagyunk, mégis az ikonfestés köt össze bennünket; míg én kezdő vagyok, addig Mária már csaknem negyven éve ikonfestő. Olyan jó volt összeülni és beszélgetni Máriával az ikonfestésről, mert közben beszéltünk az életéről, mesterei sorsáról, az ikonok világával való kapcsolatáról. Arról is szó esett, hogy mi is az ikonfestés, és arról is, ki is az ikonfestő.

E beszélgetés élményét szeretném átadni az olvasóknak, szívből kívánom, amit az ikonfestés előtti imában szoktunk kérni, hogy „kezem műve által másokhoz beszéljek”.

Vollnhofer Mária 2010 óta hetente tart ikonfestést Budapesten a Vollnhofer ArtStudióban. Az első országosan meghirdetett ikonfestő tanfolyamot ő indította 1999-ben Szombathelyen a Katolikus Továbbképző Intézetben (ma Martineum), ahová az egész ország területéről érkeztek lelkes tanulni vágyók. Egyik mestere, Irén anyja halálának első évfordulóján, 1999. július 25-én ökumenikus találkozót rendeztek „Az ikonok ökumenikus összekötő ereje” címmel római és görögkatolikusok, ortodoxok, reformátusok és evangélikusok részvételével. Az évente megrendezett ökumenikus találkozó kibővült a zene és a liturgia témákkal. Ez az esemény idén üli huszadik születésnapját. Mária akkoriban azt a célt tűzte ki maga elé, hogy Magyarországon is bevezesse az ősi tojástempera-technikával történő ikonfestést, több évtizedes tanulását és tanítási tapasztalatait hazahozva. Azóta sem szakadt meg ennek a célnak a megvalósítása; tanítványai (felekezeti hovatartozástól függetlenül) tovább tanítanak és viszik tovább a nagy mesterek technikáit. Nagy tudású, világlátott, több nyelven beszélő nő, aki alázattal, türelemmel és kíváncsisággal fordul a világ felé, az ikonok segítségével pedig a Jóistenhez, a világhoz és a hozzá hasonló, Istent kereső emberek sorsához kapcsolódik.

Vollnhofer Mária

Az ikonfestés tulajdonképpen ikonírás, ikonográfia, az ősi tojástempera-technika alkalmazásával. Az ikonfestés szolgálat, meditáció és az ökumené egyik hatásos módszere, folyamata pedig imádság, másokhoz való beszélés, alázat, alárendeltség, Isten keresése és ráhagyatkozás, eszközzé válás az ő kezében.

Sokszor olvashatjuk, hogy „az ikon görögül képet jelent”. Az ikonfestő ezzel szemben nem egy festő ember, aki szakrális képet fest. (Tehát az ikon mégsem csak képet jelent.) Az ikonfestő lelkileg elmélyül, átadja magát, képességeit, tudását, idejét az ikonnak és annak a misztikumnak, ami később térben és időben az ikonná válik, ami előtt imákat

mormolnak, s amibe az emberek bele-belevésik a tekintetük valamit keresve: nyugalmat, válaszokat és segítséget... Az ikonfestő rajta marad az ikonon.

– **Furcsállják az emberek, amikor azt monddod, római katolikusként ikonfestő vagy?**

Vollnhofer Mária egyik munkája

Régebben meglepő volt, de ma már nem az. Korábban az is új volt, hogy egy nő ikont fest, aztán elfogadottá vált. Emlékszem, mikor Finnországban éltem, akkor ünnepelte az ottani ikonfestő műhely a húszéves fennállását. Ott már a második világháború vége óta vannak női evangélikus és római katolikus ikonfestők is. 2002-ben volt Rómában egy nemzetközi ikonográfiai kongresszus, melyen kiderült, hogy az ikonfestő tanfolyamok voltak a legnépszerűbbek az összes művészeti ág között.

Korunkban az ikonfestés reneszánszát éli Európa-szerte, vallási irányzattól és nemtől függetlenül egyre nyitottabbak rá a kereső emberek. Ez a folyamat látható mindenhol, akár Szerbiában is, ahol a szerzetesnők is festik az ikonokat.

– **Hogyan talákoztál az ikonokkal? Kik voltak a mestereid? Hol tanultad az ikonfestést?**

Nagyjából húszéves voltam, mikor először talákoztam az ikonokkal egy múzeumban – tehát nem egy templomban. Az akkori Jugoszláviában, Splitben volt egy kiállítás az ikonokról, ami nagyon megragadott. Akkor vettem is az ikonokról több képeslapot, amelyeket felragasztottam egy-egy fára, majd a szobám díszévé váltak, ezek azóta is kísérik az életemet. (Ez a kiállítás azóta is folyamatosan megtekinthető a Spliti Szépművészeti Múzeumban – a szerző.)

Aztán Olaszországba mentem férjhez, onnan pedig Finnországba költöztünk, ami meghozta a második találkozást az ikonokkal. Feleség lettem és közben édesanya is, ezért olyan foglalkozást kerestem magamnak, amit mindig és mindenhol űzhetek, akármelyik országba is kerülünk. Finnországban erős az ortodox egyház, ezért reménykedtem, hogy az egyik kolostorban tanulhatok majd ikonrestaurálást, de nem így lett. Viszont ikonfestést tanítottak a svéd dolgozók iskolájában, ahol **Robert de Caluwé atya** (1914–2005, ikonfestő, Hollandiából származó római katolikus pap, aki bizánci rítusban celebrált – szerző) hetente egyszer egy-másfél órát foglalkozott velünk. Ez főleg technikai képzés volt, tulajdonképpen itt ismertem meg az ikonfestés alapjait. Helsinkitől körülbelül 40 km-re, Myllyjarvi-ben de Caluwé és egy francia pap alapítottak egy ökümenikus központot, mi is ide jártunk templomba, itt egy nemzetközileg és felekezetiileg is sokszínű társaság gyűlt össze.

Robert de Caluwé

Finnországi életünket rövid időre megszakítva visszaköltöztünk Olaszországba, ahol 1985-ben megismerkedtem **Irén anyával** (ikonfestő szerzetesnő, remete a római Szűzanya Elszenderedéséről elnevezett orosz kolostorból – szerző), és részt vettem egy Padova mellett tartott ikonfestő tanfolyamán. Irén any a lelkisége olyan mértékig átítatott mindent, hogy itt teljesen más színt és hozzáállást kaptam, ami még ma is magával ragad. Irén any a egész életét az ikonfestésnek és a Jóistennek szentelte. Egészen haláláig látogattam őt. Irén any a létezése és minden övele kapcsolatos történet mély nyomot hagyott bennem. Mi volt azonban a legnagyobb ajándék, amelyet Irén anyától kaptunk? A hit öröme, az Istenben való élet és munka boldogságát. Megtanított bennünket, hogy lehet az egész életünket egy cél szolgálatának szentelni. Az Irén any a halála előtti évben, 1997-ben az Áthosz-hegyi kolostorokból kihozták a kincseket, és Thesszalonikiben bemutatták a nagyközönségnek.

Irén any a festés közben

Egon Sendler atya

Ekkor – először a történelem során – nők is állhattak a híres és jól ismert ikonok előtt. A félsziget kolostorait ugyanis mindmáig csak férfiak látogathatják. Ez az út életem egyik nagyon fontos élménye, mert Irén anyával együtt lehettem ott.

Mindeközben eljutottam **Egon Sendler atya** (1923–2014, ikonfestő, német származású jezsuita szerzetes) néhány kurzusára Siracusába és Párizsba, ő lett a harmadik mesterem. Egon atya szovjet fogságban volt, onnan hozta haza az ikonok csodálatos világát. Az itt tanult Sendler-féle tojástempera-festést és Irén any a lelkiségét szerettem volna megtanítani és továbbadni. 1992-ben kezdtem ikonfestést tanítani Finnországban és Olaszországban. Irén any a halálának első évfordulójára szerveztük az első magyarországi ikonfestő tanfolyamot „Az ikonok ökümenikus összekötő ereje” címmel Szombathelyen 1999-ben.

– Mit csinál az ikonfestő? Másol?

Sohasem mondjuk, hogy másolunk egy ikont, hanem azt mondjuk, hogy újraértelmezzük azt, épp úgy, ahogy egy zenész teszi egy zeneművel, ahogy egy újabb és újabb színész elszaval egy ismert verset; minden alkalommal más lesz. Egon Sendler azt mondta, hogy „az ikonfestés egy mesterség, nem pedig alkotó művészet, hiszen nem saját kútfejkéből találjuk ki az ikonokat, hanem mindig egy előképet veszünk alapul”.

Az ikonfestő saját képessége és lelkiisége szerint festi ikonjait, melyekbe a saját érzéseit is beleteszi. Az ikon hasonló lehet az ikonfestőhöz, hasonlíthat az arc formája, a sajátos jegyek. Irén anya szerint az ikonfestés komoly előkészületet igényel, melynek az első legfontosabb feltétele a lelki felkészülés. Egyik levélében így írt Irén anya: „Az ikonfestő munkája nagyon hasonlít az imádsághoz. Az ember azt képzelem, hogy az Úr áll előtte, és a munkát neki végzi.”

– Érdekes, ahogy a magyar nyelvben a „hiteles” szóban maga a hit is benne van. Mit jelent a hitelesség az ikonfestésben, mikor mondhatjuk, hogy egy ikon hiteles? Egyáltalán feltehetjük-e így a kérdést?

Talán úgy is feltehetnénk a kérdést, hogy kik festenek ikonokat, kik festhetnek ikonokat, fontos-e valóban a hitelesség, vagy inkább az a lényeg, hogy az üzenet átsugározzon az ikonon, melyet átélve egy bizonyos személynek vagy közösségnek készítünk.

Sok évtizedes tapasztalatból és nemzetközi gyakorlatból azt mondhatom, hogy számtalan személy, akik a tanfolyamokra jöttek, és elkezdték velünk járni az ikonfestés szép, de igen göröngyös útját, akaratlanul is megtalálták az ajándékozás örömét, melyet „csak” hittel és hitelesen lehet átélni. Sokak megtalálták a még nem ismert vagy eltemetett, Istenbe vetett hitet, megtalálták az élet értelmét, a lelki békét, mely öröm és megnyugvás, de amit kemény munkával tudunk csak elérni.

Vannak azonban, akiket csak a tojástempera-technika és nem az ikonok világa érdekel, divatból és eladásra készítik ikonjaikat. Itt már erősen feltehetjük a hitelesség kérdését.

Az ikonok elkészültével azokat megáldják, ezután kezdik meg az életüket rendeltetési helyükön, és bejárják a nekik szánt utat. Milyen hatalmas erő van az ikonokban, milyen sok embert szólítanak meg, milyen sokan érzik csak egyszerűen, hívők és nem hívők egyaránt, hogy jó az ikonokat szemlélni, jó beengedni őket az életünkbe. Az ikonok harmóniájukkal, letisztult, tökéletesített formavilágukkal biztosságot, nyugalmat, békét sugároznak, tartást adnak nekünk azért is, mert formájukban változatlanok, és az örökkévalóság számunkra érthető megfogalmazásai.

Az ikonfestés így támaszt, erőt ad a nehéz élethelyzetekben. Egyik ikonfestő társunk, Tombor Kata rákbategek csoportjának tart hetente ikonfestést, ebben a közösségen segít a terhek hordozásában.

– Legtöbb ikonodat hozzád közelállónak festetted, így főleg magántulajdonban vannak. Van esetleg olyan, amely nem valakinek az otthonában, hanem egy közösségi térben, akár templomban látható?

Amikor készen van az ikon, és fizikailag rendeltetési helyére kerül, külön életem kezd élni, de bennem megmarad az az érzés, amikor és ahogy készítettem. Ez így van minden ikonnál. A korszuni Istenanya ikonja alapján festett ikonom ma a Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnázium kápolnájában van, Szombathelyen. Édesapám 1901-ben született, és ebben a gimnáziumban volt diák, az ő születésének 100. évfordulóján ajándékoztam ezt az ikont az iskolának.

– Kövekre is festesz. Elmondod, miért szereted a kőfestést?

Sokszor csak úgy pihenésként vagy ujjgyakorlat céljából köveket is festek, különösképpen szimbólumokkal, ikontémával, és ezt tanítványaimnak is ajánlom, mert remek gyakorlat az ikonfestéshez. Sok ikont készítettem úgy, hogy már a festés pillanatában tudtam, hogy kinek szánom. Azt vettem észre, hogy egy kővel sokszor többet tudunk adni valakinek, aki fontos nekünk, mint egy képpel vagy ikonnal. A kő kézbe fogható, a sajátod lehet, bárhová elviheted magaddal, kísérőd lesz. Azt gondolom, hogy a megfestett kövek az ikonfestés kis katonái.

– Mit jelent az ikonfestés az életedben?

Valójában az ikonfestés főleg a tanítással vált az életem részévé, az életemmé. Lelki egyensúlyt hozott az életembe – amit persze mindennap meg kell újítani. Minden az ikonok körül forog, az élet is, mivel az ikonok világa az élet egészét (a vallást, a hitet, a történelmet, a filozófiát, a pszichológiát...) magába foglalja. Ikonfestés közben az ikonfestő ezt a teljességet a saját világába helyezi bele. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy mielőtt hozzákezdünk egy ikon festésének, többek között utánajárunk az ikon történetének, keletkezési helyének, szimbólumainak, az adott kor szellemének, és annak is, milyen volt az életútja.

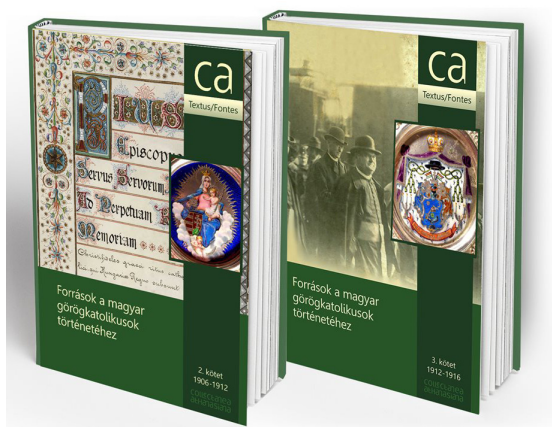
Ikonfestés közben apránként megtanulunk szembenézni magunkkal, saját alapvető hibáinkkal, és mindazzal, amivel dolgozni tudunk magunkon. Magányos műfaj, de sokak számára szól az üzenete. Festéskor általában magunkban vagyunk, de velünk van az egész láthatatlan világ és a látható is, mely számára az ikon készül. Velünk vannak a szeretteink, azok is, akik már az örök hazába költöztek, de velünk vannak azok is, akiknek nehezen vagy nem tudunk szívből megbocsátani, velünk van az egész világ morális és testi nyomora, a háborúk és a tehetetlenségünk, mivel nem tudjuk megakadályozni a rossz tombolását. Egyedül az ima segíthet, és mi éppen ezt tesszük, amikor ikonokat festünk.

Van, aki azt mondja, az ikonok mind egyformák, de ez nem igaz, valójában mind egyediek. Az ikon a festő személyétől is más lesz, épp, ahogy minden ember egyedi és megismételhetetlen, úgy igaz ez az ikonokra is. De az ember csak egy eszköz, egy közvetítő.

Van, aki azt mondja, az ikonok mind egyformák, de ez nem igaz, valójában mind egyediek. Az ikon a festő személyétől is más lesz, épp, ahogy minden ember egyedi és megismételhetetlen, úgy igaz ez az ikonokra is. De az ember csak egy eszköz, egy közvetítő.

Megjelent a magyar görögkatolikusok 1906–1916 közötti történetére vonatkozó forrásgyűjteményünk két kötetben.

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán működő MTA–SzAGKHF Lendület Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport hazai és külföldi levéltárakból 928 olasz, német, latin, francia és magyar nyelvű forrást válogatott ki, melyek feltárják és magyarázzák ennek a sorsdöntő évtizednek az eseményeit.

Az 1588 oldalnyi iratanyagot az alábbi levéltárakból gyűjtöttük: Vatikáni Titkos Levéltár, Rendkívüli Egyházi Ügyek Kongregációjának Történelmi Levéltára (Vatikán), Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Osztrák Állami Levéltár, Esztergomi Prímási Levéltár, Görögkatolikus Püspöki Levéltár, Kárpátaljai Állami Területi Levéltár, Román Nemzeti Levéltár Fejér, Kolozs és Maros megyei részlege, Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltára.

A kötetekben korabeli újságcikkek, beszédek és naplóbejegyzések is helyet kaptak.

A kötetről a kiadvanyok@szentatanaz.hu elektronikus címen lehet érdeklődni.

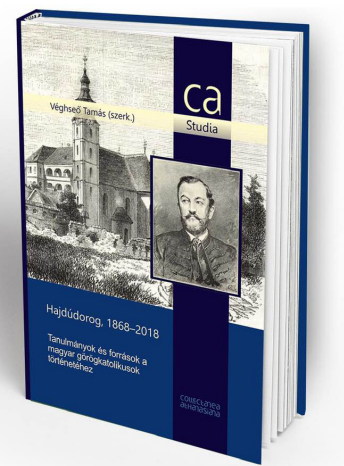
KÖNYVAJÁNLÓ

1868. április 16–17-én Hajdúdorog városa adott otthont a magyar görögkatolikusok első nagygyűlésének. Egyházunk kollektív emlékezetében némileg megfakult az emlékezete ennek az eseménynek. Ha megkérdezzük egy átlagos görögkatolikus hívőt vagy papot, mit tart számon a múltunkban nevezetes évként és eseményként, szinte kivétel nélkül 1912-t és a Hajdúdorogi Egyházmegye alapítását kapnánk válaszként. 1868 és a hajdúdorogi nagygyűlés eseménye csak kevesek ismeretanyagának része. 2018-ban a nagygyűlés 150. évfordulója kiváló alkalmat teremtett arra, hogy ezen a helyzeten némileg változtassunk. A változtatás szükségessége nem volt kérdés, hiszen minél jobban távolodunk 1868-tól, annál inkább tűnik sorsdöntőnek az első magyar görögkatolikus nagygyűlés.

A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán működő MTA–SzAGKHF Lendület Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport 2018-ban konferenciával emlékezett meg az 1868. évi első görögkatolikus nagygyűlésről. Felidéztek a történelmi korszak jellegzetességeit, a nagygyűlés előzményeit és hatástörténetét, valamint kitekintésként későbbi korok egy-egy eseményét vagy fejleményét vizsgáltak meg közelebbről. Jelen kötetet a konferencián elhangzott előadások egy részéből állítottuk össze. A hat tanulmány mellé beillesztettük a kötetbe Pirigyi István (1921–2005) egyháztörténész három rövid írását a korszak három kiemelkedő görögkatolikus személyiségéről, Farkas Lajosról, Mészáros Károlyról és Petrus Jenőről. Közöljük az 1868. április 16–17-én tartott nagygyűlés jegyzőkönyvét. A kötetet forrásközlés zárja. Kutatócsoportunk a közelmúltban értékes forrásokra talált az Osztrák–Magyar Monarchia közös külügyminisztériumának levéltárában. Ezek az 1896. június 27-én a budapesti Egyetemi templomban tartott magyar görögkatolikus Szent Liturgia következményeiről árulnak el újabb, eddig nem ismert részleteket.

Kutatócsoportunk ezzel a kötetel – ahogyan minden más eszközével és eredményével – a múlt tudományos igényű megismerésén túlmenően a magyar görögkatolikusok közösségét kívánja szolgálni. Meggyőződésünk, hogy a magyar görögkatolikus emlékezetkultúra megteremtése – vagyis az emlékezés, a múltból érkező üzenetek megértése, a hagyományok megbecsülése – olyan erőforrás, ami nélkülözhetetlen napjaink egyházában.

A kötetről a kiadvanyok@szentatanaz.hu elektronikus címen lehet érdeklődni.

MAKKAI LÁSZLÓ – MOZGÓ MÓNICA

Nunciusi látogatás a szakkollégiumban

ATANÁZ PÜSPÖK ATYA MEGHÍVÁSÁRA A MISKOLCI GÖRÖGKATOLIKUS ROMA SZAKKOLLÉGIUMBA LÁTOGATOTT MICHAEL AUGUST BLUME PÁPAI NUNCIUS ÉS DR. TERNYÁK CSABA EGRI ÉRSEK.

Makkai László igazgató atya köszöntője után Berki Ádám miskolci szakkollégista a Bach d-moll szvitből a sarabande tételmuvet adta elő gordonkán. A szakkollégium munkatársa, Szilágyi Eszter angol nyelvű előadásában mutatta be a vendégeknek az Európában is egyedülállóan működő roma szakkollégiumi hálózatot, ezen belül a miskolci szakkollégium szakmai programját. A program további részében Balogh Győző rakacai parókus beszélt életéről, családjáról, valamint feleségéről, aki a miskolci szakkollégium hallgatója és munkatársa volt. Győző atya személyes tapasztalatai alapján beszélt a cigányság helyzetéről és a katolikus cigánypasztorációban rejlő lehetőségekről.

Az előadások után nuncius atya mondott rövid köszöntést a szakkollégisták számára. Isten áldását kérte rájuk és a misszióra, amit kicsiben megvalósítanak, és azt kívánta, hogy ezt a missziót a későbbiekben, a társadalomban is meg tudják élni. Az együtt töltött idő alatt lehetőség nyílt arra, hogy a hallgatók is kérdezzék nuncius urat. Elmondta, hogy korábban Ghánában teljesített missziót, ahol tanított. Megvallotta nekünk, hogy a szívét Afrikában hagyta, de a velünk való találkozásban újra megtalálta. A kollégiumot evangéliumi közegként jellemezte, hiszen a különbségek ellenére békében élnek a diákok.

Közös kép elkészítése után hallgatóinkkal beszélgetett nuncius úr és érsek atya, hallgatóinktól arról érdeklődtek, hogy milyen szakot végeznek, milyenek a hétköznapiak a kollégiumban.

Köszönjük a látogatást és a megtisztelő szavakat nuncius úrtól és vendégeinktől.

Fotó: Tóth Tamás

ÉRTÉK

AJKAMMAL HIRDETTEM SZÁDNAK MINDEN ÍTÉLETÉT.
BIZONYSÁGAID ÚTJÁN GYÖNYÖRKÖDÖM,
MINT MEGANNYI GAZDAGSÁG MIATT.
PARANCSAIDON TÖPRENGEK, ÉS
MEGÉRTEM ÚTJAJDAT. RENDELKEZÉSEIDRŐL
ELMÉLKEDEM, NEM FELEDKEZEM EL IGÉIDRŐL.

(118. ZSOLTÁR)

A román görögkatolikus egyház

BOLDOGGÁ AVATOTT VÉRTANÚ PÜSPÖKEI

FERENC PÁPA ROMÁNIAI APOSTOLI LÁTOGATÁSA ALKALMÁVAL, JÚNIUS 2-ÁN, A GÖRÖGKATOLIKUS ÉRSEKSÉG SZÉKHELYÉN, BALÁZSFALVÁN AVATTA BOLDOGGÁ A KOMMUNIZMUS IDEJÉN VÉRTANÚHALÁLT HALT ROMÁN GÖRÖGKATOLIKUS PÜSPÖKÖKET.

A második világháború után Romániában is berendezkedő kommunista hatalom valláspolitikájában az első pillanattól kezdve követni kívánta a szovjet példát. Ennek egyik legfontosabb eleme a görögkatolikus egyház felszámolása volt. Az egyházakat totális ellenőrzés alatt tartó kommunista vezetés nem tűrhette, hogy olyan vallási közösségek is működjenek az országban, melyek vezetői az ellenséges Nyugaton éltek. Mivel a görögkatolikus egyház egyik legfontosabb jellemzője a római pápához való kötődés, ennek felszámolása az elsődleges valláspolitikai célok közé került. A felszámolás módja az unió fölmondása és a görögkatolikus közösségek erőszakos egyesítése az ortodox egyházzal egy erővel és megfélemlítéssel megrendezett „zsinaton”. Példaként az ukrán görögkatolikus egyház 1946-ban levezényelt erőszakos felszámolása szolgált. Nem sokkal később Romániában is hasonló kegyetlenséggel vitték keresztül a görögkatolikus egyház megsemmisítését.

Ebben az alattomos küzdelemben a kommunista hatalom elsődleges célpontjai a püspökök voltak. 1948. október 29-ére virradóra hét görögkatolikus főpásztort tartóztattak le törvénytelenül. A letartóztatás, majd pedig a szünni nem akaró kihallgatások és kínzások arra irányultak, hogy a megtört püspökök tagadják meg katolikus hitüket, és csatlakozzanak „önként” az ortodox egyházhoz. A kommunista hatalomnak mindenképpen szüksége lett volna legalább egy püspökre, akit felhasználhattak volna a görögkatolikus egyház felszámolásához megalkotott színjátékhoz. Azonban a kínzások és a fenyegetések mellett hiába ígérték a püspököknek vezető szerepet az ortodox egyházban, jó pásztorként mindannyian kitarítottak a Rómához való hűségben. Vállalták a kínzásokat és – ha kellett – elfogadták a halált. Példájukkal nemcsak a korabeli görögkatolikus egyház híveit erősítették meg, hanem napjainkban is útmutatóként és világító fátylakként szolgálnak.

ISTEN SZOLGÁJA

Vasile Aftenie (1899–1950)

Erdélyben, a Fehér megyei Lodormányban (Lodroman) született 1899. július 14-én. A középiskolát a balázsfalvi görögkatolikus gimnáziumban végezte, ahol 1918-ban érettségizett. 1919-ben a gyulafehérvár-fogarasi főegyházmegye papnövendékei közé jelentkezett. A tehetséges fiatal embert előljárói azonnal Rómába, a Pápai Görög Kollégiumba küldték. Teológiai tanulmányait 1925-ben fejezte be. Hazatérése után, 1926. január 1-jén a főegyházmegye papjává szentelték.

Püspöke a *balázsfalvi teológiai akadémia* tanárává és a papnevelő intézet tanulmányi prefek-

tusává nevezte ki. 1938-ban kanonoki, 1939-ben rektori kinevezést kapott. Egy évvel később a főegyházmegye segédpüspöke és bukaresti általános helynök lett.

Letartóztatása után kezdetben a többi főpásztorral együtt raboskodott. Hamarosan azonban kiemelték a csoportból, és külön őrizet alatt tartották a *căldărușani ortodox kolostorból* átalakított lágerben. Fogva tartói főszerepet szántak neki a görögkatolikus egyház felszámolásában. 1950 márciusában átszállították a bukaresti Belügyminisztérium épületébe, melynek hírhedt alagsorában válogatott kínzásokkal próbálták megtörni. A kínzások következtében agyvérzést kapott. A vácărești börtön betegszobáján hunyt el 1950. május 10-én.

ISTEN SZOLGÁJA

Valeriu Traian Frențiu

(1875–1952)

Görögkatolikus papcsaládban született 1875. április 25-én a Krassó-Szörény vármegyei Nagytikványban (Ticvanu Mare). A balázsfalvi gimnáziumban érettségizett 1894-ben. A *lugosi egyházmegye* papnövendékei közé jelentkezett. Főpásztora a budapesti központi szemináriumba küldte. 1898. szeptember 20-án szentelték pappá. Ezt követően Bécsben folytatott teológiai tanulmányokat az Augustineum növendékeként. 1902-ben avatták teológiai doktorrá.

A *lugosi egyházmegye* számos parókiáján teljesített lelkipásztori szolgálatot. 1912-ben

püspöki helynök lett. Még ugyanebben az évben Ferenc József magyar király lugosi püspökké nevezte ki. 1922-ben vette át a *nagyvárad* egyházmegye vezetését. Püspöki székhelyén papnevelő intézetet és teológiai főiskolát létesített. Számos új templomot épített, egyházmegyéjében több szerzetesrendet is meghívott a lelkipásztorkodás minőségének javí-

tása érdekében. 1940-ben a szintén vértanú Ioan Suci lett a segédpüspöke. 1941 és 1947 között a főegyházmegye apostoli kormányzója is volt. 1948-ban XII. Piusz pápától érseki címet kapott. A román görögkatolikus püspökök között legidősebbként ő vezette a püspökkari tanácskozásokat és a fokozódó támadásokkal szembeni védekezést.

Letartóztatása után a román ortodox pátriárka börtönre átalakított nyaralójába szállították. 1950-ben a hírhedt máramarosszigeti börtönbe került. A megpróbáltatások következtében megbetegedett, de az orvosi ellátást megtagadták tőle. 1952. július 11-én hunyt el. Az éj leple alatt temették el a máramarosszigeti szegények temetőjében. Sírját a mai napig nem találták meg.

ISTEN SZOLGÁJA

Ioan Suci (1907–1953)

A Fejér megyei Balázsfalván született görögkatolikus papcsaládban 1907. december 3-án. A helyi gimnáziumban érettségizett, majd a *gyulafehérvár-fogarasi főegyházmegye* papnövendékei közé jelentkezett. Előljárói azonnal Rómába küldtek, ahol a Pápai Görög Kollégium növendéke volt. 1927-ben filozófiából, 1932-ben teológiából szerzett doktori fokozatot az Angelicum pápai egyetemen.

Hazatérése után először hittanárként, 1939-től pedig teológiai tanárként teljesített szolgálatot. Különösen a fiatalok lelkipásztori ellátásában tűnt ki. 1940-ben nagyvárad segédpüspök lett, s 1946-ig a Magyarországhoz

visszatért nagyvárosban végzett értékes lelkipásztori szolgálatot.

1947 elején a főegyházmegye apostoli kormányzója lett. Számos lelkipásztori kezdeményezés fűződik a nevéhez. Prédikációi, melyekkel a görögkatolikus hívek Róma iránti hűségét erősítette, rendkívül népszerűek voltak. Nép-

szerősége miatt a kommunista hatóságok célkeresztjébe került. 1948-ban kétszer is letartóztatták: mindkét alkalommal egyházmegyéje egyik parókiáján végzett látogatást.

1948. október 27-én harmadjára is letartóztatták a többi görögkatolikus püspökkel együtt. A *căldărușani lágerből* hamarosan a bukaresti Belügyminisztérium pincéjébe szállították. Válogatott kínzásokkal próbálták meg rávenni arra, hogy vegyen részt a görögkatolikus egyház felszámolására megkomponált színjátékban.

1950 májusában a máramarosszigeti börtönbe került. A hatóságok előtt is ismert gyomorbetegsége ellenére nem kapott megfelelő étellelmezést, sem orvosi ellátást. 1953. június 27-én éhen halt.

ISTEN SZOLGÁJA

Tit Liviu Chinezu

(1904–1955)

A Maros megyei Szászrégenben (Radnótfája városrészben, Iernuțeni) született 1904. december 22-én görögkatolikus papcsaládban. A balázsfalvi gimnáziumban érettségizett 1925-ben. A *gyulafehérvár-fogarasi főegyházmegye* papnövendékei közé jelentkezett. Előljárói Rómába küldtek, ahol a Pápai Görög Kollégium növendéke volt. 1927-ben filozófiából doktorált, 1931-ben pedig teológiából szerzett licenciátusi fokozatot az Angelicum pápai egyetemen. Rómában szentelték pappá 1931-ben.

Hazatérése után iskolalelkészként szolgált Balázsfalván. 1932-ben teológiai tanári kinevezést kapott. 1941–1945 között a balázsfalvi teológiai akadémia rektora volt. 1946-ban bukaresti főesperes, 1948-ban balázsfalvi kanonok lett.

A Securitate a görögkatolikus és az ortodox egyház egyesítésének legkeményebb ellenfelként tartotta számon.

Letartóztatása után ő is a *căldărușani lágerbe* került, ahol 1949-ben titokban püspökké szentelték. Mivel nem tudták megtörni, 1950 májusában a máramarosszigeti börtönbe került. A kegyetlen bánásmód következtében súlyos beteg lett, de fogva tartói és kínzói az orvosi ellátást megtagadták tőle. Élete utolsó napjait magánzárákában töltötte, ahol 1955. január 15-én halt meg. A máramarosszigeti szegények temetőjében ismeretlen sírba temették.

ISTEN SZOLGÁJA

Ioan Bălan (1880–1959)

A Fejér megyei Tövisen (Teiuș) született. A balázsfalvi gimnáziumban érettségizett 1899-ben. A *gyulafehérvár-fogarasi főegyházmegye* papnövendékei közé jelentkezett. Előjárói a budapesti központi szemináriumba küldték, ahonnan 1904-ben a bécsi Augustineumba került. 1906-ban szerzett teológiai doktori fokozatot.

1903-ban Balázsfalván részesült a papi rend szentségében. Iskolalelkészként és újságszerkesztőként dolgozott. 1909-ben a bukaresti görögkatolikus parókia lelkészévé nevezték

ki. 1920-ban balázsfalvi kanonok, 1921-ben a teológiai akadémia rektora lett. 1929-ben kinevezést kapott a keleti kodifikációs bizottságba. Számos teológiai tanulmány szerzője s az Újszövetség román fordítója. A pápa 1936-ban lugosi püspökké nevezte ki.

Letartóztatása után nem tört meg, ezért 1950 májusában ő is a hírhedt máramarosszigeti börtönbe került. 1955-ben, a börtön felszámolásakor szabadult. Szabadulása után arra buzdította a híveket, hogy maradjanak hűségesek a görögkatolikus egyházhoz, s részt vett a föld alatti egyház megszervezésében.

1956-ban ismét letartóztatták, és a *ciorogârlai ortodox* kolostorban tartották fogva. Hároméves raboskodása során szüntelenül nyomást gyakoroltak rá, hogy tagadja meg a katolikus egyházat. Mindezen kísérleteknek ellenállva katolikusként halt meg 1959. augusztus 4-én. A bukaresti katolikus temetőben helyezték örök nyugalomra.

ISTEN SZOLGÁJA

Alexandru Rusu (1884–1963)

A Torda megyei Mezősályiban született görögkatolikus papcsaládban 1884. november 22-én. 1904-ben érettségizett Balázsfalván, majd a budapesti központi szemináriumba került a főegyházmegye papnövendékeként. 1910-ben szerzett doktori fokozatot, s ugyanabban az évben pappá szentelték.

Teológiai tanár és a főegyházmegyei hetilap főszerkesztője lett. 1923-ban kanonoki kinevezést kapott. 1925-ben a balázsfalvi teológiai akadémia rektora lett.

1930-ban az akkor alapított *máramarosi egyházmegye* püspökévé nevezték ki. 1946-ban a román görögkatolikus metropolia színódusa metropolitává választotta, de a kommunista hatalom tiltása miatt hivatalát nem foglalhatta el.

Letartóztatása után osztozott a többi görögkatolikus püspök sorsában. 1950–1955 között – bírósági ítélet nélkül – a máramarosszigeti börtönben raboskodott. 1956 augusztusában a *cocoși ortodox* kolostorba került házi őrizetbe. Decemberben ismét letartóztatták, mert részt vett a görögkatolikus egyház újjászervezésében.

Hamis politikai vádak alapján életfogytiglani börtönbüntetést kapott. A hét vértanú püspök között ő volt az egyetlen, akinek az ügyében bírósági ítélet született. Újabb hat és fél év rabság várt rá a szamosújvári börtönben, ahol 1963. május 9-én halt meg sebfertőzésben. A városi temetőben titokban temették el.

ISTEN SZOLGÁJA

Iuliu Hossu (1885–1970)

A Beszterce-Naszód megyei Nagynyulas községben született görögkatolikus papcsaládban 1885. január 31-én. A marosvásárhelyi és a balázsfalvi gimnáziumokban folytatta középiskolai tanulmányait. 1904-ben érettségizett. A *gyulafehérvár-fogarasi főegyházmegye* papnövendékeként Rómába került, ahol az Urbaniana Egyetemen tanult és szerzett doktori fokozatot filozófiából és teológiából. 1910-ben a lugosi egyházmegye kötelékébe került. Ugyanabban az évben pappá szentelték.

Hazatérése után az egyházmegyei központban szolgált, majd az első világháborúban táborig lelkész lett. 1917-ben a pápa szamosújvári püs-

pökké nevezte ki. Aktív szerepet vállalt Erdély Romániához való csatlolásában.

A kommunista rezsim berendezkedése után püspöktársaival együtt elutasította a görögkatolikus egyház beolvasztását az ortodox egyházba.

Letartóztatása után osztozott püspöktársai sorsában. 1951–1955 között a máramarosszigeti börtönben raboskodott. 1956-ban szabadlábra került, s csatlakozott a föld alatti görögkatolikus egyház megszervezésén munkálkodókhoz. Ezért 1956 augusztusában a *căldărușani ortodox* kolostorba szállították, ahol számtalan alkalommal és megaláztatások sorával próbálták rávenni a katolikus egyház megtagadására.

VI. Pál pápa in pectore – vagyis nevének nyilvánosságra hozása nélkül – bíborossá kreálta. Ekkor a kommunista rezsim meg akart szabadulni tőle, s felajánlották neki, hogy Rómába távozhat. Ő azonban nem akarta elhagyni hazáját és híveit. Nem sokkal később, 1970. május 28-án hunyt el a bukaresti kórházban.

**"Istenfélelemmel, hittel
és szeretettel közeledjétek!"**

A keleti rítus kincsestára

*Időszakos kiállítás
a Janus Pannonius Múzeum
Néprajzi osztályán
Pécs, Rákóczi u. 15.*

*Megtekinthető:
2019. május 24 - november 30.
Keddtől szombatig
10 és 16 óra között*

*Jertek, imádjuk és boruljunk le előtte,
és sírjunk az Úr előtt, aki minket alkotott!*

*Mert ő a mi Istenünk,
mi pedig legelőjének népe
és kezének juhái vagyunk.*

(94. zsoltár)

A Szentföld érdekességei X.

Jeruzsálem templomai I.

IVANCSÓ BAZIL

BETESZDA-FÜRDŐ

Szent János evangéliuma írja le, hogy Jézus meggyógyított egy harmincnyolc év óta béna embert, akinek nem volt embere, aki a segítségére lett volna a tóba lépni a gyógyerejű víz felkavarodása után (Jn 5,1–15). A húsvéti időszak negyedik vasárnapján olvassuk templomainkban ezt az evangéliumi szakaszt, amely arra világít rá, hogy Jézusban meg lehet látni az emberszerető Isten Fiát, vagy meg lehet botránkozni a szombati gyógyításán, amennyiben – az utóbbi esetben – a törvény betű szerinti és szeretet nélküli megtartása az egyedül lényeges. A csoda feltehetőleg a zsidó húsvét ünnepe körüli napokban történt, Jézus nyilvános működésének második évében.

A fürdő története az ószövetségi időkbe nyúlik vissza. Sirák fia könyve dicsérrel emlékezik meg Simon főpapról, aki nagy gondot fordított a templomra: „Megerősítette a templomot... Az ő napjaiban ástak tavat, akkora medencét, mint valami tenger.” (Sir 50,1–3) Ez csakis a Beteszda-fürdő lehetett, amely a templom közelében volt, és kultikus célokat szolgált. Zarándokleírásokból tudjuk, hogy két medencéről volt szó, pontosan öt oszlopocsarnokkal, a templomtér északi oldalán, nem messze a Kedron-patak völgyére nyíló Juh-kaputól (vö. Jn 5,2).

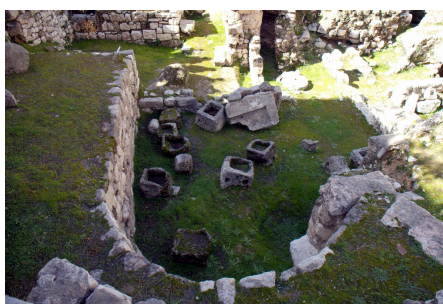
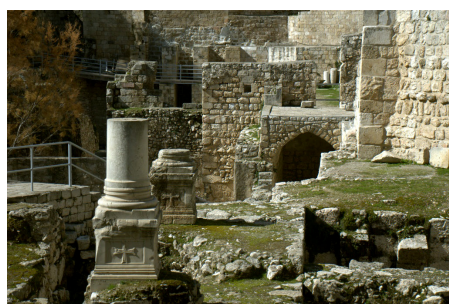
Az evangéliumi csoda emlékére már az 5. század első felében templomot építettek ide. Ez volt az ötödik nagy bazilika, amely a bizánci korban Jeruzsálemet ékesítette. Romjai 1866-ban kerültek elő, ugyanis az arab, majd az oszmán-török invázió után teljesen feledésbe merült az emléke. Igaz, Jeruzsálem eleste és a templom lerombolása (Kr. u. 70), majd – Hadrianus császár rendeletével, melyet a Bar-Kochba-lázadás leverése után hozott – a zsidók városból való kitiltása (Kr. u. 135) után a fürdő is átalakult: már csak rómaiak használhatták, akik a görög gyógyító istennek, Aszklépiosznak szentelték. A felszínre került freskó- és mozaikmaradványok, a sokfajta ajándék és a feliratok arról tanúskodnak, hogy

Üdvözítőnk számára is – földi élete során – döntő fontossággal bírt Jeruzsálem, amely Dávid király korától Jézusig és még utána is a zsidók fővárosa és legszentebb városa volt. Maga Jézus is rendszeresen elzarándokolt a zsidó ünnepekre, így – mint minden zsidó ember – ismerte a várost. Jeruzsálemben ma is bőven találunk olyan emlékeket, amelyek Üdvözítőnk egy-egy csodájára vagy életének egy-egy eseményére emlékeztetnek.

Jézus feltehetőleg több csodát is tett Jeruzsálemben; olyanokat is, amelyeknek a helyszíne nincs megnevezve az evangéliumokban, csak a leírását olvashatjuk. Tipikusan ilyen a vakon született ember meggyógyítása (Jn 9,1–41), amelyet a húsvéti időszak hatodik vasárnapján hallhatunk a templomainkban. Néhányan azt állítják, hogy ő az az ember, aki még az imént vakon kéregetett, mások pedig úgy vélik, csak hasonló hozzá (vö. Jn 9,8–9). Ilyen csak egy nagy városban történhetett meg, mint Jeruzsálem. Júdea és Galilea falvaiban viszont mindenki ismerte egymást, vagyis a meggyógyított ember személye egy pillanatig sem lehetett volna kérdéses.

sűrűn látogatott és népszerű szentélye volt ez a pogány rómaiaknak. A fürdő keleti oldalára még szentélyt is emeltek Aszklépiosznak. Az ásatások során Alexander Janneusz (Kr. e. 103–76) korától egészen a város ostromának koráig (Kr. u. 68) kerültek elő pénzdarabok. A bizánci korban jórészt a fürdő köveiből építették a bizánci bazilikát. Ez az oka, hogy a fürdő is már csak romjaiban lelhető fel, azonban így is a csoda és a János-evangélium hitelességét bizonyítja.

Az evangélium leírásának még egy további érdekessége is van. Az eredeti János-evangéliumban nem szerepel ez a két mondat: „Az Úr anyala időnként leszállt a tóra, és a víz felkavarodott. Aki ezután elsőnek lépett a

fölkavart vízbe, meggyógyult, bármilyen betegségben sínylődött is.” (Jn 5,4) Az eredeti János-evangélium ugyan ma már nincs meg, de a ma meglévő két legrégebbi kódexünk (Sínai és Vatikáni) bizonyítja ezt, amelyek kora a Krisztus utáni 4. század elejére datálható, és amelyekből kimaradt ez a két mondat. Minden valószínűség szerint széljegyzet lehetett tehát, amelyet a későbbiekben bemásoltak az evangéliumba. Szent János apostol tehát feltételezhető, hogy az olvasók tisztában vannak a Betesda-fürdő jelentőségével és gyógyító hatásával. A csoda őáltala írt bevezetése tehát a következő (a * jelnél illesztették be a széljegyzetet): „Később ünnepük volt a zsidóknak, és Jézus fölment Jeruzsálemben. Van Jeruzsálemben a Juh-kapunál egy fürdő, melynek héber neve Betesda. Öt oszlopcsarnok áll mellette. Ott igen sok beteg, vak, sánta és béna feküdt, s a víz mozdulására várt. * Feküdt ott egy ember, aki már harmincnyolc esztendeje volt beteg.” (Jn 5,1-5)

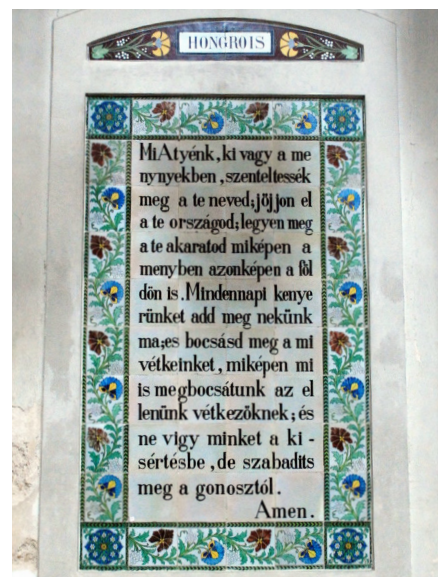
MIATYÁNK-TEMPLOM

Az Úr imájának leírását csak két evangéliumban olvashatjuk: Szent Máténál (Mt 6,9-12) és Szent Lukácsnál (Lk 11,2b-4). Két fontosabb

során mondja el az imát Jézus: „Történt egyszer, hogy valahol éppen imádkozott. Mikor befejezte, egyik tanítványa kérte: Uram, taníts minket imádkozni, mint ahogy János is tanította imádkozni tanítványait.” (Lk 11,1) Tehát ezt az egyik – meg nem nevezett – tanítványa kéri az Úrtól, ismeretlen helyszínen.

Jeruzsálemben mégis felépítettek egy templomot, hogy az Úr imájának állítson emléket. Az ősi templomot még Szent Ilona császárné (Nagy Konstantin császár édesanyja) kezdte el építtetni a 4. században, és a tizenkét apostol tiszteletére szenteltette fel. A perzsák ugyan lerombolták 614-ben, a kereszties lovagok azonban újra felépítették egy fél évezreddel később, 1152-ben, a dán Svend viborgi püspök adományából, aki ma is a templomban van eltemetve. Szaladin szultán korában ismét komoly károkat szenvedett, végül az 1870-es években épült fel ismét egy kármelita kolostorral, mai formáját 1927-ben nyerte el. Igazi érdekesség, hogy a kolostor és a templom jogilag Franciaország birtoka, és nem Izraelé. Ennek jelzésére francia zászló is lobog az udvarán.

Az Úr imája (az ismertebb, Szent Máté szerinti változatban) a görög eredeti mellett több mint

SZENT ANNA-TEMPLOM

Noha a kánoni evangéliumokból nincs adatunk arra, hogy az Istenszülő szülei valaha is éltek volna Jeruzsálemben, Szent Annának is van egy templom szentelve. A hagyomány szerint Szűz Mária születési helyén építette az első keresztieslovag-király, I. Balduin. A román stílusban épült templom a Via Dolorosa elején található, az Oroszlános kapu mellett.

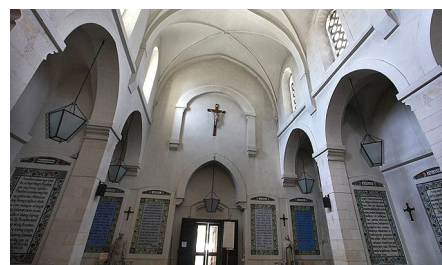
Azonban Szűz Mária születésének a jeruzsálemi helyszíne igencsak kétségbe vonható. A Lukács-evangélium szerint Mária názareti lány volt (vö. Lk 1,26). Az örömhírvétel már a názareti otthonukban történt, miután jeruzsálemi neveltetése befejeződött (ezt és Szűz Mária egész gyermekkorát nem a Lukács-evangélium, hanem egy apokrif irat, a Jakabprotoevangélium írja le). A hagyomány szerint Szent Joákimnak és Annának létezett egy jeruzsálemi háza is. Szűz Mária születésének helyszínére azonban nincs hiteles történeti adat, ami azt jelenti, hogy Jeruzsálemben is született (ha elfogadjuk, hogy valóban volt ott házuk), de akár a kicsiny Názáret falucskában is.

különbőség van a szövegek között. Az egyik különbség a helyszín. Szent Máté leírásában ez a legszentebb imádság a hegyi beszédben hangzik el, feltehetőleg Galilea valamely hegyoldalában. Szent Lukács azonban nem nevezi meg a helyszínt, és nem is hosszas beszéd

száz nyelven olvasható a templom és a kolostor falain, köztük magyarul is, néhány helyesírási hibával.

Álljon itt most az alig ismert, Szent Lukács szerinti rövidebb változat:

„Atyánk! Szenteltessék meg a te neved.
Jöjjön el a te országod.
Mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma.
Bocsásd meg vétkeinket,
mert mi is megbocsátunk minden ellenünk
vétkezőnek.
És ne vigy minket kísértésbe.”

MÁRIA MENNYBEVÉTELE TEMPLOM

Az evangéliumok főszereplője természetesen a Megváltónk, Jézus Krisztus, ezért a szentséges Istenanyáról kevés szó esik bennük. Az utolsó, amit tudhatunk róla, hogy a kereszten haldokló Jézus Szent János apostolra bízta őt. (Ez megerősíti, hogy Jézusnak nem voltak testvérei, hiszen ha lettek volna, nem végrendelkezhetett volna így. Akit „testvéreknek” neveznek az evangéliumok, unokatestvérek voltak.) Onnantól fogva Szent János apostol a házába fogadta őt (vö. Jn 19,25–27), és haláláig gondoskodott róla. Az Apostolok cselekedeteiben még feltűnik egyszer említés szintjén: Jézus mennybemenetele után az induló egyház tagjaival (apostolokkal, asszonyokkal és Urunk más követőivel) állhatatosan, egy szívvel-lélekkel imádkozik (vö. ApCsel 1,14). A szent hagyományból pedig tudjuk, hogy az ősegyházban – mivel a Megváltó édesanyja volt – a legnagyobb tisztelettel vették körül. Hogy szent fia mennybemenetelénél jelen volt-e, az evangéliumokból és az Apostolok cselekedeteiből nem igazolható, az ünnepi ikonra mégis ráfestjük. Sőt, mivel az ikon soha nem fénykép, hanem teológiai tartalmat akar tanítani, az Istenszülő Szűz átszellemült arccal áll középen, ellentétben a bámészkodó és eget fürkésző tanítványokkal (vö. ApCsel 1,11).

Az Istenanya mennybevételének dogmáját (tévedhetetlen hittanítását) csak 1950-ben mondta ki XII. Piusz pápa. „A Szeplőtelen Istenanya, mindenkor Szűz Mária földi élet-pályája befejezése után testével és lelkével fölvétetett a mennyi dicsőségbe.” Ez azonban nem egy újonnan – a semmiből – feltűnő hittétel volt, hanem azt mondta ki vele a Szentatya, amit az egyház már évszázadok óta hitt és vallott. (Igen ősi ikonok is léteznek az ünnepről.) Szűz Mária mennybevételével két apokrif irat foglalkozik, melyeknek kora a 4. századra datálható; ám ezek is az addigra már létezett hagyományt foglalták írásba.

Jeruzsálemben, a Sion-hegyen már az 5. században elkezdtek építeni egy bazilikát Szűz Mária sírja fölé. Az üres sír ma is látogatható, ám már nem az ősi falak állnak, hanem egy 1910-ben felszentelt ékes bazilika, amely mindmáig a bencés szerzetesek gondozásában van. Az altemplomban egy magyar kápolnát is találunk. Szűz Mária holttestének szobra pedig ott fekszik az altemplomban a ravatalon, ahol a mennybevétel vélt helyszíne van.

Az azonban nem bizonyos, hogy valóban Jeruzsálemben történt-e a szentséges Istenanya halála és mennybevétele. Emmerich Katalin (1774–1824) Ágoston-rendi apáca látomást látott, amely szerint Szűz Máriát Szent János apostol magával vitte Efezusba. (Szent János valóban volt Efezus püspöke, ám a történelmi hagyományból inkább az valószínűsíthető, hogy már Mária halála után állt az efezusi keresztény közösség élén.) A várostól háromórányi távolságra, a tengeröböltől egy órára lakott kőházban. A keresztény asszonyok rendszeresen látogatták, és az apostolok is betértek hozzá utazásaik során. Szűz Mária a háza mögött keresztutat létesített tizenkét stációval, melyet naponta imádkozva végigjárt. Három év múltán visszatért Jeruzsálembé, hogy újra végigjárja fia kinszenvedésének állomásait. Támogatni kellett, és többször elájult a fájdalomtól, amint újból átélte fia sorsát. Halála előtt még egyszer visszatért Jeruzsálembé, hogy ugyanezt az útvonalat végigjárja elmélkedve. Ekkor annyira legyengült a lelki fájdalomtól, hogy már a halálra készült. Kiválasztott egy barlangot a közelben temetkezési helyül, amit az apostolok egy kőfaragóval el is készítetttek. Mire azonban a sírhely elkészült, Mária megerősödött annyira, hogy vissza tudott térni Efezusba. Emmerich Katalin látomása szerint

tehát arra a helyre épült a templom, amelyet maga Mária választott ki, ám a halála – az általános közvélekedéssel ellentétben – nem ott történt, hanem Efezusban, a második jeruzsálemi visszatérés után másfél évvel.

Az apokrif iratok szerint az apostolok felhőkön érkeztek az Istenszülő temetésére, de Tamás nem ért oda időben, így a temetésen nem lehetett jelen. Kérésére felnyitották számára az Istenszülő barlangsíriját, és az apostolok ekkor lehettek tanúi a mennybe való átvitelnek. Az ekkor mennyekbe emelkedő Istenszülő Szent Tamás apostolnak ajándékozta az övét.

Akarmelyik város (Jeruzsálem vagy Efezus) legyen is Szűz Mária halálának helyszíne, a sok évszázados katolikus és ortodox hittanítás nem sérül ebből a szempontból: Szűz Mária teste is felvétetett a mennyekbe.

TÉGED IS VÁR a bazilita harmadrend!

FÖLDVÁRI KATALINNAL, A HARMADREND MÁRIAPÓCSI CSOPORTJÁNAK VILÁGI VEZETŐJÉVEL BESZÉLGETTÜNK

Hogyan ismerkedtél meg a bazilita harmadrenddel?

Kutatóként a máriapócsi kegykép fogadalmi adományainak történetével és az ikon imameghallgatásaival foglalkozom, így kerültem kapcsolatba a bazilita renddel, rajtuk keresztül pedig a harmadrenddel. Egy éve kezdtem el járni a máriapócsi csoportba, és idén májusban már ígéretet is tettem a Szűzanyának.

Világi vezetőként mik a terveid?

Vezetővé való megválasztásomban szerepet játszott a csoport fiatalítására való törekvés, programomban – a hagyományos alkalmak (havi összejövetel, nagybőjti lelkigyakorlat, harmadrendi zárándoklat) megtartása mellett – én is ezt tűztem ki elsődleges célul. Úgy gondolom, hogy a bazilita harmadrendi csoport összejövetelei jó alkalmat kínálnak a lelki élet elmélyítésére a közös imádkozás által. Másrészt a tagok hónapról hónapra új ismeretekkel gazdagodnak, hiszen az itt elhangzott előadások nemcsak teológiai, hanem helytörténeti, egyháztörténeti, művészettörténeti és néprajzi témákat is magukba foglalnak. Megismerkedhetnek többek között az eredeti kegykép, a Máriapócson látható másolat történetével, imameghallgatásaival, de bepillantást nyerhetnek Máriapócs településének vagy a Nagy Szent Bazil Rendnek a történetébe is. A csoport emellett ápolja a helyi hagyományokat is, a tagok pedig nemcsak magát a közösséget, hanem egymást is segítik. A találkozók mindig szeretetteljes légkörben zajlanak.

Kik jelentkezhetnek a csoportba?

Szeretettel várunk minden olyan érdeklődőt, aki szeretne tagja lenni egy, a bazilita lelkiséget képviselő és tudatosan megélt, összetartó közösségnek a pócsi Szűzanya oltalma alatt. Az érdeklődők részt vehetnek a bazilita harmadrendi csoport összejövetelein, zárándoklatán és lelkigyakorlatán is. A találkozókra Máriapócson a Szent II. János Pál pápáról elnevezett intézetben, nyári időszakban a pócsi fatemplomban kerül sor minden hónap utolsó szombatján.

Hogyan tud kapcsolatba lépni veletek az érdeklődő?

Ihnáth János atyánál a 0630 743-8910-es telefonszámon, Földvári Katalinnál a 0630 234-9194-es telefonszámon, illetve az inomniaparatus28@gmail.com e-mail-címen.

Az előző számban megjelent írásomban a Krisztust mint valódi szőlőtő ábrázoló ikonográfiai hagyományt mutattam be. Azóta a János-evangéliumból ihletett kompozíciónak a történelmi Munkácsi Egyházmegye területéről két újabb példánya került a látóterembe – s feltehetően a sor még bővülni fog –, amelyeket a téma felidézése kedvéért most közlök. Az egyik kép a történelmi Máramaros vármegyéhez tartozó Szuhaj (Szárzpatak, ma: Szuhij, UA) Szent Péternek és Pálnak szentelt fatemplomában található, a különleges szekrényforma előkészítő asztal ajtajának külső oldalán kapott helyet (1. kép), míg a másik ikon a felső-zepléni Kálnarosztoka (ma Szlovákia) Szent Bazil-fatemplomában a főoltáron áll (2. kép). Mind a két emlék a 18. században készülhetett, egyik a végén, a másik az első felében.

1. kép

2. kép

TERDIK SZILVESZTER

MTA-SZÁGKHF LENDÜLET GÖRÖGKATOLIKUS ÖRÖKSÉG KUTATÓCSOPORT

„Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, az bennem marad, és én őbenne” (Jn 6,56)

KÉPI VARIÁCIÓK EGY MÁSIK TÉMÁRA

AZ EUCHARISZTIA MISZTÉRIUMÁT SZIMBOLIKUSAN ÉRZÉKELTETNI VÁGYÓ KÉPI ÁBRÁZOLÁSOK MÁSIK CSOPORTJÁT JELENTIK AZOK A KOMPOZÍCIÓK, AMELYEKEN EGY KEHELYBEN KRISZTUS FÉL- VAGY HÁROMNEGYEDES ALAKBAN JELENIK MEG. ENNEK A TÍPUSNAK IS TÖBB VARIÁNSA LÉTEZIK: AZ EGYIK VÁLTOZATBAN A SZENVEDŐ VAGY A FELTÁMADT ÜDVÖZÍTŐ ÁLD KÉT KÉZZEL, MÍG A MÁSIK VERZIÓBAN JÉZUS EMMÁNUELKÉNT, VAGYIS SZAKÁLL NÉLKÜL, SZINTE GYERMEKKÉNT JELENIK MEG, SZINTÉN ÁLDÓ GESZTUSSAL.

Az általam ismert legkorábbi példák az első csoportba tartoznak. A kijevi barlangkolostor nyomdájában kiadott, különböző akathisztoszokat, kánonokat és imádságo-

3. kép

4. kép

5. kép

kat tartalmazó könyvek metszetei között szerepelnek: az egyik 1663-ban (3. kép), a másik 1674-ben jelent meg (4. kép). Ezen a kompozíción Krisztus meztelen félalakja egy medencében vagy inkább ke-

helyben tűnik fel, karját felemeli, de testéhez szorítja. A második metszeten kézsebéből bőségesen ömlő véret a kehely fogja fel, ami a nyugati ikonográfiából ismert Fons Pietatis-ábrázolásokat idézi (feltehetően ez volt az ihlető forrás). A két metszet az Édes Jézushoz szóló akathisztoszhoz készült, a felső részükön látható „K” és „E” betűk egyértelműen jelzik, hogy a himnusz 5. kontákját illusztrálják:

„Amint hajdan isteni véred folyása által fölmentettél minket az ó-törvény igája alól, szabadíts ki a törből is, óh Jézus! melyet a gonosz lélek a testi szenvedélyek, a tisztátalanság felingerlése és gonosz fásultság által állít fel ellenünk, kik hozzád kiáltunk: alleluja!” (Melles Emil fordítása) Az idézet újabb fordítása jobban érthető: „Véred isteni ontásával hajdan megváltottál minket a törvény átkától, óh, Jézus; szabadíts ki minket a hálóból is, amelyekbe a test szenvedélyeivel, vágyó ingerekkel és gonosz csüggedéssel a kígyó juttatott minket, akik így kiáltunk Hozzád: Allilulia!” (Pikler Mihály fordítása) Krisztus megváltó művére esik a hangsúly, azon belül is a vér tisztító erejére, amely az Eucharisziában válik újra és újra befogadhatóvá, de erre a szöveg nem utal, csak a metszetek.

Ezek a metszetek aztán az ikonfestészetre is hatással lettek. Feltehetően ezek a grafikák vagy a hatásukra készült ikonok ihlették a Máramarosban élő és alkotó Alexander Ponehalszki festőt, aki 1760 és 1770 között készítette azt a triptichont, amely a kálinfalvi

(Călinești) Istenszülő születése fatemplomé volt, s ezt a témát is megjeleníti (5. kép).

A Lengyel Királyságban élő görögkatolikusok művészeti örökségében több olyan kép is fennmaradt, amelyeket feltehetően ezek a kompozíciók ihlettek, bár az ikonok további elemekkel bővültek: Krisztus félalakja egy-értelműen egy kehelyből tűnik elő, felette a Szentlélekre utaló galamb lebeg, jobbán édesanyja, az Istenszülő Szűz Mária áll, akinek szívét tör járja át, míg balján János evangélista látható. Az egyik példa a sanoki ikonmúzeumban (6. kép), a másik pedig a przemysli városi múzeum állandó kiállításán látható (7. kép). Minden bizonnyal valamelyik környékbeli fatemplom oltárához vagy előkészítő asztalához tartoztak, és a 18. század első felében készültek. Új elem még, hogy a kompozíció alatt egy liturgikus idézet is feltűnik, méghozzá a nagypénteki tropár, amelynek első sora már az előbb idézett akathisztosz 5. kontákjának kezdősorában is visszacsengett:

„Megváltottál minket drága véreddel a törvény átkától, keresztre szögeztetvén, és lándzsával átveretvén, az emberekre halhatatlanságot ömlesztél, Üdvözítőnk, dicsőség néked!”

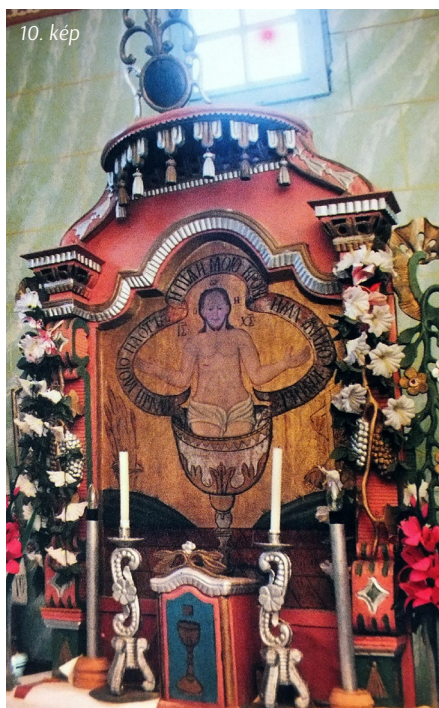
A két mellékalak és az idézet egyértelműen Krisztus keresztáldozatára utal, igazából egy szimbolikus keresztre feszítés képet látunk, amelynek középtengelyében az áldozat következményét, folyamatosan megjelenő valóságát, vagyis az Eucharisztia misztériumát jeleníti meg a véret bőségesen kehelybe ömlesztő, szenvedő Krisztus alakja.

A képtípus variánsának tekinthető néhány fametszet, amelyeken még tudatosabban utalnak az Eucharisziára: a kelyhet, amelyből Krisztus alakja előtűnik, már teljes egészében ábrázolják, két oldalán búza és szőlő utal az

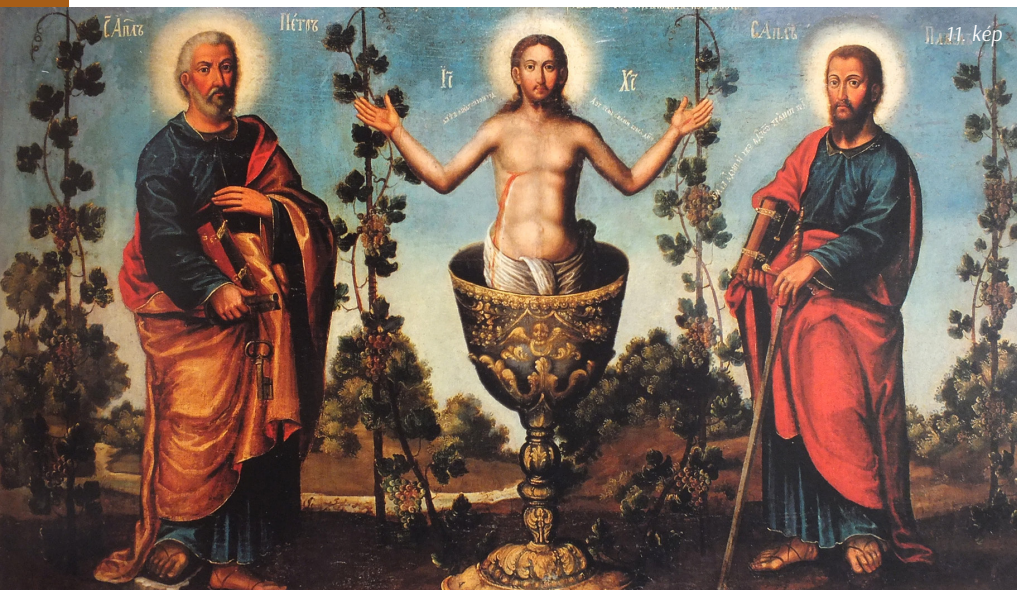

Eucharisztia színeire, míg a Krisztus körül tekeredő mondatzalagon a címben szereplő jánosi idézet olvasható (Jn 6,56). Ez a metszet először talán egy, a kijevi barlangkolostorban kiadott akathisztosz könyvben, feltehetően az áldozási előkészület imáinak kísérőjeként jelent meg 1695-ben (8. kép). Néhány év múlva, 1699-ben Nikodim Zubrickij Ivoji mester is elkészítette saját változatát, ugyancsak egy akathisztoszokat tartalmazó könyv számára, talán a kijevi metszet nyomán (9. kép). A grafika hatása már a történelmi Magyarországon is egyértelműen kimutatható: a Munkácsi Egyházmegyében, a mai Kárpátalja területén a 18. század első felében az ungvükkösi (Bukivcva, UA) templom oltárképe elég szorosan követi (10. kép).

Minden bizonnyal ez a metszetscsoport ihlette azt a 18. századi festményt, amely a kijevi nemzeti galériában maradt fenn (11. kép). A középtengelyben Krisztus jelenik meg kehelyben, szépen festett tájháttér előtt, valójában egy szőlőskertben, ahol a két főapostol áll az Üdvözítő oldalán. A festményen az Eucharisz-

tiára utaló szentírási helyek olvashatók, így legfelül: „Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, bennem marad, és én öbenne” (Jn 6,56). Krisztus keze fölött: „Veletek vagyok mindennap, a világ végezetéig” (Mt 28,20). Szent Pál előtt tükörírásban: „Mert én az Úrtól kaptam, amit átadtam nektek” (1Kor 11,23a). A kompozíció eucharisztikus töltetét az idézetek fejtik ki még jobban.

A magyarországi szerb művészetben is megjelenik ez a típus a 18. század folyamán, minden bizonnyal a kijevi ortodox művészet, főképp grafikák hatására. 1728-ban készült egy ezüstdobozka, amelynek a tetejét már ez a kompozíció díszíti, a fruskarogai Beocsinmonostor gyűjteményében maradt fenn. 1750-ben Hrisztofor Zsefarovics, az egyik legsokoldalúbb hazai szerb művész Pavel Nenadovics püspöknek készítette el egy olyan aerion, vagyis nagy kehelytakaró tervét, amelynek egyik felét ez az eucharisztikus ábrázolás, a másikat pedig a feltámadó Üdvözítő képe díszíti (12. kép).

A kompozíció még egyértelműbb eucharisztikus értelmezését nyújtja az az ismeretlen mester által 1770 körül készített réz nyomódúc, amely az áthoszi szerb monostor, a Hilandar könyvtárában maradt fenn (13. kép). A felső, ovális medalionban jelenik meg Krisztus alakja a kehelyben, de nem meztelenül, mint ahogy eddig láttuk, hanem tunikában. A keretében felirat: „*En vagyok az az életet adó kenyér, amelyik a mennyből szállt le. Ha valaki ebből a kenyérből eszik, élni fog örökké.*” (Jn 6,55) Alatta egy kisebb medalionban Aranyszájú Szent János liturgiaszerző portréja látható liturgikus öltözetben. Az egyházatya két oldalán további medalionok: az egyikben egy papot látunk szemből, kezében kehellyel, körülötte

A téma másik változatát, amelyen nem a feltámadt, hanem az Emmánuel Krisztus jelenik meg, főképp román liturgikus kiadványok metszeteiről ismerjük. A Bukarestben 1728-ban megjelentetett Liturgikonban szerepel egy metszet (14. kép). Ennek díszesebb, rézmetszet változatát 1755-ben készítette el egy ismeretlen mesterral Szineszije Zsivanovics aradi ortodox püspök, román nyelvű felirattal (15. kép). A nyomódúc a szentendrei Szerb Egyházművészeti Múzeumban maradt fenn. A két kompozíció felirata is azonos („Krisztus

sokaság. A köriratból világos, hogy ez kép az áldozás előtti ima elmondásának mozzanatát ábrázolja a liturgiából (körirat: „Hiszem, Uram, és vallom, hogy Te vagy Krisztus, az élő Isten fia, ki a világra jöttél üdvözíteni...”). A másik medalionban már az áldozást látjuk. Körirata: „Krisztus testét vegyétek, a halhatatlanság forrását ízleljétek.” A dúc alján egy újabb, összefoglaló felirat: „Ízleljétek és lássátok, milyen édes az Úr”.

az életadó kenyér, minden hívőnek étel”), az aradi püspök talán éppen a bukaresti kiadványban szereplő fametszetet vétette alapul a mesterrel.

Az erdélyi román görögkatolikusok balázsfalvi nyomdájából kikerülő kiadványokban is többször előfordul ez a kompozíció. Először a rimniki származású Petru Papavici (Popovics) – aki az egyik legtermékenyebb fametsző mester volt a nyomdában – munkái között tűnik fel, az 1773-ban kiadott Polusztávban. Ez a

fametszet feltehetően az aradi szerb püspök majd húsz évvel korábban kiadott rézmetszetét másolta. A kompozíció és a téma bővülését jelenti az egy évvel később, 1774-ben kiadott akathisztos könyv fametszete, amelyet szintén ő készített, bár tovább is gondolta, mivel a kehelyben megjelenő Krisztust négy sarokmedalion egészíti ki püspökportrékkal (16. kép). A bal felső sarokban Jakab, az Úr testvére, mint Jeruzsálem első püspöke, a többiben pedig a három liturgiaszerző főpap mellképe látható (Aranyszájú Szent János, Nagy Szent Bazil, Dialogosz /Nagy/ Szent Gergely). Ez a fametszet és variánsai később még több kiadványban is feltűnnek egészen a 18. század végéig.

Ennek fényében talán nem véletlen, hogy a balázsfalvi pápalátogatásra készített oltáron egy olyan tabernákulum állt, amelynek az ajtaját éppen egy ilyen típusú ábrázolás díszítette.

A Munkácsi Egyházmegyéből két, a 19. század első feléből származó példára utalok, amelyeken szintén a szentségház ajtajára a kehely fölött lebegő Krisztus Emmánuelt faragták meg: Repenye (Ripinye, UA) Szent Demeter (17. kép) és a szomszédos, már említett Szuhaj fatemplomában (18. kép).

Fölmerül a kérdés, hogy utal-e teológiai különbségre, ha a kehely felett a felnőtt vagy az Emmánuel Krisztus jelenik meg? Az előbbi alapvetően a nyugati ikonográfiából kölcsönzött motívum, amely – különösen a vér hangsúlyos megjelenítésével – Krisztusnak a kereszten végbevitt megváltó művére, s annak az Eucharishtiában megtapasztalható hatásá-

17. kép

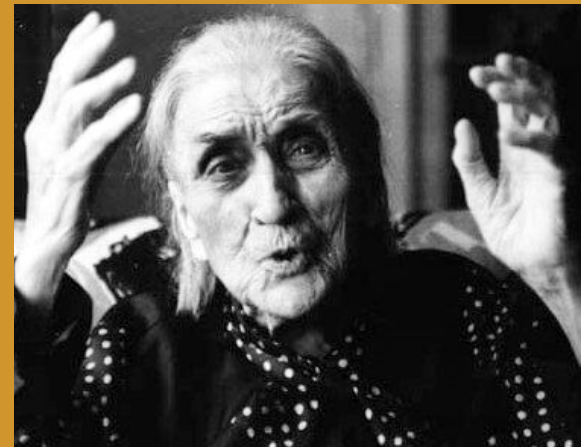
ra utal. A második változat, ahol Emmánuel látható a kehelyben, formailag közelebb áll a bizánci ikonográfiában a 12. század végétől megjelenő ún. Amnosz (Bárány, ami az Eucharisztia kenyérének is neve) ábrázolásokhoz, amelyeken a diszkoszon a fekvő kisedet jelenti meg az Eucharisztia kenyerét, egyértelműsítve, hogy az Eucharishtiában Krisztus valóságos teste jelenik meg. Ezen az újkori típuson a diszkosz helyett a kehely lesz a hangsúlyos elem, Emmánuel nem meztelenül, hanem áldó gesztussal látható. A teológiai üzenet mind a két típus esetében egyezik (az Eucharisztia Krisztus teste, vétele büntől szabadító, nélkülözhetetlen az örök életre), csak az egyik direkter módon használja saját kora nyugati művészetének eredményeit, míg a másik inkább merít a bizánci képi hagyomány korábbi megoldásaiból.

18. kép

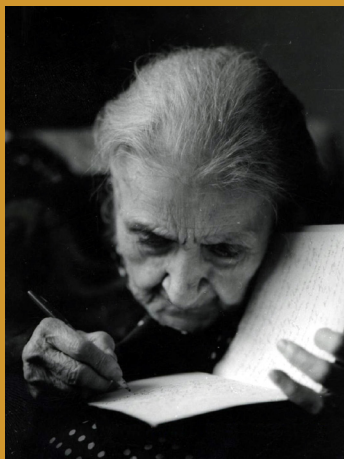

LEGEZA JÓZSEF

Dienes Valéria író, táncpedagógus, az első magyar női egyetemi tanár a múlt század egyik nagy gondolkodója volt. Babits Mihállyal is jó kapcsolatot ápolt, aki a filozófusnő alakját a **Halálfi** című regényének Hintáss Gitta nevű szereplőjében örökítette meg. Dienes szudétanémet (a mai Csehország peremén élő, a második világháború után zömmel elűzött, kitelepített német ajkú lakosság és az ő leszármazottaik) nagyszülei édesapjával Brünnből telepedtek át a monarchiabeli Magyarországra. A kislánként még hívó Valéria kamaszként elhidegült Istentől, majd házassága alatt végleg eltávolodott a hittől. Olyannyira, hogy sokáig materialista nézeteket vallott, és eszerint tanított az egyetemen is. A **Hajnalvárás** című önéletrajzi művében Belon Gellért atyának, aki az idős Vali néni lelki vezetője volt, így meséli el megterését:

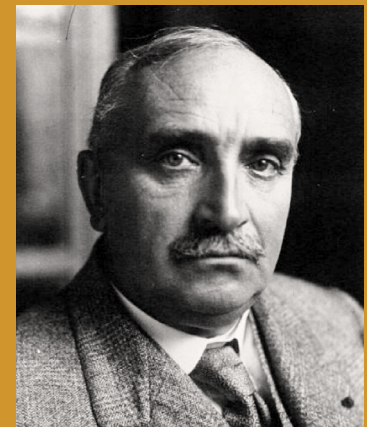
„Ennek a tanévnek úgy a vége felé valamiért el kellett mennem Budapestre. És egy szép napon, amikor ki volt téve az Oltáriszentség a Ferenciek tere templomában, akkor én nagyon fáradt voltam, és bementem abba a templomba. Ott leültem, aztán úgy gondolkodtam. És azt gondoltam – de teljesen ilyen szikáran és sivárul –, milyen volna, ha én meggyőnnék? Aztán kimentem, és próbáltam megint tovább járni az én utaimat. És másodszor is arra az időre kerültem, és másodszor is oda bementem. Ugyanaz nap, ugyanegy napon. És akkor: Hát milyen volna? Hát akkor megtudod, ha megpróbálsz! – körülbelül ez volt az egyszerű fogatja annak. Akkor elővettem egy papirozt, és elkezdtem összeírni az egész addigi életemet. És megfordultam, bementem abba a külön gyóntatóhelyiségbe, és beléptem a legelső gyóntatószékbe, ami szabad volt, és azt mondtam, hogy most egy életgyónást akarok végezni. És akkor elkezdtem mondani. Kb. 3/4 óráig tarthatott. És amikor mindent elmondtam, akkor a pap feloldozott, és azt mondta, hogy másnap menjek áldozni. Mondtam neki azonban: „De nézze,

én nem egészen hiszem azt, hogy ott van a Krisztus! Oda-állíthatok én ezzel a lélekkel? Azt felelte nekem: „Oda! Csak amikor már megy, akkor csak annyit gondoljon, hogy én szeretném elhinni, ha tudnám. Csak szeretném elhinni. S aztán menjen oda és áldozzon.” Hát én másnap reggel mentem. És odamentem ezzel a gondolattal. Csak arra emlékszem, hogy amikor vettem a Krisztust, akkor visszamentem a helyemre, és ottan olyan zokogás fogott el, hogy alig tudtam magamhoz térni

belőle. És akkor is még utána egész nap – még rengeteg dolgom volt, s azt mind végigcsináltam –, és akkor este, amikor hazamentem, a Domokosnéval abba a szobába, amiben egyedül alhattam, és eloltottam sötétre a lámpát, akkor egyszerre valami érzés alakult bennem, hogy ez a szoba tele van, és hogy az a Valaki, akivel tele van, és hogy az itt van. Az biztos, hogy az egy olyan erős jelenlét, mint... csak úgy zengett bennem: Isten, Isten... Tehát itt van! Nekem tehát – nagyon érdekes volt ez a gondolat! – most már beszélhetnek akármit, hogy van vagy nincs, mert én már most tapasztalom Őt. És akkor soká, soká, leírhatatlan szépségű és mélységű olyan átadottságban éltem, hogy nem is tudom, hogy ez meddig tartott, csak belement az éjszakába...”

Paul Claudel, a híres francia drámaíró, a Johanna a máglyán című színmű írója vallotta megtérése után: „Íme, egyszerre Valaki lettél.” A párizsi Notre-Dame-ban 1886 karácsonyán még egyetemistaként élte meg sorsfordító istenélményét, melyet a **Második óda** című verse örökít meg.

Te jelen vagy és én itt vagyok.
Te vagy a céloom és én is a te céloed vagyok.
És mint a legcsenevészebb fűreg a naptól él
és a planéták gépezetétől,
Úgy én is minden lehetemet örökkévalóságodból merítem.
Szabadságom korlátozott a fogságodban kijelölt hely miatt
és mivel szenvedélyesen részt veszek a játékban!
Hogy élet-teremtő fényednek nekem szánt sugara el ne szökjön.
Kitárom karom jobbra-balra
Hogy általam ne nyíljon rés teremtményeid tökéletes kerítésén!
Nem kell meghalnom, hogy Te élhess!
Jelen vagy ebben a látható világban, mint a másikban.
Itt vagy.
Itt vagy és én nem lehetek másutt, csak Veled.

Az 1995-ben elhunyt André Frossard-t, a francia kommunista párt volt főtitkárát a pártban szintén vezető beosztásban lévő apja ateistának nevelte, így az ifjú a vallást sokáig egy elavult agyszüleménynek vélte. Megtérése történetének ezt a címet adta: „*Van Isten, találkoztam Vele*”. Egy pillanat műve volt csak, de teljes volt számára a bizonyosság. Ő maga meséli el, hogy ateistaként ment be a kápolnába, és keresztényként jött ki. Frossard nem sokkal halála előtt, 1990-ben jelentette meg **Isten – kérdésekben** című könyvét, amelynek lényege, hogy gimnazisták hitre vonatkozó kérdéseit válaszolja meg. Ebben írja le megtérése pillanatát: „*Ez a fény, amelyet nem láttam testi szememmel, nem világosságot adó napfény volt, amely barnítja bőrünket, hanem lelki fény volt, vagyis tanító fény, mintegy az igazság fehér izzása. Teljesen felforgatta számomra a dolgok megszokott rendjét. Mióta megláttam, csaknem azt mondhatnám, hogy számomra egyedül Isten létezik, és minden más csak hipotézis.*”

A megtérése mindenkinek más. Mindenkit másként szólít meg az Isten. Dienes Valéria vallomásszerűen írja a **Jön az Isten** című versében:

*Jön az Isten
Három és az Egy
Nem tudod, hogy
Honnan, merre megy
Nem találsz,
Mégis lelked mása
Megmondotta:
Benned lesz lakása*

*Jön az Isten
Érthetetlenül
Sose láttad
S benned elmerül
Átutazza
Véled ezt a létet
Öröklétben
Fürösztö az élted*

És hogy milyen hitelesen értelmelte ezt az író, az kiderül életének utolsó megnyilatkozásából, amit lelkiatyja, Belon Gellért püspök úr jegyzett le: „*Nem tudom, mi történik most velem. De én Istennek mindenben igent akarok mondani.*” Ezzel a gesztussal adta vissza Teremtőjének életét majd 100 éves korában, 1978. június 8-án.

KÖNYVAJÁNLÓ

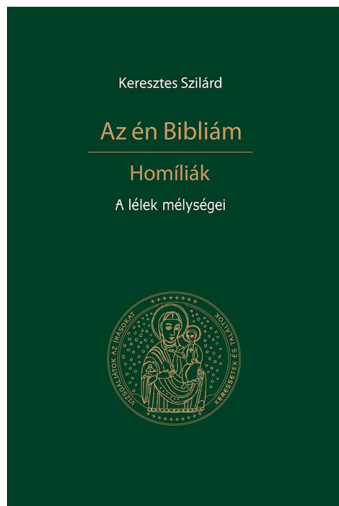
Keresztes Szilárd érdemes hajdúdorogi megyéspüspök

Az én Bibliám

című homíliás sorozatának hatodik kötetében

lelkigyakorlatos elmélkedéseket

válogatott csokorba.

A lelkigyakorlat a mélységek küzdőtere. A lelkigyakorlat vezetőjének arra kell törekednie, hogy minél mélyebben elemezze a részt vevő csoport hivatását, feladatait és problémáit, és minél több résztvevőnek tudjon névtelenül is személyre szóló tanácsokat adni. Szívet szorító és bátorító feladat, hogy valóban a szív bőségéből, embertársaink élete miatt érzett hívő szomorúságból és örömből, Isten üdvözítő szeretetének erejéből fakadjanak a gondolatok. A kötet minden sora e töről fakad.

VÉGHSEŐ TAMÁS

Száz éve gyilkolták meg Jaczkovics Sándor görögkatolikus lelkészt

Görögkatolikus egyházunkban ismerősen cseng a Jaczkovics név. Aki csak egy kicsit is ismeri történelmünket, hallott már a debreceni bombamerényletről, s annak egyik áldozatáról, Jaczkovics Mihály helynökről.

Kevesen tudják azonban, hogy a tragikus sorsú helynök Sándor nevű testvére szintén gyilkosság áldozata lett, mégpedig alig öt évvel öccse halála után.

Jaczkovics Sándor 1854-ben született, 1882-ben szentelték a Munkácsi Egyházmegye papjává. A nagy háború viszontagságait és az azt követő megpróbáltatásokat az Ungvár melletti Alsódomya parókusként élte át. A háború után Kárpátalját a csehek szállták meg, és katonai közigazgatást vezettek be. Ennek egyik fontos központja volt Ungvár, ami a városban és annak környékén számottevő és állandó katonai jelenléttel járt együtt.

A háborús évek egyik jellemző lelkipásztori problémája volt a fronton harcoló vagy hadifogságban sínylő katonák házasságának megmentése, az otthon maradt és gyakran teljes bizonytalanság-

ban élő feleségek megerősítése. A házastársi hűtlenség kísértése különösen is erős volt azokon a területeken, melyek katonai közigazgatás alá kerültek. Ilyen körzet volt Ungvár környéke is, s ez a helyi lelkészeket nagy figyelmet igényelt.

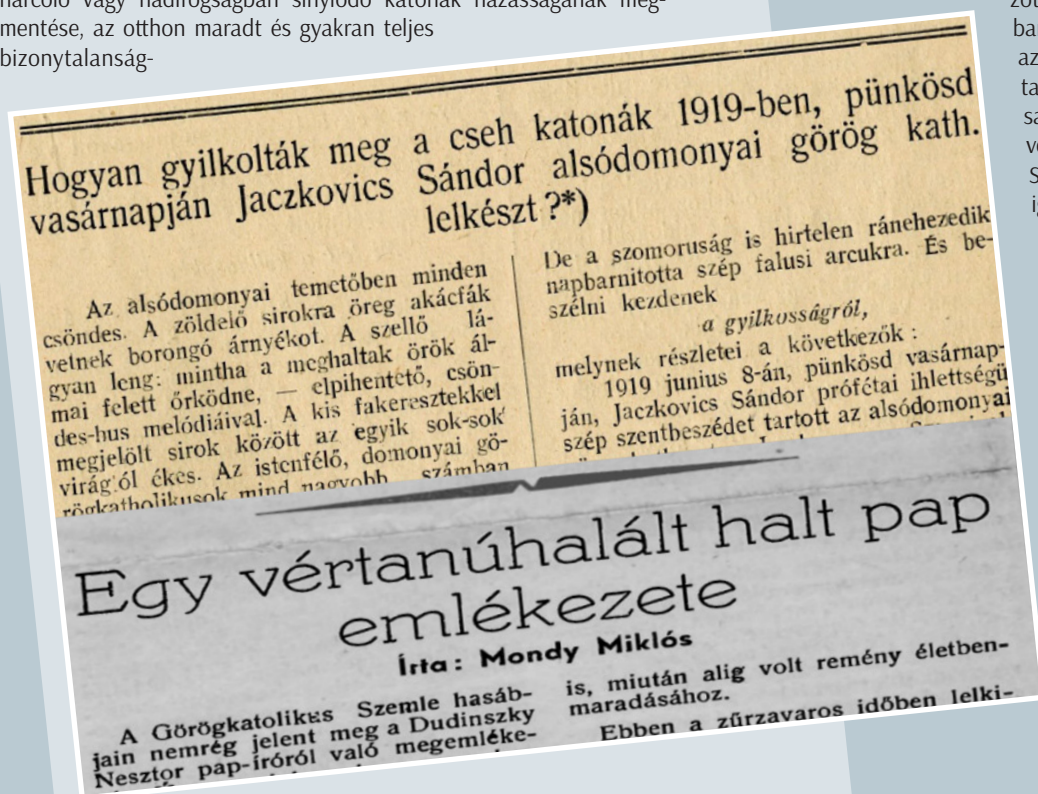
Jaczkovics Sándor vasárnapi prédikációiban rendszeresen felhozta a házassági hűtlenség problémáját, s ezzel kiváltotta egyesek haragját. 1919. június 8-án, pünkösöd vasárnapján különösen is nagy visszhangot keltő prédikációt mondott, aminek tragikus következményei lettek. Még aznap este megállt a parókia előtt egy katonai teherautó, melyből cseh katonák ugrottak ki, és magukkal hurcolták a parókust. Az összesereglett hívek megfélemlítve figyelték, ahogyan a fegyveres katonák papjukat kiráncigálják otthonából és betuszkolják a teherautóba. Eljárásuk kíméletlensége mindenkit megdöbbentett: azzal sem törődtek, hogy a parókus jobb lábára rácsapott kocsiajtó szilánkosra törte a sarkát.

A katonák Ungvár felé vették az irányt, de az elhurcolt lelkészt nem vitték be a városba. A falubeliek nem sokkal később lövéseket hallottak az Ung-csatorna hídján felől...

A hívek csak másnap kora reggel merték értesíteni Papp Antal munkácsi püspököt, aki titkárát, Sztojka Sándort bízta meg azzal, hogy feljelentést tegyen. A titkár az ungvári rendőrkapitányságon csak cinikus megjegyzéseket kapott, segítséget nem, ezért személyesen ment ki Alsódomyára, s a legrosszabbtól tartva, a hívekkel együtt az Ung-csatorna mentén keresni kezdte az elhurcolt parókust. Sokáig nem tartott a keresés, mert a híd mellett a csatorna vizében hamar megtalálták Jaczkovics Sándor holttestét. Már az első, helyszíni vizsgálat nyilvánvalóvá tette, hogy gyilkosság áldozata lett: testén több bajonettől származó szúrást találtak, míg arcát puskagolyó roncsolta szét.

A meggyilkolt parókust másnap a helyi temetőben temették el. Az egyházmegyei hatóság megtette a feljelentést, de a rendőrség érdemi vizsgálatot egyáltalán nem végzett. Mindenki tudta, hogy a cseh katonák gyilkolták meg a parókust, s az is nyilvánvaló volt, hogy miért. Jaczkovics Sándor nemcsak az erőszakos halál tekintetében osztozott öccse, Mihály sorsában, hanem abban is, hogy a haláláért felelős tettesek az ő esetében is büntetlenek maradtak. Ahogy Jaczkovics Mihály gyilkosait, Cataraut és Kirilovot soha sem vonták felelősségre, úgy Jaczkovics Sándor gyilkosai is elkerülték a földi igazságszolgáltatást.

(A tragikus sorsú pap történetét 1928-ban egykori tanítványa, dr. Gulovics Titusz Péter írta meg a Máriaopócsi Naptárban. 1944-ben a temetésén diakónusként szolgáló Mondy Miklós emlékezett meg Jaczkovics Sándorról a Görögkatolikus Szemle hasábjain.)

KANYÓ ÁRPÁD

Liturgikus edények

III. RÉSZ

SZENTSÉGHÁZ: A SZENT ADOMÁNYOK TARTÓJA

Az isteni liturgia során a felajánlott adományok, a kenyér és a bor Krisztus Urunk valóságos testévé és vérévé változnak át. Ezért a templom legszentebb helye a szentély, az Isten országának megjelenítője, melynek asztaláról, az oltárról a mennyei kenyérben, a Szent Eucharisziában részesedünk. E köré az asztal – mint központi rész – köré szerveződik a templom egész építészeti és szimbólumrendszere, s e helyütt az Úr minden Szent Liturgiában a Szentlélek alászállása által nemcsak elfogyasztható eledelként érkezik közénk, hanem szüntelenül itt is őrizzük őt, az Eucharisziát, hogy azt beteg testvéreink számára bármikor eljuttathassuk.

Az Eucharisztia őrzésének helyéül szolgál a szent oltáron található ama kis szekrényke, melyet a keleti hagyományban igen kifejező módon a szent adományok tartója nével illetnek. Hazai szóhasználatunkban leginkább a szentségtartó, a szentség ház megnevezés honosodott meg.

Magyarországi görögkatolikus templomaink oltárasztalainak szentségtartói – mint az Eucharisztia őrzésének állandó helyei – rendkívül színes palettát mutatnak. Egyértelmű, hogy kialakításukban gyakorta nyugati hatás érvényesült. Híveink körében nem ismeretlen kifejezés a tabernákulum vagy a cibórium; sokan még azt is tudják, hogy templomuk oltárán szép fehér vagy épp díszes kis paláttal körülvett fedeles kehely rejti el szemük elől az Oltárszentségben köztünk lévő Jézust, akinek állandó jelenlétére az örömeccses figyelmeztet. E sokszínű őrzési módon elámulhatunk, ám tény, hogy a keleti egyházak hagyománya is rendkívül összetett. Némi ortodox egyház gyakorlatában – meglepő módon ugyanígy – felfedezhetők nyugati hatások: találkozhatunk tabernákulumjellegű szentség házzal a közeli Romániában éppúgy, mint görög földön. Első megállapításunk tehát a szent adományok tartóját tekintve így szól: a keleti egyházak gyakorlata ugyanilyen színes, az Eucharisztia őrzési helyét Keleten is számos módon alakították a történelmi korszakok, formálta itt-ott a nemzeti hagyomány.

A Szent Eucharisztia oltárasztalon való őrzését vizsgálva – néhány gondolat erejéig – jó tisztán látnunk, honnan is indult és fejlődött ki a mostani gyakorlat. Visszatekintve a kereszténység első évszázadainak liturgikus gyakorlatára, mai szemmel elcsodálkozunk, hogy az, ami akkoriban számukra a mindennapi élet része, természetes dolog volt, számunkra ma már mennyire meglepő és rendkívüli dolog. A korai időkben a szentáldozáshoz járuló hívek a tenyerükbe kapták a Szent Testet, majd külön-külön ittak a kehelyből. A 2. századi Jusztinosz első Apológiája már tanúsítja, hogy az Eucharisziát a diakónus elvitte a foglyokhoz, az idős betegekhez („a távollevőknek is küldenek belőle a diakónusok által”, I. Apol. 67,5), sőt a hívek közül azok a köztisztelőben álló személyek, akikről tudták, hogy a legnagyobb tisztelettel gondoskodnak róla, az otthonaikban is őrizték a szentséget.

A keresztényüldözések időszakában fel sem merülhetett az Eucharisztia rendszeres őrzésének kialakítása, mivel nem volt garantált annak biztonsága. Akkortól beszélhetünk az Eucharisztia állandó templomi jelenlétéről, hogy Nagy Konstantin császár kiadta a milánói ediktumot (313), majd templomok épültek. Nagyon fontos azonban, hogy Keleten meghatározott célból – az Előszenteltek Liturgiáján való áldoztatás – és kivételes esetekre való tekintettel – betegek és haldoklók áldoztatása – őrzik a szentséget, és nem helyezik ki a hívek elé sem külön imádás, sem egyéb áhí-

tatgyakorlatok céljából. Az első nikeai egyetemes zsinat (325) – a haldokló hitehagyottakról szólva – is rögzíti azt a gyakorlatot, hogy „ha valaki haldoklik, az utolsó és legfontosabb útravalótól nem szabad megfosztatnia... Általában mindenkit, aki halálán van, és kéri, hogy Eucharisziában részesüljön, a püspök (kellő) vizsgálat mellett, részesítsen az áldozásban.” (13. kánon) Mindezek előtt azonban az Eucharisztia őrzésének legfontosabb célja nem más, mint megőrizni Krisztus jelenlétét az ő Egyházában, adott földi templomában.

A korai templomokban a cibóriumból (négy oszlopon álló fedeles építmény, amit ma baldachinnak ismerünk) lelógó ezüstgalamb – mint az adományokat átváltoztató Szentlélek szimbóluma – őrizte az oltárnál a szentséget. A századok során aztán folyamatosan alakultak ki a különböző méretű és formájú szentségtartók. A görög területeken a Bárány alakzatát formáló szentségházak voltak a legelterjedtebbek. A mai keleti gyakorlatban az aranyból, ezüsből vagy fából készült díszes, templomalakú szentségházak az igen elterjedtek, melyek néhol kis ajtóval, a koporsót jelképező belső, kihúzható fiókkal vagy önálló dobozkával rendelkeznek. Külsőjüket még ikonok is díszíthetik. Ehhez a formához szintén többféle szimbolikus jelentés társul.

Az egyházi szimbólumok értelmezéséhez Szent Máté evangéliumában az Üdvözítő egyik igen fontos mondata is segítséget nyújt: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem a törvényt vagy a prófétákat; nem azért jöttem, hogy érvénytelenné tegyem, hanem hogy beteljesítsem” (Mt 5,17). Lényeges szavak ezek a szent adományok tartójára nézve is, hiszen ennek előképeként az ószövetségi szent sátor szolgál, melyről Pál apostol így ír: „itt volt elhelyezve az illatáldozat aranyoltára és a szövetség ládája, amelyet minden oldalon arany borított. A ládában őrizték a manna-t tartalmazó aranyödrot, Áron kivirágzott vesszejét és a szövetség tábláit” (Zsid 9,4). A szent sátor mindig az izraeliták táborának közepén helyezkedett el: „Izrael fiai családjaik jelvényénél táborozzanak, ki-ki a maga hadi

jelvényénél, a megnyilatkozás sátora körül üssenek tábor, bizonyos távolságra” (Számok 2,2). A sátorban az aranyoltár és a szövetség szekrénye a Szentek Szentjében kapott helyet

– a szent adományok tartója is a templom legfontosabb részében, a szentély oltárasztalán található, benne „mennyei mannával,” az Úr testével és vérével, mint a Krisztusban megvalósult új szövetség zálogával. Az egyházatyák értelmezésében Áron vesszeje – az Istenszülő szüzessége mellett – Krisztus feltámadásának is előképe lett, aki az új és örök szövetség, „a jövődó javak főpapjaként” (Zsid 9,11) jelent meg. A szövetség táblái a választott nép számára kijelölték az Isten szerinti utat, az Eucharisztiaiban pedig Krisztussal találkozunk, aki maga „az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6). A szent adományok tartóját jelentő görög kivóron (κιβώριον) szót a kutatók közül többen – főként azok, akik az Ó- beteljesülését az Újszövetségben kiemelten hangsúlyozzák – szent sátorként is fordítják. A téma még érdekesebbnek bizonyul akkor, ha az oltárasztalt körülvevő ószövetségi jelképeket – pl. ripidionok, kerubok, hétágú mécses, függöny – kezdjük vizsgálni. Azt megjegyezzük, hogy

a szentségtartót jelentő kivóron szó eredete bizonytalan, némelyek szerint a 4., mások szerint a 6. századtól találkozunk vele. Keleten az artoforion (αρτοφοριον) kifejezés is használt, de mivel itt már nem egyszerű kenyérről és annak megőrzéséről beszélünk, szívesen értik inkább a Bárány asztalaként.

A liturgikus magyarázók között néhol feltűnik az a vélemény, hogy a templomalakú szentségtartók kezdetben a nagy egyházi központokat (Jeruzsálem, Alexandria, Antiochia stb.) is szimbolizálták, a bennük őrzött Eucharisztia révén ily módon is kifejeződésre jutott az Egyház egysége. Hymnográfiai szövegeink gyakorta az Istenszülőt említik, mint valódi templomot, szentségtartót, aki magába fogadta Isten Fiát. Benne beteljesedtek a Kivonulás könyvének sorai: „Akkor felhő borította be a találkozás sátorát, és az Úr dicsősége betöltötte a hajlékot” (Kiv 40,34). A szentségtartó szentelőimádsága az oltárasztal szimbolizmusát duplikálja hozzá: „Úristenünk, kinek királyi

széke az ég s lábai zsámolya a föld... szenteld meg azt, hogy méltó helye, új sírja és megőrzője legyen legszentebb tested és legdrágább véred szent és elevenítő titkainak.”

Előírás az, hogy a szent adományok tartóját mindig le kell fedni. A templomformájú szentségtartókat gyakorta külön üveg- vagy műanyag búra védi, hogy megvédje az

Eucharisztia őrzési helyét a szennyeződések-től. A szláv oktatás szerint „az a kivót, amelyben őrizni fogják a szent Titkokat, az Úr Testét, legyen lefödve és a tetején legyen kereszt, és az isteni titkokkal mindig az oltárasztalon álljon”. Hangsúlyos az is, hogy fel nem szentelt személy nem is érintheti. A hagyomány szerint a szent titkokat nagycsütörtökön helyezik el a szentségtartóba, az előbbi leírás pedig azt is közli, hogy az isteni titkokat nemcsak nagycsütörtökön, hanem sok okból más napokon is a nagycsütörtökre leírt rend szerint meg lehet szentelni, kiszárítani és őrizni.

A keleti egyház tradíciója szerint az oltárasztalon őrzött isteni titkok iránti hódolatból a királyi ajtó előtt sohasem megyünk el keresztvetés és meghajlás nélkül.

TÓTH ÁRPÁD

LÉLEKTŐL LÉLEKIG

Állok az ablak mellett éjszaka,
S a mérhetetlen messzeségen át
Szemembe gyűjtöm össze egy szelíd
Távol csillag remegő sugarát.

Billió mérföldről jött e fény,
Jött a jeges, fekete és kopár
Terek sötétjén lankadatlanul,
S ki tudja, mennyi ezredéve már.

Egy égi üzenet, mely végre most
Hozám talált, s szememben célhoz ért,
S boldogan hal meg, amíg rácsukom
Fáradt pillám koporsófüdelét.

Tanultam én, hogy általszűrve a
Tudósok finom kristályműszerén,
Bús földünkkel s bús testemmel rokon
Elemekről ad hírt az égi fény.

Magamba zárom, véremmé iszom,
És csöndben és tűnődve figyelem,
Mily ős bút zokog a vérnek a fény,
Földnek az ég, elemnek az elem?

Tán fáj a csillagoknak a magány,
A térbe szétszórta milljom árvaság?
S hogy össze nem találunk már soha
A jégen, éjen s messziségen át?

Ó, csillag, mit sírsz! Messzebb te se vagy,
Mint egymástól itt a földi szívek!
A Szíriusz van tőlem távolabb
Vagy egy-egy társam, jaj, ki mondja meg?

Ó, jaj, barátság, és jaj, szerelem!
Ó, jaj, az út lélektől lélekig!
Küldözzük a szem csüggedt sugarát,
S köztünk a roppant, jeges űr lakik!

POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA – A szerző fényképeivel

Görögkatolikus gyökereink nyomában

Interjú dr. Végheő Tamás atyával

2018 májusától a Magyar Tudományos Akadémia Lendület kutatócsoportjainak egyike lett a 2009 óta működő görögkatolikus kutatócsoport, melyet dr. Végheő Tamás, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola rektora vezet. A kilencfős csapat öt évre kap támogatást „A magyar görögkatolikusok identitáskeresése, önszerveződése és egyházszerkezeti fejlődése az első magyar nyelvű liturgikus szövegek megjelenésétől (18. század második fele) Dudás Miklós hajdúdorogi püspök haláláig (1972)” című projekt megvalósításához. Az első kutatási év zárásaként, június végén a kutatócsoport kétkötetnyi forrásgyűjteménnyel jelentkezik. A csoport munkájáról Végheő Tamás atyával beszélgettünk.

Kik a tagjai a Lendület kutatócsoportnak?

A Lendület kutatócsoportban három alapvető irányt határoztunk meg: egyházművészeti, egyháztörténeti és egyházi jogi irányt. Mindháromnak az a feladata, hogy kifejezetten a magyar görögkatolikus egyház fejlődését és alakulását vizsgálja: történeti, egyházi jogi és művészeti szempontból, időben korlátozva 1972-ig, Dudás püspök haláláig. A kutatási időszak kezdetét a magyar nyelvű görögkatolicizmus első konkrét jeleinek, a 18. század végi magyar nyelvű liturgiafordításoknak a megjelenésében határoztuk meg.

A három irányban három szekcióvezető dolgozik: az egyházművészeti kutatásokat dr. Terdik Szilveszter, az egyházi jogit dr. Szabó Péter tanár úr, az egyháztörténetit jómagam két társammal együtt dolgozom fel: Sárándi Tamással, a Maros Megyei Múzeum munkatársával, aki a székelyföldi külhelynökség iratanyagát vizsgálja, és dr. Suslik Ádámmal, a Magyar Nemzeti Levéltár levéltárosával, aki a beregszászi levéltárban végez rendszeres kutatásokat. Emellett az újabb kori, II. világháború utáni időszakot – különösen az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található anyag vonatkozásában – dr. Janka György atya kutatja.

Ehhez kapcsolódik még a történeti részhez sorolható vonulat, melyet Dobos András atya végez, aki a liturgiátörténeti vonatkozásoknak jár utána a liturgikus kéziratokban és liturgikus intézkedésekben; azt vizsgálja, hogyan nyert teret fokozatosan a liturgiában a magyar nyelv, és erre milyen válaszok és megoldások születtek a Munkácsi Egyházmegyében.

Az egyházi jogi és az egyházművészeti fejlődést Szabó Péter és Terdik Szilveszter kutatja, míg két másik munkatárs, Varga Anett és Földvári Katalin a források átírásában és publikálásra való előkészítésében segítenek.

Hogyan dolgozik a Lendület kutatócsoport, milyen koncepció alapján haladnak?

Az ötéves munkatervünk célja az, hogy egy nagymonográfiát készítsünk magyarul és angolul a magyar görögkatolikus egyház történetéről. Ehhez az első években a három irányzat munkafolyamatai párhuzamosan haladnak. Első lépésben a forrásfeltárára fókuszálunk: két-három év a levéltárakban zajlik majd, s az itt fellelhető források megjelölését, átírását és kiadását tervezzük.

(Az első kutatóév végén, június 30-a után jelenik meg a magyar görögkatolikusok 1906–1916 közötti történetére vonatkozó forrásgyűjtemény két kötetben, mely a már megjelent, 1905-ig fellelhető forrásgyűjtemény második és harmadik kötete. Hazai és külföldi levéltárakból a kutatók 928 olasz, német, latin, francia és magyar nyelvű forrást válogattak össze, melyek feltárják és magyarázzák ennek a sorsdöntő évtizednek az eseményeit. A kötetekben korabeli újságcikkek, beszédek és naplóbejegyzések is helyet kaptak. – szerk.)

Az egyházművészeti feltárás során is szükséges a levéltári kutatás, ám ez kiegészül egy fotóadatbázissal is. Terdik Szilveszter egy fotóssal járja a határon túli egyházmegyéket is, ahol magyar öntudatú művészek munkáját keresi, többek között Roskovics Ignácét és Révész Györgyét. Az összegyűjtött anyagból több illusztrált kismonográfiát is kiadunk a második kutatóév végétől kezdve.

Milyen speciális magyar vonatkozásai voltak a századforduló végén az ikonfestészetnek?

Roskovics Ignác festő a magyar görögkatolikusok mozgalmához művészként és aktivistaként is csatlakozott. A Rózsák terei görögkatolikus templomban látható „Magyarok Nagyasszonya” című festménye – melynek egy változata Debrecenben is megtalálható – a századforduló jellegzetes magyar görögkatolikus „ikonja”. Akkoriban ilyen nyugatias volt a görögkatolikus egyházművészet, nemcsak a magyar identitásúak, hanem a ruszinok, erdélyi vagy ungvári görögkatolikusok számára is. A pócsi vagy a hajdúdorogi ikonosztázion képei is a nyugatias gondolkodást tükrözték.

Ez pedig összefüggésben áll az unióra lépéssel...

Igen. Az unió gondolatához alapvetően hoztátartozott a nyugati kultúrkörbe való átlépés, őseink úgy is tekintettek rá, mint egy láthatatlan határ átlépésére. Ma már egész másként gondolunk az unióra, hiszen a II. Vatikáni Zsinat óta a keleti katolikus egyházak eredeti hagyományaikhoz térhetnek vissza, sőt Róma kifejezetten bátorítja és előírja ezt a visszatérést. A kulturális határátlépésnek ma már nincs olyan egzisztenciális jelentősége, mint a 17., 18. és a 19. században volt: a görögkatolikus lét akkor egyet jelentett a nyugati mentalitással, műveltséggel és gondolkodással, ami a vizuális kultúrában is megjelent.

Egy tavaly decemberben adott interjújában arra utalt, hogy néhány éve kiderült: a magyar görögkatolikusok történetének is kezdetét jelentő 1646-os ungvári unió talán mégsem a legelső hivatkozási pont. Ennek kapcsán – bár közvetlenül nem érinti a kutatott időszakot – találtak-e bizonyosságot az iratok között?

A Lendület-projektben megadott időbeli korlátozás ellenére természetesen érdekel minket az unió pontos története, ezért foglalkozunk is vele. A kérdésében említett újabb felfedezések a lényegben nem változtatnak, csak abban segítenek, hogy pontosabban megismerjük a magyarországi görögkatolikuság történelmének dinamikáját. 2015 májusában kiderült, 1646. április 24-én csupán annyi történt, hogy az ott összegyűlt 63 pap kimondta: az egri püspököt ismerik el törvényes püspöküknek (ez logikus is, hiszen a Rákócziak által száműzött törvényes püspöktől el voltak szakítva). Ám a közismert feltételeket (a pápa elismerése mellett a bizánci rítus megtartása, saját maguk által választott, ám az Apostoli Szentzsék által

jóváhagyott püspök, a klérus közjogi egyenjogúsítása – szerk.) valószínűleg csak 1649. április 24-én fogalmazták meg. Évszázadokon keresztül mindig is ezt a második dátumot tartották az unió időpontjának, de amikor kb. száz évvel ezelőtt Hodinka Antal történész elkezdte kutatni ezeket az iratokat, felfedezett egy ellentmondást: a legrégebben fellelhető, 1652-ből származó, az unióra visszaemlékező iratban '49-hez kötik Jakusics György egri püspök nevét, aki azonban valójában két évvel hamarabb, 1647-ben már meghalt. Ekkor keletkezett a feltevés, hogy az unióra lépés 1646-ban történt, erről a kutatás során bizonyosodott be, hogy a papok itt csupán hűségesküt tettek az egri püspöknek.

Hová, mely levéltárakba jutottak el az első évben?

A nyomdában lévő 1588 oldalnyi iratanyagot az alábbi levéltárakból gyűjtöttük: Vatikáni Titkos Levéltár, a Rendkívüli Egyházi Ügyek Kongregációjának Történelmi Levéltára, Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Osztrák Állami Levéltár, Esztergomi Primási Levéltár, Görögkatolikus Püspöki Levéltár, Kárpátaljai Állami Területi Levéltár, Román Nemzeti Levéltár Fejér, Kolozs és Maros megyei részle-

ge, Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltára, valamint eljutottunk a Keleti Kongregáció levéltárába is.

Hogyan derült ki, melyik úton kell elindulni az iratok felkutatásához?

Ehhez a választ mindig az ügyek természeté adja. Manapság is tudjuk, hová, milyen hivatalhoz kell fordulnunk, ha el akarunk valamilyen ügyet intézni. Így van ez a múltbéli ügyekkel is. A 20. század eleji, a Hajdúdorogi Egyházmegye felállítására vonatkozó iratanyagot a magyar kormányzervek levéltárában és a bécsi nunciatúra levéltárában és az egyházmegyei levéltárakban keressük. A nagyobb egyházi ügyekben mindig érintett volt a püspök, a primás és a Szentzsék képviselete. Mivel minden lépés le van papírozva, logikusan követhető az ügymenet. A beérkező levelek hátoldalára fogalmazványt írtak, amely hozzáférhető, de az ebből készült eredeti válaszlevelet mégis érdemes az adott intézmény levéltárából kikérni, mert lehetnek mellékletei, melyekről a fogalmazványnál csak hivatkozás formájában értesülhetnénk. Ez nem más, mint egy szerzteágazó, de izgalmas kirakó, melyből végül kirajzolódik az összkép.

Rómában a Pápai Gergely Egyetemen tanult, de a német-magyar kollégium lakójaként levéltáros is volt évekig az intézmény levéltárában, valamint 2011-től a Vatikáni Titkos Levéltár kutatói egyesületének tagja. Hogyan segítik a munkában ezek a személyes kötődések?

A Vatikáni Titkos Levéltár nyitott, ám korlátozottan látogatható: sok igény érkezik a világból ide, ezért regisztrációra, kérelem benyújtására van szükség, ehhez pedig ajánlóleveleket, diplomamunkát és korábbi kutatásokat kell felmutatnia az ott kutatni szándékozóknak. Számomra korábbi kutatásaim szerencsére megkönnyítik ezt az utat valamelyest. Először 1999-ben jutottam be a levéltárba, amikor a doktori disszertációmát készítettem. A téma-vezetőm, a Gregoriana Egyetem egyik professzora írta az ajánlólevelemet, aki bizonyos fondok (a fond egy levéltári szakkifejezés: vegyes terjedelmű levéltári egység, a levéltári anyag tagolódási rendszerének legszilárdabb pillére – szerk.) kutatására kért engedélyt számomra. A második engedélyt ez alapján már könnyebb volt megkapni, hiszen akkor már kiadott formában vihettem magammal a disszertációmát. Ez jelzésértékű volt a levéltárnak: komoly munkához veszem igénybe a lehetőséget. Az engedélyt ugyanakkor minden évben meg kell újítanom.

Januárban és márciusban is kutatott Rómában. Milyen felismerésekkel és eredményekkel tért haza útjairól?

Januárban folytattam, amit decemberben abba kellett hagynom, vagyis meglehetősen lassan halad a dolog, hiszen szigorúak a szabályok: egy nap öt egységet lehet kikérni, 9 és 13 óra között van kutatóidő. Az egyházmegye felállításának utáni időszak vált mostanra érdekessé a kutatásban: a naptáregyesítés kérdése 1916-ban, amikor a Gergely-naptárra tértünk át (Rómában ezzel kapcsolatban korábban viszonylag kevés dokumentumot találtam), valamint az 1918–20 közötti, a Hajdúdorogi Egyházmegye szempontjából mozgalmas időszak. Újdonságként hatott a felismerés, hogy ekkor komoly erők mozdultak meg az egyházmegye felszámolásáért. Amikor látszott, hogy Magyarországon jelentős határváltozások lesznek, a Hajdúdorogi Egyházmegye felszámolása nagy veszéllyel járt volna: Magyarország új határai sokkal nyugatabbra húzódnának ma, ha nincs egy magyar jellegű görögkatolikus egyházmegye nyíregyházi püspöki székhellyel, hiszen a románok könnyebben érvényesíthették volna eredeti, a Tisza vonaláig húzódó területigényüket. Nagyvárad sorsát például az pecsételte meg, hogy román identitású görögkatolikus püspöki központ volt. Ezért került Nagyvárad Romániához – jóllehet százezres lakosságának a nagyváradi püspök bevallása szerint is csak 10%-a volt román, ám a püspöki székhelyhez tartozó, környező falvak lakossága döntően román görögkatolikus lakosságú volt. Így korábbi történelmi vélemények igazolódtak most: a magyar görögkatolikusoknak is köszönhető, hogy Nyíregyháza ma Magyarországhoz tartozik.

Korábban egy interjúban „sikertörténetnek” nevezte a görögkatolikuságnak azt az útját, melyen egy „hátrányos helyzetű közösség elindult a társadalmi felemelkedés útján”. Mégis sok mélyponton keresztül vitt előrébb az út. Milyen mélypontok jellemzik a görögkatolikuság és a magyar görögkatolikuság történelmét?

A görögkatolikuság története a társadalmi integráció szempontjából összességében valóban nevezhető sikertörténetnek. A magyar nyelvű görögkatolizmusra tekinthetünk úgy is, mint ezen sajátos társadalmi integráció második fokozatára, amelynek megvan a maga rendkívül érdekes történelmi szövegekörnyezete.

A kiegyezés utáni magyar kormányok számára a legnagyobb feladat az volt, hogy a Magyar Királyságon belül a magyar nemzetiség létszámarányát tartósan 50% fölé vigyék. Tisza Kálmán miniszterelnöksége alatt az volt a cél, hogy a Magyar Királyságon belül a magyarság asszimilációs nyereségre tegyen szert. Ezekben az évtizedekben a ruszinok egy része is elmagyarosodott. A magyarság asszimilációs nyereségének egy jelentős részét tehát a 19. század utolsó harmadában és a 20. század elején a görögkatolikusok adják. A magyar görögkatolikusok ezekkel a társadalmi folyamatokkal párhuzamosan küzdöttek céljaikért: a magyar nyelv liturgikus használatának engedélyezéséért és a magyar egyházmegyéért. Amikor a magyar nemzetpolitika felkarolta a magyar görögkatolikusok törekvéseit, egyúttal kiszolgáltatott helyzetbe is hozta őket. Hiszen mindazok – elsősorban a Magyar Királyság nemzetiségeinek egyházi és világi képviselői –, akik elleneztek a magyar kormányok politikai irányvonalát, a magyar görögkatolikusokban is csak a politika eszközét látták. Külföldön, különösen Rómában, sikeresen kommunikálták, hogy a magyar görögkatolikuság valójában nem is létezik, csak a kormányok magyarosítási törekvései hozták létre ezt a mozgalmat. Ez évtizedeken át szégyenbélyegként ragadt a magyar görögkatolikusokra, és jelentősen korlátozta lehetőségeiket. A valóság azonban az, hogy a magyar nyelv liturgikus használata iránti igény már legalább száz évvel korábban megjelent Hajdúdorogon, egyes szabolcsi, szatmári és dél-zepléni parókiákon.

A magyar görögkatolikusok tragédiája abban rejlik, hogy egyáltalán nem rendelkeztek a szükséges politikai és gazdasági eszközökkel céljaik megvalósításához.

Politikai támogatás nélkül, egyedül nem tudtak elérni semmit. Ki kellett egyezniük a politika világával, el kellett fogadniuk annak törvényeit. Történelmünkben ez vezetett a mélypontokhoz: 1881-ben már karnyújtásnyira volt a Hajdúdorogi Egyházmegye megalapítása, de a politikai érdek végül ezt megakadályozta. 1896-ban szintén egy alapvetően politikai célokra alapozott akció sikertelensége vezetett a magyar nyelv liturgikus használatának szigorú szentszéki tiltásához, amikor még a Danilovics János hajdúdorogi külhelynök vezetése alatt

1879 és 1881 között magyar nyelven kiadott liturgikus könyveket is megsemmisítésre ítélték. A következő mélypont 1920 után következett, amikor a trianoni Magyarországon a politikusok szemében a görögkatolikusoknak már nem volt hasznuk, ezért elfelejtődtek. 1937-ben kálváriájuk pedig tovább folytatódott: amikor meghalt Miklós István első hajdúdorogi püspök, 1938 után ismét felmerült az is, hogy meg kellene szüntetni a Hajdúdorogi Egyházmegyét...

A politikai kiszolgáltatottság ténye történelmünkben ma sokakat lehangol. Nem jó érzés azzal szembesülni, hogy miközben lelki igényekről, imádságról, liturgiáról, egyházi életéről van szó, a nagyon is e világi dolgok ilyen nagy szerepet kaptak. Ilyenkor fontos hangsúlyozni, hogy a magyar görögkatolikusok története ettől a markáns politikai vonaltól függetlenül és azt időben jóval megelőzve indult útjára. Egy nemes, igazságos és jogos ügy hívta életre a magyar görögkatolikusok mozgalmát:

A MAGYAR IDENTITÁSÚ ÉS ANYANYELVŰ BIZÁNCI RÍTUSÚ KATOLIKUSOK MAGYARUL AKARTAK IMÁDKOZNI.

Csak azt kérték saját maguknak, amit a román és a ruszin görögkatolikusok már évszázadokkal korábban megkaptak. Ezért kezdtek el harcolni, ám a mozgalomnak nem volt megfelelő társadalmi és politikai ereje a politikai érdekérvényesítéshez (nem voltak például magyar görögkatolikus nemesi családok, akik a maguk tekintélyével és gazdasági erejével felléphettek volna a célok érdekében), így a mozgalom, kiszolgáltatva a politikának, gyakran a helyi és országos politikusok eszköze lett.

A kutatásai során előkerült Illés József neve is. Ki ő, és miért fontos ennek a jogtudósnek a személye?

Már a 2011-es kutatásaim során is találkoztam a nevével. Most újra előkerült, és bár ebben az évben csak 1920-ig vizsgálódunk, ha a kutatás logikája azt kívánja, hogy megnézzek valamit egy dossziében, akkor a korszakhatáron túlmenő dokumentumokat is átolvasom. Ezért foglalkoztam Illés Józseffel is.

Illés József Visken (az egykori Máramaros vármegyei községben) született egyszerű családban; jogi egyetemet végzett, híres alkotmányjogi jogtudós lett: az Akadémia tagja, egyetemi tanár. Emellett elkötelezett görögkatolikus hívő volt, aki az 1890-es években, fiatalon kapcsolódott be a magyar görögkatolikusok mozgalmába, a budapesti parókia létesítésébe, a nevezetes 1900-as római zárandoklatba.

Hozzá hasonló érdekes emberek egymás után bukkannak fel, akikkel érdemes többet foglalkozni. Ilyen Illés József mellett Demjanovich Emil főorvos, akinek a nevééről sem hallunk, pedig – véleményem szerint – akár még boldoggá avatását is el lehetne indítani. Demjanovich Emil a magánrendelőjében Jókai Mór és Mikszáth Kálmán háziorvosa volt, a gyermekgyógyászatban nagy szaktekintély, az orvosi egyetemen tanár, egy világhírű moszkvai professzor tankönyvének fordítója, a fővárosi életben – fiatalként vidám, bohém – előkelő személyiség. Ugyanakkor a Józsefvárosban megnyitott rendelőjében ingyen gyógyította a munkásokat. Ingyenes orvos volt. Olyan görögkatolikus értelmiségi volt, aki komolyan vette hitét: minden este lefekvés előtt letérdepelve énekelte a napi tropárt, vagyis hitének megélése és gyakorlása a napi rutinját képezte.

És itt érdemes egy fontos tény hangsúlyoznunk: a magyar görögkatolikus egyházat elsősorban világiak hozták létre. A hajdúdorogi mozgalomban kevés pap vett részt, és őket is kötötték az egyházfegyelmi szabályok. Az első sorokban a világi hívek küzdöttek, a később alakuló budapesti magyar görögkatolikus mozgalomban is. Ha nincs meg ez a kitartó világi réteg, amely az egységnek nagyon szép példáját adja, nem történik változás, és nem jön létre a Hajdúdorogi Egyházmegye. Közismert, hogy 1900. március 6. és 9. között ötszáz utaztak együtt (parasztemberek és professzorok) Rómába XIII. Leó pápához saját anyagi áldozatukból és Szabó Jenő támogatásából, aki szintén elkötelezett görögkatolikus hívő volt. Szabó Jenő kijelentette, hogy addig maradnak Rómában, míg a Szentatya nem fogadja őket, akkor is, ha az ötszáz ember étkeztetésére rámege az egész vagyona. Mert fontos volt, hogy eljussanak a pápa elé, és megváltoztassák a magyar görögkatolikusokról kialakult kedvezőtlen véleményt. A világi híveknek ez a kitartása és összefogása meg is hozta az eredményét, s a Szentszékettől kezdve már nem lehetett félrevezetni azzal, hogy a magyar görögkatolikusok valójában nem is léteznek...

Ha ennnyire jelen voltak a világiak az egyházszervezésben, miért nem alakult ki egy a reformátusoknál működő presbiterrendszer? Miért nem akarták átvenni ilyen szempontból is az irányítást?

Mert a magyar görögkatolikus egyháznak három alappillére van: a bizánci rítus, a magyar nyelv és a katolicitás. Mindhárom hozzátartozik a magyar görögkatolikus identitáshoz. Őseink a legsúlyosabb kudarcok idején sem

gondoltak arra, hogy a jogos törekvéseiket ne a katolikus egyházon belül ériék el. Pedig erre a 19. század végén még buzdítást is kaptak bizonyos politikai csoportoktól. Hittek abban, hogy a katolikus egyházban a magyar jellegű bizánci rítusú közösségek értéket képviselnek, amiért érdemes küzdeni és áldozatot hozni. Más megoldásra gondolni sem akartak.

Mindezek mellett egyházunkban a világiak szerepvállalása a Hajdúdorogi Egyházmegye felállítását követően is jelentős maradt. 1922-ben létrejött a Magyar Görögkatolikusok Országos Szövetsége (MAGOSZ) Máriapócon, melynek első elnöke éppen az előbb említett Illés József volt, akinek vezetésével a szövetség a görögkatolikus értelmiségieket próbálta megszefogni és az érdekképviselést tovább folytatni. Ez olyannyira élő dolog volt, hogy Illés József járt a minisztériumokba vagy Rómába – olykor Miklósy püspök helyett is. Hozzá hasonlóan sokan tartották szívügyüknek a magyar görögkatolikus ügyet. Érdekes olvasmány például egy debreceni postamester levele a pápához, melyet a vatikáni levéltár megőrzött, és amelyben arról ír 1937-ben, Miklósy püspök halála után, hogy milyen tulajdonságokkal rendelkezzen a következő püspök. Leírta a pápának, hogy szerinte mire van szükség.

Volt ennek hatása?

Igen. Talán meglepő és alig hihető, de ennek az egyszerű postamesternek a levele ott van az

van létjogosultsága ezeknek a kutatásoknak. De nemcsak ismerni akarjuk a múlt eseményeit és az azokhoz kapcsolódó tényeket, hanem érteni is szeretnénk a folyamatokat. Aprólékos elemzőmunkával szeretnénk megrajzolni egy olyan képet, mely minden magyar görögkatolikus számára látható és érthető kép a múltunkról.

Egy kultúrközösséget és annak minőségét alapvetően határozza meg, mennyire van tisztában gyökereivel, múltjával, mennyire vannak rendben az alapok. 2023-ra a magyar görögkatolikus identitást meghatározó fő kérdéseket szeretnénk tisztázni, és az alapokat rendbe rakni.

Az a célunk, hogy létrejöjjön egy hiteles, tényeken alapuló „történet”, melyet minden magyar görögkatolikus a sajátjaként mondhat el, amikor megkérdezik:

ÉS TE KI VAGY? KIK AZOK A MAGYAR GÖRÖGKATOLIKUSOK?

aktákban bíborosok, érsekek, püspökök, követelek és miniszterek hivatalos levelei mellett.

Visszatérve a levéltári kutatásokhoz: mi szavatolja az iratok valóság- és igazságtartalmát?

Ez egy fontos kérdés, ami nagyon izgalmassá és érdekessé teszi az egyháztörténész munkáját. A Papp Antal püspök személyéről talált eredeti, mégis egymásnak ellentmondó dokumentumok összevetése lehet erre a legjobb példa. A nagyállói születésű, ám az 1890-es évek közepétől végig Ungváron élő és dolgozó Papp Antaltól az 1920-as évek elején (amikor Kárpátalja már Csehszlovákia része volt) olyan állítások jutottak el a Szentszékhez, hogy nem beszélte annak a népnek a nyelvét, melyet főpásztorként irányított. A Szentszék elhitte ezeket az állításokat, és ez is hozzájárult ahhoz, hogy végül felmentették a munkácsi püspöki székből. Ugyanakkor kirajzolódik egy politikai támadás is Papp Antal ellen a csehszlovák kormány és a magyarellenes egyházi körök részéről. A püspök védelmére kelő egyháziak és világi hívek, valamint a magyar állam képviselői leveleikben és jelentéseikben cáfolják a vádakat. Nem könnyű eligazodni az egymással szöges ellentétben álló kijelentések között, melyek kiélezett politikai helyzetben születtek. Szükség lesz további, más jellegű forrásokra, melyek aztán eldöntik ezt a kérdést.

Mennyire jelentősek a kutatási eredmények, és hogyan formálják a magyar görögkatolicizmus eddig ismert történelmét? Mit várnak a kutatástól?

Sok új forrás és azokban rengeteg új információ kerül elő. Olyan információk, melyekről eddig nem tudtunk. Ezek sok esetben újraírják az eddigi ismereteinket. Már csak ezért is

SZABÓ-KISS BEÁTA

Mese a kis báránycáról

Volt egyszer egy kisbárány, aki egy gyönyörű, zöldellő réten lakott a nyájával. A báránycár biztonságban érezte magát, jó pásztor volt, aki vigyázott rá. Naphosszat hallgatta a pásztor beszédét, aki mindennap megerősítette, milyen erős ez a nyáj együtt, és bármi rossz történik, nem hagyják el egymást.

Történt egy szép napon, hogy a kisbárány meglátott egy különleges virágot. Megmutatta társainak az illatozó növényt, de a többi bárányt nem érdekelte.

– Ki hallott már ilyet, hogy egy bárány virágokat szagolgat? A virágokat meg kell enni – gúnyolódtak, és az egyik le is harapta a levelét.

A kisbárány összetörten üldögélt, és nem értette, mások miért nem látják meg a virágban rejlő szépséget.

Telt-múlt az idő, és egy séta alkalmával a báránycár egy ösvényre lett figyelmes. Az út szélén szebbnél szebb virágok pompáztak, és nem tudta miért, de legbelül, egészen a szíve mélyén érezte, hogy arra kell mennie. A pásztor észrevette, mire készül, és figyelmeztette:

– Az az út tiltott! Ne menj arra, mert a seb, amelyet szerzel, sosem múlik el!

A kisbárány azonban mit sem törődött a veszéllyel. Az érzés, amely hajtotta, mindennél erősebb volt, mindent felülírt. Amíg a többiek nem figyeltek, elbújt egy bokorban, majd visszalopódzott a titokzatos útra. Egyik virágot nézegette a másik után, és ahogy haladt egyre beljebb, a növények sűrűsödnek, míg nem egy kertbe ért. Ki tudja, mitől nőtt ide az erdő közepére ez a fenséges növényzet, de a kisbárány szájatva nézte a színes rózsákat, orchideákat és jezsámenbokrokat, melyeknek illatától szinte kábultan elterült a földön. Úgy érezte, itt a Paradicsom, Isten létének bizonyítéka. Tudta, hogy most már bármi történik az életében, többé nem feledheti ezt a kertet, és boldog volt, hogy láthatta. Abban is biztos volt, hogy az igazi otthonát itt találta meg, és élete végéig vissza kell majd ide térnie. Sokáig nézelődött, majd álomra hajtotta a fejét. Az éjszakát itt töltötte.

Másnap elindult hazafelé. Kapkodva szedte a lábait, tudta, hogy a pásztor már aggódik érte. Mikor már majdnem megérkezett, valami rosszat sejtett. Érezte, hogy figyelik. Sejtette, hogy egy farkas van a nyomában, aki már várja a megfelelő pillanatot, hogy elkapja. Nem sokáig gondolkodott, futásnak eredt, és szaladt, ahogy csak bírt, közben pedig hangosan sírt. A farkas már a bokáját harapta. A pásztor meghallotta a sírást, és többször a levegőbe lőtt a puskájával. A lövés hangjától a veszedelmes állat megrettent, és nyüszítve elszaladt. A kisbárány lihegve, kimerülten ért a többiekhez.

Azt gondolta, várták, aggódtak érte, és elmesélheti, miféle csodákat látott. Ehelyett szemrehányó tekintetekkel találkozott, a pásztor pedig saját igazának biztos tudatában felfuvalkodott, és oda sem ment hozzá, hogy üdvözlje. A bárányokat nem érdekelte, miért kóborolt el a kisbárány. Csak azt tudták, hogy letért a helyes útról, és ezért bűnhődnie kell. Egymás után rúgták, harapták, ahol csak érték, és a pásztor semmit sem szólt, némán végignézte, amíg a báránykát véresre verik.

A kisbáránynak sikerült elmenekülnie a dühös csöcselék elől. Sántikálva lépkedett, azt sem tudta, hová tart, mi lesz vele. Éhes volt, fáradt, és nagyon szomorú, mert tudta, hogy többé egyik nyáj sem tudja befogadni. Az éjszakát egy bokorban töltötte összekuporodva, és keservesen sírt.

Másnap összeszedte minden erejét, és továbbment. Egy kopár tisztásra ért, ahol a fű már régen kiégett a naptól, és egy ismeretlen nyáját pillantott meg. A pásztor azonnal elé sietett, és tüstént ellátta a sebeit. Amikor végeztek, megszólította a báránykát:

– Mi történt veled? Miért vagy olyan szomorú?

A kisbárány sírva fakadt, és kiöntötte a szívét. A pásztor figyelmesen végighallgatta, majd így szólt:

– Nem tudhatom, mi vezetett arra, hogy letérj a helyes útról, Isten-e, vagy ördög, de ez most már nem is lényeges, mert megtörtént. Annyit viszont tudok, hogy olyan csodában volt részed, amit eddig még nem tapasztaltál. Az a szépség, amit láttál, Isten szépsége, és ha a helyes úton találtál volna rá, áldottá tette volna az életedet, úgy, ahogyan Isten megálmodta. Ennek így kellene lennie. Te viszont letértél a többiektől, fájdalmat okozva ezzel a szívükben. Tudom, hogy botorság lenne azt mondanom, felejts el mindent, amit ott láttál, mert ez lehetetlen, a részeddé vált, és soha többé nem tudod elfeledni. Most már többé nem élhetsz úgy, mint eddig. Emberileg nem tudok jó megoldást találni, de ha Isten elé viszed az ügyedet, válaszolni fog neked, és talál megoldást még a lehetetlennek tűnő helyzetekben is.

A bárányka imádkozott napokon keresztül, gondolkodott, sétálgatott. Majd egyszer csak úgy érezte, mennie kell. Ismét elsétált a kertbe, és újra magával ragadta ez a túlvilági gyönyörűség, megint beigazolódott számára, hogy most már itt van az otthona. Élete végéig veszélyes utakon kell majd járnia, amíg ide eljut, nem lehet olyan kényelmes élete, mint a társainak. Viszont mindent kárpótól ez a szépség, amitől olyan erőt érez magában, amiből másoknak is adhat.

A kisbárány gondolt egyet, és letépett néhány hajtást. Gondosan becsomagolta őket, és elvitte a pásztornak, aki korábban olyan kedvesen meghallgatta. A pásztor elültette a virágokat, amelyek csodálatos módon a terméketlen talajon is kihajtottak. A bárányka pedig minden alkalommal hozott néhány virágot, mígnem a tisztáson olyan különleges kert született, amelyhez foghatót aligha láttak a környéken élők.

Így sarjad élet ott, ahol azt gondoljuk, hogy már csak halál maradt, virágba borul a rét, amely addig kiégett pusztá volt.

ISTENNEK HÁLA!

BALOGH JÓZSEF

Vakáció

*Nyakunkon a nyár már,
nyomában a játék,
mezőt, hegyet járni
eltökélt a szándék.*

*A csavargó szélben
táncoljon a labda,
és a játékot mi
nem is hagyjuk abba!*

*Mert élet a játék,
bár minden nap véges,
legyen az ép testben
lelkünk naptól fényes!*

A **Nevem Sam** (*I am Sam*) című, 2001-es amerikai dráma a főszereplő Sean Penn színésznek az egyik legerősebb alakítása. A kétszeres Oscar-díjas művész, jóllehet nem a leghíresebb filmjéről van szó, mégis rendkívül mély témákat boncolgat.

*Mi tesz jó szülővé egy szülőt?
Mire van igazából szüksége
egy gyermeknek?
Mi a tökéletesség?
Miben áll az igazi szeretet?*

„Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek, nem mentek be az Isten országába” (Mt 18,3)

egyfelől csodáljuk, hogy a Jóisten hogyan segíti azokat, akik rászorulnak, s valahogy minden kialakul körülöttük, és milyen szépen, nagy szeretetben neveli egy szellemileg visszamaradt férfi a gyermekét; másfelől látjuk azt is, hogy a kislány kezd apján túlnőni. Esténként, mikor eljön az esti mese ideje, Lucy folyékonyabban olvas, mint édesapja. Az iskolában is egyre több megjegyzést kap az apukájára. Minden gyerek – maga Lucy is – érzékeli, hogy Sam nem olyan, mint a többi, „normális” szülő.

Nevem Sam

(I am Sam)

Sam Dawson (Sean Penn) fogyatékoságából következően egy hétéves gyermek szellemi színvonalán és intelligenciaszintjén van. Bár fogyatékkal él, megtanulta az önállóságot, és ellátja magát. A Starbucks kávézóban dolgozik mint takarító. Környezete ismeri és szereti. Megszállott Beatles-rajongó, és imádja a gyümölcstöltelikes palacsintát. Rendkívül szerethető személyiség tele jó szándékkal, ráadásul igen nagy érzékenységgel bír mások érzéseiről. Ha lát valakit sírni, éppúgy reagál, mint egy gyermeki lélek: nem gondolkodik, nem mérlegel, hanem odamegy, és szorosan megöleli az akár ismeretlen illetőt.

Egy alkalommal egy hajléktalan nő szállást kér tőle pár éjszakára, s a naiv, jólelkű férfi befogadja. Jó cselekedetének eredménye kilenc hónap múlva egy újszülött kislány és egy lelécelt anya. Ez az élmény ismerős Samnek, hiszen az ő apja is magára hagyta, amikor megtudta, hogy fia fogyatékkal született. Anyját hiába győzködtek, hogy adja be intézetbe, nem engedett, és egyedül is vállalta a nem átlagos gyermekeket. Azonban idejekorán beteg lett, így Samet különböző nevelőszülők nevelték. Hol szerették, hol verték.

Amikor a férfi először kezébe veszi kislányát, megkérdőjelezhetetlen apai érzések alakulnak ki benne. Ehhez nem kell egészségesnek születni, ez mindenkibe bele van kódolva. Amikor a nővérek megkérdezik, mi lesz a pici neve, nem is nevezheti másként, mint Lucy Diamondnak (Dakota Fanning). A „Lucy in the Sky with Diamonds” a híres brit együttes, a Beatles egyik legismertebb szerzeménye. A dalt John Lennon kisfiának, Juliannek egyik rajza inspirálta. A Beatles állítása szerint 1966-ban Julian egy rajzzal tért haza az iskolából, ami egyik osztálytársát, Lucy-t ábrázolta. Mikor megmutatta apjának, azt mondta, a kép címe „Lucy az égben gyémántokkal” (angolul: Lucy in the sky with diamonds). Ez ihlette Samet Lucy elnevezésére.

Jóllehet egy kisbaba születése még azoknak sem kis kihívás, akik nincsenek hátrányos helyzetben, Sam mégis jól veszi az akadályokat. Nagy segítségére van szomszédja, a nyugdíjas zongoratanárnő, Annie Cassell (Dianne Wiest), akinek az emberektől elzárkózott, magányos életébe fényt hoz a nem épp átlagos férfi a csecsemőjével. Fontos szereplők még a kislány életében apjának barátai, akik szintén fogyatékkal élők, s maguk is úgy szeretik Lucy-t, mintha sajátjuk lenne. A leányka szépen cseperedik, s már iskolába jár. Nézőként

Egyik nap egy utcalány kezd nyomulni a kávézóban a gyanútlan férfirra. Mivel azt hiszik,

köze van a prostituálthoz, a rendőrség Samet is beviszi a rendőrsre. Később szabadon engedik ugyan, de szemet szűr a hatóságoknak, hogy ez az ember egy kiskorút nevel, miközben egy hétéves szellemi szintjén van. A gyámügyi hatóságok a gyerek érdekében ideiglenesen nevelőintézetbe költöztetik Lucyt, mert úgy értékelik, hogy Sam Dawson nem alkalmas gyermeknevelésre. Sam vissza akarja kapni lányát. Első lépésként kinéz a telefonkönyvből egy jól menő ügyvédi irodát, és felkeresi Rita Harrison (Michelle Pfeiffer). Az elfoglalt, teljesítménymániás sztárügyvéd hamar lepattintja a szerencsétlen ügyfelet, aki fásasztja lassú dadogásával és körülményes, lényegre abszolút nem törő mondataival. Ráadásul messziről látszik, hogy meg sem tudná fizetni őt. Sam azonban nem adja fel, a nyakára jár.

Rita végül csak azért vállalja el, mert kollégái folyton megvádolják, hogy érdekesember, és a róla kialakult képen sokat segít, ha lesz egy pro bono (latin kifejezés az önként vállalt és fizetés nélküli szakmai munkára vagy a csökkentett díjas tevékenységre mint közszolgáltatásra) ügye. Férjével mindent megadnak a Lucyval egykorú kisfiuknak, csak éppen a figyelmet és időt nem. Egymást is alig látják, csak telefonon értekeznek. Bár a kemény ügyvédő úgy vág neki az ügynek, hogy nem hisz benne, közben érintetté válik. Megszereti védencét, akihez nem kevés türelem szükséges, ám Ritának épp ezt kell tanulnia. Egész életében hatalmas elvárásokat állított maga elé, mindig mindenben tökéletes akart lenni. „Az a baj, hogy még sosem vesztettem semmiben” – vallja be egyszer magáról. Samtól megtanulja, hogy a tökéletlenségben is nagy erő van. „Az én erőm erőtlenségben nyilvánul meg” – olvassuk a korinthusiakhoz írt levelekben (12,9). Számos megható pillanatot hoz a tárgyalások sorozata. Érvek pro és kontra. Az eszünk azt mondja, valóban nem tud egy szellemileg visszamaradott apa mindent megadni a lányának, ugyanakkor a szívünk érzi, hogy azt, ami a legfontosabb, Sam is képes tökéletesen megadni gyermekének: az igazi szeretetet. Rita ezért szülőként is sokat tanul védencétől. Amikor kihallgatják Sam egyik

fogyatékkal élő barátját és megkérdezik, miért tartja őt jó apának, a lényegre ragadja meg: „mert mindig ott van Lucynak”.

Sam elveszti a pert, és a gyermeket egy nagyon kedves házaspárnál helyezik el. Lucy nevelőanyja, Randy (Laura Dern) mindent megtesz azért, hogy a kislányt boldoggá tegye, de érzi, hogy az apjával való köteléke megbonthatatlan. Sam szenved gyermeke hiányától, és a lányát is éppúgy megviseli, hogy elszakítják édesapjától. „Nem akarok másik papát” – sír a gyámhatóság embereinek. Randy végül beleegyezik az osztott gyámságba, így Sam is az életük része lesz. Nemcsak egy gyermeket, de hozzá egy apát is kapnak. Az új szülők is érzik, hogy Lucy csak Sammel kiegészülve lehet igazán önmaga.

Sok mindenben elgondolkodtat a film. „Én nem vagyok tökéletes. Nem vagyok hibátlan szülő, de mindent megtettem” – védi magát a tárgyaláson Sam, és a legfontosabbat mondja ki ezzel. Hajszoljuk a tökéletességet, és azt hisszük, hogyha mindent megtettünk, abból következnie kell annak, hogy nem vétünk hibát, s azonnal kudarcot élünk meg, ha bármilyen hiba csúszik a gépezetünkbe, pedig önmagában az jelenti a tökéletességet, hogy minden tölem telhetőt megteszek. Nem szükséges, hogy az hiba nélkül való legyen.

Egy a fontos: **„minden dolgokat szeretetben menjen végbe”** (1Kor 16,14), mert az már maga a tökéletesség. Tökéletes olyan értelemben, hogy hasonlatos Istenhez, aki maga is a szeretet.

HOMOLYA DÁNIEL

„Koktélteológia”

A koktél alkoholos italok keveréke többféle összetevővel, például gyümölcslével, krémmel, gyümölcsökkel, valamilyen üdítőitalal. A nyári időszak kedvelt italvariációja. Ezért is gondoltam, hogy időszerű a Szemlélet nyári számában erről írni.

A koktél szó az angol cocktail szóból ered, amelynek jelentése: „kakasfarok”. A szó eredete kapcsán több változat is kering. Az egyik verzió szerint a Chicago városában működő kocsmának, a Bunch of grape-nek tulajdonosa elveszítette kedvenc harci kakasát. A megtaláló tudott a kakas eltűnéséről, és elvitte eredeti gazdájának. Hálából a tulajdonos a kocsmában lévő italokból egyveleget kevert a becsületes megtalálóknak, és beszédet mondott a „kakas farkára”. A másik verzió szerint New Yorkban a Halls Cornre Tavern nevű

bárban egy bizonyos kevert italt kakastollal díszítettek. A csapatnyi vendég hangosan éltette a pultos nőt, és az asztalra felállva „Vive le cocktail!” (Éljen a kakasfarok) felkiáltással ünnepeltek.

A koktélok között számos alapvető típus van, és van folyamatos újítás is. Az én egyik kedvencem a gin-tonik. A trópusi brit gyarmatokon ginnel fedték el a kinin keserűségét. A kininalapú ital volt az egyetlen hatásos ellenszere a maláriának: a kinint szénsavas vízben

oldották fel, ezt ismerjük ma tonikként. A kininalapú ital és a gin keveréke volt a mai gin-tonik őse. A mai tonik sokkal kevesebb kinint tartalmaz, így sokkal kevésbé keserű.

D E MÉGIS, HOGY JÖN IDE A LELKI DIMENZIÓ? William R. Dailey C.S.C. ír lelkész, a Szent Kereszt Kongregáció tagja egyik cikkében (<https://www.firstthings.com/article/2016/12/cocktail-theology>) három érdekességre is felhívja a figyelmet. Egyrészt a lelkészek a „bártenderekkel” rokon lelkek, hiszen át kell adniuk az alapüzenetet, de különböző ízlésű közönségnek, jól alkalmazva a hagyományos és újító megoldásokat. Másrészt lehet aggódni, hogy milyen összetevői vannak egy koktélnak, mindig érdemes figyelembe venni a legfontosabbakat, a mixer felkészültségét és gondoskodását. Harmadrészt arra, hogy a szerzetesek a bor- és sörkészítés mellett a koktélok alapanyagául szolgáló likőrök készítői között is letették kéznyomukat. Ennek ékes példája a francia karthauzi szerzetesek által készített gyógynövénytartalmú likőr, amelyen található a kereszt és földgolyó jel, amely kifejezi a karthauziak mottóját:

„STAT CRUX DUM VOLVITUR ORBIS”, „a kereszt szilárdan áll, míg a világ forog”.

A koktéloknál is fontos, hogy az alapital íze, aromája szépen átjöjjön, hiába a feloldás. Kicsit hasonló, mint a különböző prédikációs megoldások, stílusok, amelyek különböző embereket szólítanak meg, de fontos, hogy az alapüzenet meglegyen. Nyáron jóleshet egy jó koktél. De vigyázzunk az arányokra, hogy egyensúlyban maradjunk!

Jertek, ünneplő gyülekezet, jertek és alakítsunk énekkart, és dicsérjük énekekkel e szent hajlékban az Isten Anyjának dicsőséges elhunytát, mert ma nyílt meg az ég csarnoka, hogy befogadja annak szülőjét, kit a mindenség nem képes magába befogadni. Az életadó forrás Anyja ma adja az ő búcsúáldását a földön maradt hívekre, és mennyei kellem mosolyog az elhunyt Szűz arcán. Az angyalok együtt énekelnek az apostolokkal, és örömmel látják a földi életből a mennyei életbe való átköltözését. Azért mi is mindnyájan hódolva előttre kérjük őt:

Ó, keresztények anyja, ne feledkezzél meg szerető gyermekeidről, kik híven tisztelik a te szentséges elhunytodat.

NYÁRI TÁBOR

2019.07.01.-2019.08.30. között
heti, hétfőtől péntekig tartó turnusokban

A Pécsi Görögkatolikus Parókia szervezésében 2019.07.01.-2019.08.30. között heti, hétfőtől péntekig tartó turnusokban, játékos gyermekfelügyelet valósul meg, óvodás és kisiskolás korú gyermekek számára a Pécs, Alajos utca 2/2. szám alatt.

A gyermekekkel szakirányú végzettséggel rendelkező pedagógusok és az Ő munkájukat támogató cserkészek, egyetemi hallgatók foglalkoznak.

-költsége 14 ezer Ft (az ár magában foglalja a napi 3x étkezés költségét) munkanapokon 7:30-17 óra között.
-létszám: max. 20. főig fogadunk gyermekeket,
-korcsoport: óvodás és kisiskolás korú gyermekek,
-helyszín: 7624 Pécs, Alajos u. 2/2.
Xavéri Szent Ferenc Görögkatolikus Közösségi Ház

JELENTKEZÉS fogadása folyamatosan, érkezési sorrendben, a tábor költség 50%-ának befizetésével lehetséges. Előzetesen jelezni a részvételi szándékot, érdeklődni a xavertabor@gmail.com e-mail címen lehet.

MAMRE SZÁLLÓ

4220 Hajdúböszörmény, Káplár Miklós utca 2.

Szálljon meg az öreg tölgy árnyékában!

A Hajdúböszörmény központjában elhelyezkedő 12 szobás, 32 ágyas, felszerelt konyhával rendelkező MAMRE Szálló ideális helyszín családok, céges továbbképzésre, iskolai kirándulásra érkező csoportok részére. Tökéletes kiindulópont a hajdúszoboszlói strandra, debreceni vagy hortobágyi kirándulásra készülőknek is. Vendégeinket zárt parkolóval, játszótérrel, grilllezési lehetőséggel kedvezményes fürdőbelépővel, ingyenes Wifi-vel várjuk.

JÁTSZÓTÉR

GRILLEZÉS

KÉNVELEM

+36 30/328-9307

mamre@mamre.hu

www.mamre.hu

Mamre Szálló

KÜHRNER ÉVA

E LAP HASÁBJAIN MÁR TÖBBSZÖR ÍRTAK AZ ÖRMÉNY KERESZTÉNYSÉGRŐL. MOST NÉHÁNY OLYAN HELYRE KALAUZOLOM EL OLVASÓINKAT, AMELYEK AZ ORSZÁG LEGSZENTEBB HELYEI. EHHEZ SZÜKSÉGES FELELEVENÍTENÜNK EGY TÖRTÉNETET A 3–4. SZÁZAD FORDULÓJÁRÓL, III. TIRIDATÉSZ KIRÁLY IDEJÉBŐL.

Világosító Szent Gergely és Szent Hripszime nyomában

Ekkor élt **Világosító Szent Gergely** (kb. 257–331), akit számos legenda övez, és akit az örmények nagyon tisztelnek. A pártus uralkodói vérből származó Gergelyt keresztény térítő tevékenysége miatt az akkor még pogány király kegyetlenül megkínnoztatta, majd börtönbe vettette. A király azt remélte, hogy a zord körülmények, a mély, sziklás verem, az abban lakozó mérges kígyók végeznek Gergellyel.

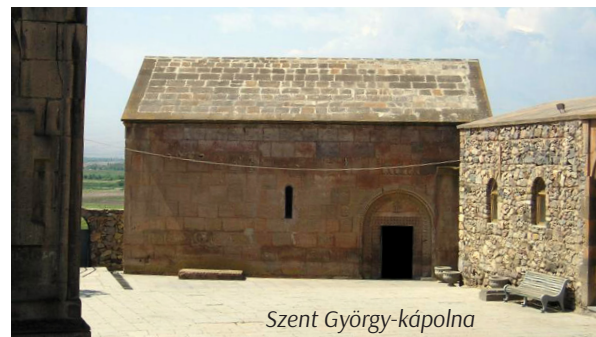
Közben a király újabb gaztettet követett el. Megöletett 33, a keresztényülözések elől Rómából az országába menekült szüzet, akik terjesztették a kereszténységet. Vezetőjük, **Szent Hripszime** ráadásul elutasította a királyt, nem akart nőül menni hozzá. Tettei súlya alatt III. Tiridatész megőrült, senki sem tudott segíteni rajta. Ekkor nővére, Hoszrovaluht álmat látott, melyben egy angyal megüzente, hogy a király akkor gyógyul meg, és királysága akkor marad fenn, ha kiengedi Gergelyt börtönéből, követi őt, és betartja tanácsait. A király az álom szerint cselekedett, és kiengedte Gergelyt fogóságából, aki csodával határos módon túlélte a megpróbáltatásokat, mert a kígyók nem bántották, a szelid lelkek pedig táplálták. Miután a király is meggyógyult, keresztény hitre tért. Dekrétumot bocsátott ki, melyben felruházta az apostolt a nép megtérítésére is. Így lett Örményország 301-ben a világ első keresztény állama. 302-ben Leontius érsek Caesariában megerősítette Gergelyt Örményország pátriárkai tisztségében, s ezzel Világosító Szent Gergely az intézményesített örmény keresztény egyház első katolikusza lett.

Khor Virap

Örményország délnyugati részén, az Araksz folyó bal partján, a török határtól 100 méterre található **Khor Virap**. A helyén elterülő egykori város, Artasat valaha királyi székhely volt a nagy selyemút mentén. A hely története szorosan összefonódik Világosító Szent Gergely személyével, hiszen itt volt az a börtön, ahol Gergely több mint egy évtizeden át raboskodott. A helység neve egyébként mély vermet jelent. A börtön helyét már Gergely halála után tisztelték, az 5-6. századi krónikák zarándokhelyként említik. 642-ben III. Narszész örmény katolikosz kis kápolnát emeltetett a sziklaszirt tetején a verem fölé. Az épületet több károsodás is érte az évszázadok során. A 14. század második felében a hódító timuridák rombolták le, majd földrengés pusztította el, azonban mindig újjáépítették. 1662-től kezdtek kiépíteni az erődfallal körülvett Khor Virap-kolostorkomplexumot, melyet az elmúlt ezredfordulón gyönyörűen felújítottak.

A kolostor erődfallának részét képezi a Szent György-templom, mely kis méretű bazilika, félkörös apszissal. Alatta található az a 6 méter mély és 4,4 méter átmérőjű verem, mely hosszú éveken át Gergely raboskodásának helyszíne volt. A cella a maga idejében a kivégzésre ítélt börtönéhez tartozott, a legveszélyesebb bűnözőknek tartották fenn. Ma a bátrabbak vaslépcsőn mászhatnak le, hogy megtekintsék a valóban sötét és mély helyet. A kolostoregyüttes központi temploma a Szűz Mária-templom, mely 17. századi, hatalmas kupolás csarnok-templom. Nyugatra néző bejáratát csodás faragott ajtó zárja el a külvilágtól, melyet egy csipkézett kacskár kereszt díszít.

Szent György-kápolna

A parkolóból kopár, sziklás, szőlővel tarkított hegyoldalon meredek sétaút vezet a fallal körülvett kolostorhoz. Udvarán a néhol kibukkanó kisebb-nagyobb szikladarabok miatt tanácsos a lábunk alá nézni. A falakon túl az örmények szent hegye, a nyáron is hófödte Ararát látványa vonzza a tekintetet. A kolostor fölé kúszó sziklát megmászva pedig lenyűgöző rálátás nyílik az egész kolostoregyüttesre. A kopár sziklák között a tűző nyári napon az ember óhatatlanul Gergely szenvedéseire gondol.

De kanyarodjunk vissza a történelemhez, s így Szent Hripszime alakjához, a III. Tiridatész király által megöletett szüzek vezetőjéhez. A vértanút Vagharsapatban (mai nevén Ecsmiadzin) temették el. Hamvai a ma már róla elnevezett **Szent Hripszime-templom** oltára alatt nyugszanak. Az örményeknél egyébként szokatlan a hamvak oltár alá helyezése, csak itt található ilyen. Magát a várost, mivel sík terepen fekszik, robotsztus köfallyal és árokkal vették körül, melynek nyomai ma is láthatók a Hripszime-templom szomszédságában.

Szent Gergely cellája

Szent Hripszime-templom

A szent sírja fölé az 5. században kezdtek templomot építeni, melyet 618-ban I. Komitas, Örményország akkori katolikosa fejeztetett be. Az épület stílusa az örmény kora keresztény formavilágot tükrözi, és prototípusként szolgált a későbbi templomépítkezésekhez, valamint nevet adott a korszak stílusának, a „hripszime stílus”-nak. A monumentális, de áttekinthető szerkezetű épület szerény díszítésű, kristálytisza formái ünnepélyességet sugároznak. A templom alaprajza mértani szerkezetű, központja a négyzetes formájú, faragott kőből épített és keresztkupolával fedett középtér, melynek valamennyi oldalához egy-egy félkör alakú apszis tartozik. 1790-ben harangtornyot építettek hozzá. Az épület narancsos-rózsaszínes árnyalatú nyers kőfalának anyagát a közeli Ararátból bányászták, ahol állítólag a bíborcsiga váladéka színezte ilyen színompássá. Egyik méltatója, Kosztan Zarjan író, ezt a tökéletes alkotást „a kövek zenéje”-nek nevezte. A templom 2000-ben a világörökség része lett a közelében álló, 7. században emelt Szent Gajane-templommal együtt.

És itt állunk meg egy pillanatra, hiszen az örmény templomok környezetében és ajtóin csodás faragványokat láthatunk, amelyekről szólnunk kell. Ezek nem mások, mint a középkori örmény művészet csodái, a **kacskárok** (hacskhar), vagyis örmény keresztetek. A külön-

Kacskár, Goshavank

leges, művészi faragású keresztetek eredetileg az arab uralom alóli felszabadulás után, a 9. századtól jelentek meg emlékköveken. A legrégebbi datált faragvány 879-ből való. Ez a csodálatos faragóművészet a 12–14. században érte el csúcspontját. Az eredetileg kőbe vésett keresztmintákat később fa alapanyagra – pl. ajtókra – is készítették, így díszítve számos szakrális épület bejáratát. Ma modern formájú kacskárok is készülnek, melyek a világ számos helyén láthatók mint az örmény kultúra szimbólumai. Budapesten a Petőfi téri Duna-parti sétányon is felfedezhet egyet az arra járó.

Ma Örményország-szerte kb. 40000 kacskárkó található szabadon állva vagy kolostorok falába építve. Az idők során sok kő megsemmisült, ezért a meglévőket óvják, védett helyre gyűjtik össze, mint ezt a Sevanavank temp-

Phogos mester alkotása

lomkertjében látható szép kiállítás is tanúsítja. Eredeti helyükön csodálható meg viszont néhány olyan lenyűgöző alkotás, melyeknek ráadásul a készítője is ismert. A Geghardkolostor fölötti sziklafalban Timot és Mkhitar mester 1213-ban készült faragványai láthatók. A haghpati köveket 1273-ban Vahram mester, a goshavankiakat 1291-ben Poghos mester alkotta, aki e kolostorban alussza örök álmát. A szürke százféle árnyalatát mutató patinás köcsipkék kivívják a szemlélő csodálatát, és mindenből kifakad a kérdés: hogy tudtak a középkor mesterei ilyen csodákat vésní a rideg kőbe egyszerű kéziszerszámaikkal?!

A keresztetes köveket eredetileg történelmi, egyházi, gazdasági, akár családi eseményekre emlékeztető állították, vagy egy-egy természeti

Szűz Mária-templom ajtaja

katasztrófa utáni megmenekülésük esetén hálaaként. Alapmotívumaik rozetta vagy napkorong, melyből liliomvégződésű keresztetek nőnek ki. A fő mintákat növényi, illetve geometriai indák finoman vésett, csipkeszerű tömkelege keretezi, dicsérve faragójuk kiváló képességeit. Ritkábban előfordulnak figurális ábrázolások is a köveken a keresztre feszített Krisztussal vagy állatok alakjával. A sevanavanki kacskárgyűjtemény egyik feszületének ferde vágású szemű, varkocsos Krisztus-ábrázolása előtt állva az ember óhatatlanul az örmény nép viharos történelmére gondol és arra, hogy mi mindenről tudna beszélni e kő!

Varkocsos Krisztus egy kacskáron

OBBÁGY LACUS

SZTORIK A PÁLYÁRÓL

– Ez történt a 2018/19-es futbalszezonban

„Csak az a vég! – csak azt tudnám feledni!” Madách Imre leghíresebb művében, *Az ember tragédiájában* Ádám szájából hangzik el ez a mondat, s tavasszal kiderült, futballberkekben is vannak, akik alighanem így gondolják: „Csak az a vég...” Elég, ha megnézzük, hogyan vesztette el a bajnoki címet a Liverpool és a Dortmund, hogyan esett ki a Bajnokok Ligájából például a Paris St. Germain és az Ajax, s hogyan zárta le Király Gábor profi pályafutását. Csak az a vég! – csak azt tudnám feledni? Vannak ám az ellenpóluson is; közéjük tartozhat a Manchester City, a Bayern München, a Ferencváros, és ami számunkra a legörömtelibb, a magyar válogatott is. Ők a haszonélvezői annak, hogy megtörtént és másmilyen lett az a bizonyos vég... A szezon lezárult, ideje konklúziót vonni, s bár Madách Imre drámája mellett valóban eltörpül, amit a futballpályákon láttunk, lesz mire emlékeznünk évek múlva a mögöttünk hagyott futballévből! Hogy mikre is? Kezdjük a nosztalgiát!

Amikor 97 pont sem elég a bajnoki címhez...

El lehet-e úgy veszíteni egy bajnoki versenyfutást, ha egy csapat 38 bajnoki mérkőzésen összesen egyszer szenved vereséget? El lehet-e úgy veszíteni egy bajnoki versenyfutást, ha az együttes kapusa 38 mérkőzésből 21-en nem kap gólt? El lehet-e úgy veszíteni egy bajnoki versenyfutást, ha az együttes két csatára is gólkirály lesz? El lehet-e úgy veszíteni egy bajnoki versenyfutást, ahogy idén a Liverpool tette? Fáj kimondani, de igen, el lehet! Valószínűleg Jürgen Klopp bandája a valaha volt legjobb ezüstérmese az angol futballnak, de aligha

vigasztalja ez a német edzőt – évek múlva már mindenki csak arra fog emlékezni, hogy megint nem sikerült, nem arra, hogyan is lett második a csapat... A BL-győzelem természetesen némi gyógyírt jelent, de ha a Mersey partján megkérdezik a szurkolókat, a többség alighanem a bajnoki címet választotta volna a nemzetközi siker helyett. S hogy miért is? Hiába volt sokáig a Liverpool a legeredményesebb angol klub, a Premier League 1992-es megalakulása óta egyetlen bajnoki cím sem került a vitrinbe, míg például a Manchester United játékosai azóta tizenhárom alkalommal ünnepelhettek (talán, ha Sir Alex Ferguson a Pool kispadján tölt el két és fél évtizedet, minden másképp alakul...). A bajnoki cím arrafelé már mindennel szemben prioritást élvez, s ki tudja, mikor lesznek legközelebb ilyen közel a győzelemhez, mert idén már szinte minden klappolt Kloppnál... Tavaly végre sikerült venniük egy világklasszis kapust Allison Becker személyében, aki talán az utolsó hiányzó láncszem volt a tökéletes gépezetben. A védelem vele és a másfél éve világrekordért szerződtetett Virgil van Dijkkel igen stabilá vált (a holland nálam az Aranylabda első számú esélyese!), amit csak tovább erősít a két szélen a fiatal Trent Alexander-Arnold és Andrew Robertson. A támadótrío már tavaly is

nagyon jól nézett ki, a Szalah, Firmino, Mané hármas talán jelenleg a világ legerősebb támadóegysége. És a középpályán sem kutyaütők járatják a labdát: Fabinho, Wijnaldum, Naby Keita és James Milner mind tagjai a szűk elitnek... Szóval ez a Liverpool megérett a bajnoki címre, ennél tökéletesebb szezont aligha lehetett volna álmodni, és valószínűleg minden más országban jó eséllyel meg is nyerte volna a bajnoki versenyfutást. 97 pont, összesen egy vereség és mégis ezüstérmes... Hátborzongató, de ahhoz, hogy ne legyen meg így sem a bajnoki cím, kellett egy rivális is. Megérdemelten lett-e bajnok a Manchester City? Véleményem szerint igen, mert aki mínusz 7 pontról vissza tud kapaszkodni, s a szezon második felében végig óriási nyomás alatt, győzelmi kényszerben futballozva be tudja húzni az utolsó tizennégy bajnokiját, az megérdemli, hogy a legjobb legyen. És bár szerintem rengetegen vannak Magyarországon is, akik nagyon sajnálják Kloppot és a Liverpoolt (én is közéjük tartozom), el kell ismerni, bámulatos volt tavasszal a Manchester City. És hát legyünk őszinték: a Bernardo Silvéval, Kevin de Bruynéval, Leroy Sanéval, Sergio Aguérovval, Raheem Sterlिंगgel rohamozó manchesteri „kékeket” megszorogatni sem egyszerű, Jür-

gen Kloppék pedig egyenesen az utolsó játéknapi versenyben voltak. Jár nekik a pacsi – és a BL-győzelemért is!

Ha nem látjuk, nem hiszük el ezt a BL-tavaszt...

Merthogy a Liverpool nyerte meg idén a Bajnokok Ligáját, s nem mondhatjuk, hogy nem szolgáltak volna rá! Érdemes kicsit elidőzni ennél a sorozatnál, s nem is feltétlenül a házi döntőn, mert az nem páratlan a sorozat történetében (az már sokkal inkább az, hogy az Európa-liga döntőjét is ugyanannak a nemzetnek a két együttese vívta, mint a BL-ét, nevezetesen az Arsenal és a Chelsea), hanem azon, milyen pazar meccseket, csodás párharcokat és fordításokat láthattunk, különösen tavasszal. Hogy csak néhány példát hozzak... A Real Madrid 2-1-re nyert Amszterdamban, aztán hazai pályán megsemmisítő, 4-1-es verést kapott az Ajaxtól, s szégyenszemre a háromszoros címvédő már a legjobb tizenhat között búcsúzni kényszerült a sorozattól! Nem járt jobban a másik madridi csapat sem: az Atletico Madrid 2-0-ra verte odahaza a Juventust, s ismerve azt a kökemény stílust, amit Diego Simeone és bandája képvisel, szerintem senki nem tett egy fabatkát sem az olaszok továbbjutására. Aztán jött Cristiano Ronaldo, és hintett egy laza mesterhármast... (Majd kiderült, egy fecske nem csi-

nál nyarat, s az Ajax őket is elintézte...) Egy körrel később a Paris St. Germain idegenbeli 2-0-s győzelme sem volt elég a továbbjutáshoz a Manchester United ellen, mert a visszavágón 3-1-re kikapott odahaza – egy, a ráadásban befűjt véleményes tizenegyessel. Ugyanabban a fázisban a Tottenham otthon 1-0-ra verte a Manchester Cityt, a visszavágón pedig már 21 perc után 3-2 volt az eredmény Guardiola tanítványainak. Hihetetlen, felejthetetlen

meccs volt, amelyen a londoni csapat csak 4-3-ra kapott ki, így ők jutottak az elődöntőbe, ahol előbb a Liverpool verte meg Mohamed Salah és Roberto Firmino nélkül 4-0-ra azt a Barcelonát, mely az odavágón 3-0-ra diadalmaskodott, majd másnap a Tottenham összesítésben háromgólos hátrányból kezdte az utolsó 45 percet az Ajax stadionjában, s a 95. perc legvégén kicsikarta a továbbjutást. Ezért csodálatos játék a labdarúgás, ezt a futballtavaszt sokáig emlegetni fogjuk még! De nem a döntő miatt, melyről mindent elmond, hogy a játékezőtöknek sikerült lap nélkül lehozni – nem volt látványos és izgalmas meccs, de a Liverpool megérdemelte a győzelmet, Klopp pedig lemoshatja magáról, hogy a nagy siker kapujában mindig elbukik. Innentől kezdve már ő is edzőlegenda, s innentől kezdve békén hagyjuk a Mersey-partiakat, és más vizekre evezünk...

Börgatyába rázták magukat

Nemcsak az angol pontvadászat dőlt el drámai küzdelemben, hosszú évek után a Bundesliga is kiélezett maradt az utolsó fordulóiig. A Bayern Münchennek komoly kihívója akadt a Borussia Dortmund „személyében”, és sokan elhitték (többek között én is...), hogy ebben a szezonban valaki el tudja venni a Bőrnadrágosoktól a Salátástálat... Nagy hiba volt ebben az illúzióban ringatni magamat... A Bayern huszárós hajrát vágott ki, Dortmundban viszont megtört valami akkor, amikor bő egy hónappal a szezon vége előtt Münchenben kikaptak 5-0-ra – ez a meccs azért megmutatta a sárga-feketék hiányosságait és azt, hogy hiába a prima támadópotenciál, ha a védelem átjáróház. A Dortmund negyvennégy gólt kapott, tizenkettővel többet, mint a bajnok Bayern, s tizenötlettel, mint a bronzérmes Leipzig – ennyi benyelt találatnál nem lehet bajnokságot nyerni még Németországban sem. Persze ne marasztaljuk el őket nagyon az ezüstérem miatt, hiszen már a tény, hogy sikerült megráncigálniuk az alvó oroszlán bajuszát, önmagában dicséretes, és lenyűgöző volt az a felfogás, amivel Lucien Favre hétről hétre pályára küldte övéit. Olyan spilereket ismert meg idén a világ, mint a svájci Manuel Akanji, a marokkói Achraf Hakimi (aki a Real Madrid kölcsönjátékosaként futballozik Dortmundban), a dán Thomas Delaney és az angol Jadon Sancho, aki a következő évtized egyik legnagyobb reménysége. Marco Reus végre nagyjából sérülésmentesen játszott végig egy szezont, Paco Alcacer csak azért nem lett gólkirály és szerzett „csupán” tizennyolc gólt, mert rendszerint csereként lépett pályára (így is 2. lett a mesterlövészek listáján, és csak négytel szerzett kevesebb gólt, mint a végül megkoronázott Robert Lewandowski), de a portugálokkal Európa-bajnok Raphael Guerreiro, a néme-

tekkel vb-győztes (és a finálé egyetlen gólját szerző) Mario Götze és a belga Axel Witsel is kihozták magukból idén az X-faktort. A Liverpoolhoz hasonlóan ugyanakkor a Dortmundnak sem biztos, hogy lesz a közeljövőben ekkora sansza bajnokságot nyerni. Münchenben szinte az egész szezonban állt a bál (na nem az Oktoberfest miatt...); belharcok dúltak, a legnagyobb sztárok fúrták Niko Kovacot, sokan formán kívül játszottak, ráadásul Joachim Löw tavasszal három sztárt lelkiismeret-furdalás nélkül kipenderített a válogatottból: Jerome Boateng, Mats Hummels és Thomas Müller is fontos láncszemei voltak a 2014-ben világbajnok Nationalelfnek, de innentől csak a klubkarrierjükre kell, hogy koncentráljanak... Aligha tett jót ez a bejelentés a közhangulatnak... Az ősszel még semmi jel nem utalt arra, hogy a Bayern bajnok lesz, de aztán rájöttek arra, hogy bajnoki címmel kellene elköszönni a biztos távozótól: Franck Ribérytől, Arjen Robbentól és Rafinhától. Bónuszként a kupát is behúzták – ezek után több mint felelőtlen-ség lenne elküldeni Niko Kovacot...

Gulácsi az év legjobbjában Németországban!

Ha már szóba hoztam a Leipzigit... Bizony, elmúltak azok az idők, amikor a Bayern-Dortmund versenyfutásba a Leverkusen, a Schalke, a Stuttgart vagy a Werder Bremen szólhatott csak bele, az elmúlt három évben immár másodszer állhatott dobogóra a Red Bull energiáitál által szponzorált lipcsei alakulat, ezáltal jogot szerzett arra, hogy jövőre újra a Bajnokok Ligájában induljon. Persze, ez aligha érdemelne karaktereket ezeken a hasábokon, ha nem lenne a történetnek lényeges magyar vonatkozása, de van, hiszen a klub első számú kapusa Gulácsi Péter, míg védelmének oszlopa a közel egy éve honosított Willi Orban. Nos, hogy ők mennyire komoly részt vállaltak a csapat sikereiből, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a Leipzig kapta a legkevesebb gólt a szezonban (mindössze huszonkilencet), s a tekintélyes Kicker szaklap szerint a magyar válogatott első számú kapusa lett az

egész Bundesliga-idény legjobb játékosa! Nem legjobb kapusa, legjobb játékosa!!! Hihetetlen teljesítmény, talán Király Gábor óta nem ért ekkora elismerés magyar labdarúgót Németországban (pedig nem akármilyen karriert futott ott be például Lisztes Krisztián, Dárdai Pál vagy Huszti Szabolcs), aki a Hertha színeiben brillírozott éveken keresztül. Immár tíz éve, hogy az egyiptomi U20-as világbajnokságon, ahol bronzérmét szerzett, végleg berobbant a köztudatba Gulácsi, s bár sajnálhatjuk, hogy abból a generációból más ekkora karriert nem futott be (Németh Krisztiánnak lehetett volna erre még reális esélye), a Liverpoolt is megjárt kesztyűs sikerének örülünk, s becsüljük meg: Gulácsi Péter évek óta a világ egyik legjobb bajnokságában véd, s az egyik dobogóséyles első számú kapusa! Maradjon ez így!

Dárdai: „Ez jó mulatság, férfimunka volt!”

Gulácsi Péter mellett Németországban figyeltünk egyrészt az 50. Bundesliga-gólját tavasszal megszerző Szalai Ádámmra, valamint a Hertha BSC vezetőedzőjére, Dárdai Pálra is. Dárdai játékos pályafutása után is megmaradt a berlini klub kötelékében: előbb a fiatalokkal dolgozott, majd négy és fél éven keresztül a felnőtt csapatot dirigálta. S milyen jól tette! 2015. február 5-én kiesőhelyen vette át a fővárosi együttest, melyet első fél szezonjában az élvonalban tartott, majd a következő években kétszer is nemzetközi kupaszereplést érő helyre kormányzott (micsoda pálfordulás, a szó szoros értelmében...). Már játékosként is klubrekorder volt 286 pályára lépéssel, edzőként pedig harmadik az örökrangsorban – mindkettő bámulatos eredmény! A kieséstől négy teljes szezonja alatt egyszer sem kellett tartania, pedig a klub soha nem engedhetett meg magának nagy pénzszórást, mégis olyan skalpokat gyűjtött az évek alatt, mint az akkor BL-szereplő Mönchengladback elnászpángolása (3-0), a Dortmund, Leverkusen, Leipzig két vállra fektetése, s tavaly ősszel végre a Bayern Münchent is sikerült elkapniuk. Egyszer kupaelődöntőbe is jutott a társaság, de nagy vágya,

hogy hazai pályán, Berlinben vívhasson kupadöntőt, álom maradt. Idővel már nemcsak a védelmet sikerült stabilizálnia, a támadósor is kreatívabb lett, szerintem egy szurkoló sem volt, aki elégedetlen lett volna Dárdaival és az a játéktílussal, amelyet képviselt. Ám ez a kaland most véget ért – s valahol ezt minden magyar futballbarát sajnálja, mert Dárdai Németországban hazánk hírnevét is öregbítette. Abban azonban biztosak lehetünk: ha most pihen is kicsit, letett már ő annyit az asztalra, hogy ne a nulláról kezdje, s ne a Herthához menjen vissza (ahol egyébként továbbra is tárt karokkal várják): lesz még ő topcsapat edzője!

Királyként kezdte, legendaként vonul vissza!

Nemcsak Dárdaitól búcsúzott a Hertha: Király Gábortól is, aki válogatottsági rekordként, az Európa-bajnokság korrekordereként, negyvenhárom évesen döntött úgy, hogy szögbe akasztja szürke mackóalsóját és kapuskesztyűjét. Pályafutása talán legsebbe éveit éppen Berlinhez kötik, de szép

éveket töltött Angliában is, ott is jó szívvel emlékeznek rá – visszavonulása mégis kicsit méltatlanra, dicstelenre sikerült, hiszen nevelőklubja, a Haladás kiesett az élvonalból, s utolsó évében a szokásosnál többet hibáztott a gólvonal előtt... Mégis elkészerítő lenne, ha csak az utolsó egy éve alapján ítélnék meg őt. A Hertha színeiben a Bajnokok Ligájában védett, s a Milan elleni pontszerzés hőse volt (abban az időben jobb kapusnak tartották, mint Oliver Kahnt!), a Crystal Palace színeiben pedig kivédte Wayne Rooney tizenegyesét. Nem jutottunk volna ki harminc év után egy világeseményre, a franciaországi Eb-re, ha a norvégok elleni pótselejtező elején nem véd hatalmas bravúrral – s aztán a torna legszebb védését is ő mutatta be Kevin de Bruyne löketénél. Király Gábor legenda, a magyar labdarúgás emblematikus figurája, és a mi emlékezetünkben is így kell, hogy megmaradjon!

Egy csillaggal több, de egy csillaggal kevesebb...

A Ferencváros harmincadik bajnoki címéhez egy percig sem férhetett kétség, de a klub szurkolójaként rossz látni az egyre erősödő tendenciát, miszerint minden nagy tudású edző azt hiszi, csak külföldiekkel lehet sikereket elérni (üde kivétel a Debrecen, ahol alig alkalmaztak idegenlégióst a szezonban, mégis bravúros bronzérem lett a jutalmuk). Sergij Rebrov sem nagyon bízott a magyarokban: egyedül Dibusz Dénes és Lovrencsics Gergő számított biztos alapembernek, ha nem volt sérült, még Sigér Dávid is, de például a való-

gatott keretben rendszerint számításba vett Varga Roland többször kimaradt, az igazán megdöbbentő azonban Böde Dániel mellőzése volt. A közönségkedvenc csapatkapitány összesen 297 meccsen lépett pályára zöld-fehér mezben, s 131 gólt szerzett, s azért szerződik vissza az „alma materbe”, Paksra, mert még játszani szeretne. Lehet, a harmincadik bajnoki cím újabb csillagot hozott a klubnak (a harmadikat), de közben el is vesztett egyet azok közül, akik még igazán fradisták voltak ebben a csapatban – ám ezzel a teherrel Rebrovnak kell majd megküzdenie, s a balhét is ő fogja elvinni, ha a légiósokkal sem jön az áttörés a nemzetközi kupában... A Mol Vidi tavaly megmutatta, hogyan is kell ezt csinálni, igaz, az őszi menetelesük tulajdonképpen a bajnoki címükbe került... Mindenképpen emeljünk kalapot a fehérváriak előtt, akik bravúrosan helytálltak a BL-selejtezőkben, majd kis híján továbbjutottak az Európa-liga csoportköré-

ből, s a Groupama Arénában 2-2-t játszottak a későbbi győztes Chelsea-vel. A magyar bajnokság színvonala nem eget rengetően magas, de legalább izgalmas volt a kiesés elkerüléséért vívott harc. A Diósgyőr megint megúsza, a Kisvárdai is bent maradt abszolút újoncként (a szezon egyik meglepetésembere a kapusunk, a brazil Felipe volt – nesze neked, egy újabb légiós...), így a Haladás mellett az utolsó kilenc meccsből nyolcat elvesztő MTK esett még ki az első osztályból.

Irreális a Real és a Barca két arca...

Kicsit csapongó írásom végéhez közeledünk, de a két spanyol gigászról még nem is nagyon beszéltem, egészen eddig... A Real Madrid-

nak nemcsak önmagához képest volt pocscék szezonja, egyébként is; az, hogy három Bajnokok Ligája-győzelem után elfogyott a motiváció, valahol érthető, ugyanakkor már akkor lehetett látni, nehéz szezon vár a Bernabeu közönségére, amikor azt hitték, Cristiano Ronaldót lehet pótolni egy Mariano Diazzal... Szerintem egy kezünkön meg tudjuk számolni a Real jó meccseit a szezonból, ám ne felejtsük el, hogy ezek a játékosok verték körbe három évig a világot, s több mint ezer napig ültek Európa trónján. Navas, Varane, Marcelo, Modric, Kroos és Bale nem lettek rosszabb futballisták, mint korábban, de látni kell, sőt, már tavaly látni kellett volna, hogy bőven ráfér a vérfrissítés a keretre... Az elmúlt hat évben négy Bajnokok Ligáját nyert a Real Madrid, nagyjából ugyanazzal a garnitúrával... Muszáj volt újra kinyitni a bukszát, Florentino Perez pedig nem is vacakolt sokat, már június közepére klubrekordnyi pénzt eltapsolt (konkrétan 303 millió eurót), mondjuk Eden Hazardban, Luka Jovicban, Éder Militaóban és Ferland Mendyben bőven van potenciál... Erős lehet jövőre a Real, de az idei év nem róluk szólt, hanem inkább a Barcelonáról, bár Katalóniában is vegyes érzéseik lehetnek a szurkolóknak. A hazai pontvadászatot évről évre nem nagy kunszt besöpörniük, ám a Bajnokok Ligájában a tavalyi évhez hasonlóan idén is háromgólos előnyről estek ki, ráadásul a spanyol kupa fináléját is elveszítették a Valenciával szemben. A szezon bizonyos részeiben nekem úgy tűnt,

nagyon egyemberes ez a csapat, ha Lionel Messinek nem ment, nem volt, aki a helyére lépett volna (a másik kulcsfigura Ter Stegen volt, de az régen rossz, ha a Barca legjobbja a kapusa...), s talán ezen múlt, hogy nem sikerült 2015 után újra fináléba jutniuk a BL-ben. Ivan Rakitic és Philipp Coutinho kifejezetten pocscék idényt futottak, utóbbi érkezését pedig mekkora várakozás előzte meg... És ismerjük el, Gerard Piqué, Sergio Busquets, Jordi Alba és Luis Suarez sem a jövő emberei – mindannyian elmúltak már harmincévesek, lehet még néhány jó évük, de érdemes felkészülni a pótlásukra. És Messi sem lesz már fiatalabb – megtalálni az utódját legalább akkora kihívás lesz, mint az olvasásban idáig eljutni, de már nincs messi a vége...

Nekünk 8 – ezért leszünk ott a 2020-as Eb-n!

Zárjuk összefoglalónkat egy vidám témával: a magyar labdarúgó-válogatott négy meccsen szerzett kilenc pontjával vezet az Eb selejtezős csoportját! Igaz, egy meccsel többet játszottunk, mint a riválisaink, mégis jogos az optimizmus, és ne kiabáljunk el semmit, de azt hiszem, jó esélyünk van arra, hogy kijussunk a jövő évi, részben hazai rendezésű Európa-bajnokságra! Nyolc évvel alá is tudom ezt támasztani!

1. Az 1986-os vb-selejtezők óta nem álltunk első helyen a nyári szünetben, a mai napig az az utolsó világbajnokság, amin a magyar csapat is részt vett.
2. Zsinórban öt meccset nyert meg hazai pályán a magyar válogatott, amire emberemlékezet óta nem volt példa (legutóbb több mint tíz éve, azelőtt meg negyven...).
3. A selejtezőkön hazai pályán már legyőztük a legutóbbi világbajnoki ezüstérmes horvátokat és a legutóbbi Európa-bajnoki bronzérmest, Walest is (felkészül: Szlovákia?)!
4. Marco Rossi személyében olyan szövetségi kapitány ül a kispadon (már amikor épp nincs eltiltva...), akiben hisznek a játékosai, s aki tudja, mit akar játszani a

válogatottal. Van koncepciója, ami sajnos nálunk ritka (talán ez Dárdainál és Bernd Storcknál volt igazán felfedezhető az elmúlt harminc évben).

5. Kialakult nagyjából a mag, ami azért nagy szó, mert Rossinak egyáltalán nem volt ideje kísérletezésre (a barátságos meccseket ugyanis elpazaroltuk George Leekensre – emlékszik még valaki a balga belgára egyáltalán?). Mégis, akik mellett láthatóan biztosan letette a voksát (Gulácsi Péter, Baráth Botond, Willi Orban, Lovrencsics Gergő, Nagy Ádám és Szalai Ádám), egytől egyig rászolgáltak a bizalomra.
6. Willi Orban honosításával többet szerzett a magyar futball egy játékosnál. Nemcsak azért, mert a nyugat-európai futballközégből érkezett, ahol bizonyára kiváló edzők dolgoztak vele, de Gulácsi Péterrel évek óta egy csapatban futballozik, s ez az ösz-szeszokottság stabilitást ad nemcsak a védelemnek, de az egész csapatnak is.
7. Pátkai Máté nem sértődik meg, ha győztes gól után a kispadon kezd, a következő meccsen újra győztes gólt szerez. Dzsudzsák Balázs nem nagyképűsködik a száz válogatottságával, hanem kite-szi szívét-lelkét a pályára, az előretolt centerünk, Szalai Ádám pedig vállalja a brusztolást, ami igen hálátlan és nem is látványos feladat, de ha kell, a 95. percben saját kapuja előtt pöcköli el a labdát a gólrá szomjazó Gareth Bale elől. Ja, és van egy európai szemüvegen keresztül nézve is tehetséges fiatalunk, Szoboszlai Dominik, aki a Salzburg színeiben egyre többet játszott a tavasszal, s összettel a Bajnokok Ligájában is bemutatkozhat majd.
8. Ezek a tényezők és játékosok mind kellett ahhoz, hogy szurkoló és csapat újra egymásra találjon. Ki emlékszik már arra, hogy nem is olyan régen meg kikaptunk Andorrától és Luxemburgtól? Most úgy zeng húszezer torokból meccs után az „Isten áldd meg a magyart”, hogy egyszerűen nem történhet ez másképp: meg fogja áldani az Isten, ott leszünk a 2020-as Európa-bajnokságon!!!

A NYÁRI VAKÁCIÓ EGYIK REGGELÉN CSENGETTEK AZ AJTÓN, AZ EGYIK LÁNYUNK JÖTT VISSZA AZ OTTHONBA. ÖRÖMMEL UGROTT A NYAKAMBA S KÉRDEZTE: „MIKOR MEGYÜNK A TÁBORBA?” A KISLÁNY EGY HOSSZÚ TANÉV UTÁN NAGYON VÁGYOTT HAZAMENNI A SZÜLEIHEZ. HAZAVITTÜK A DÉVÁTÓL 200 KILOMÉTERRE LEVŐ OTTHONÁBA, DE PÁR NAP MÚLVA VISSZAJÖTT, MERT – TELEFONÁLTAM: „JÖJJÖN, MERT MEGYÜNK TÁBORBA.” HOGY MONDJAM MEG, HOGY NEM IGAZ, HOGY NINCS IS SEMMIFÉLE TÁBOR, CSAK NEM KELLESZ OTTHON, ÉS IGAZÁBÓL EGY KEGYES HAZUGSÁGGAL POSTÁZTAK VISSZA TÉGEDET?

Igy most itt vagyunk a Csónakos partján, „táborozunk”, hogy ne csalódjon, ki tudja hányadszor a gyermek. Ülök a víz partján és nézem a csapatomat. Forr a víz, én folyamatosan számolom a fejeket. Mind megvannak.

Egyszerre jönnek mellém, hozzám bújnak, mesélnek. Az egyik negyedikes lányunk megkér, hogy tetováltassak szép hableányt a mellemre. „Miért?” – kérdezem. „Mert apukának is egy olyan volt. – És elindul egy csacsogó kispatak – Az én apukám nagyszerű apa volt. Igaz, hogy sokat ivott, s egyszer, mikor korbáccsal megvert, kiütötte az egyik szememet. Nem akarta. Utána apuka is sírt, bánatában nagyon berűgött. Anyuka, mikor két éves voltam, akkor halt meg. Öngyilkos lett, mert sokat k...ott. És apu őt is megverte. De én nem leszek k...a.”

Hallgatok, magamhoz szorítom e szép szőke kislányt. Ő csak beszél. Elmondja, hogy mennyi rossz ember van, és hogy az apukát olyan sokan 'bizgették', míg fogadásból megivott két liter vodkát. „Apukám olyan rendes volt, utolsó cseppig megitta, mert az ember, amit ígér, azt meg kell tegye, úgy-e? Apuka sokat hányt és meghalt.”

Hallgatunk, a tó vize egykedvűen fodrozódik. Nagyon sok mondat van az életünkben, mit nem tudunk befejezni. Odajön egy másik kislány is. Vizes, szép barna bőre ragyog a napfényben. Három éve van nálunk, az osztály második tanulója. Beszélgetünk. Elmeséli, hogy milyen volt, amikor egy nagyváros állomásán koldult. Nagyon ritkán beszél erről. Most úgy beszél, mint más a nyaralásról: „Olyan bácsi is volt, aki egy egész kiflit adott egyszerre. De nagyon kellett vigyázni a rendőrökre, sokszor kutyával jöttek, s egyszer az egyik társamat meg is harapták a kutyák. Volt egy nagy szemetesláda, oda bújtunk el.” És mondja, és mondja.

Úgy látom, hogy a víz, a játék nem csak a fizikai mocskot oldja, mossa s remélem viszi messzire. Aztán odasodródik két testvér, a harmadikat végezték. Szédületes energia tépi ezeket a fiúkat. Lendületükben mindenkit lesodornak a lábukról. Nem rosszak, de tízpercenként felsír, visít valaki mellettük. Mint a villámhárító a villámot, úgy vonzzák a 'galibát'. Rájuk szólok, s mint két ma született bárány kunkorodnak mellém. Ha már rohagálni nem lehet, hát engem kezdenek nyuvasztgatni ölelésükkel. Persze hogy beszélgetünk, és persze, hogy szóba jön az édesanya, akinél csodálatosabb anya nincs, de aki nagyon elfoglalt.

Sokszor megcsodálom Isten hatalmát, aki ilyen végtelen erőssé tudja tenni a gyermekek szülei iránt érzett szeretetét.

Mert én csak azt látom, hogy a gyermekek elsőáldozására a 18 kilométerre lakó anyuka, azokkal a lakozott körmeivel és még egy szent szívét is megdobogtató szerelésével, nem tudott eljönni, bár meg volt beszélve, és meg is ígérte. A fiúk kérésére egy pár perccel később kezdtük a misét. De nem jött el az évszázó szereplésre sem, és azóta sem jött egyszer se felénk. Megölelem

a fiúkat, és elismerem, hogy anyuka tényleg nagyon szép, csak az a baj, hogy nincs ideje. S hogy a tépelődésnek véget vessek, szabadon engedem e két szilaj paripát.

Táborozunk! Isten műve: a tó vize, a táj, a gyermekek, és minden olyan csodálatos. Végtelenül jól van minden, úgy ahogy van! Sokszor nem értem, hogy egy-egy törekeny gyermek válla hogy tud ennyi tragédiát hordozni. De úgy látszik, hogy nem is ez a fontos. Ezeket a gyerekeket, a sebeket nem elemeznem kell, hanem szeretettel átölelni és hordozni.

Megtenni mindent, hogy ha már karjaim közé sodródtak, Isten akarata szerint alakuljon a további életük.

Egy labda telibe talál, és szinte észre sem veszem, ott vagyok a Csónakos tó vizében. Játsszunk, én vagyok a cica, és forr a sok gyermek csapkodásától a víz. Tudom, hogy nem megoldani kell a problémákat, hanem kacagni, és eltalálni azt a tenyéryi kék eget a gyermekek karjai között, hogy nehogymint én legyek a cica. Játsszunk, kissé könnyes a szemem, de itt a tó vizében úgyse vevődik észre. Végül is Jézus nem azt kérte, hogy megértsük ezt a csodálatos szép világot, hanem azt, hogy szeressük, szeretetté váljunk ott, ahol a legnagyobb szükség van ránk. Nehéz megtanulni együtt élni a konkollyal. Dobom a labdát, s persze, hogy valami isteni erő megint a gyermekek karjai közé vezet az. Mindenki kacag, felsültem, alulmaradtam, újból én vagyok a cica. Úgy tűnik, hogy most semmi más nem fontos, és jól van ez így. A teológián, a noviciátus alatt soha nem gondoltam volna, hogy ezek a koszos gyermekek ennyire átszervezik az életemet.

Talán majd egyszer még egy hableányt is fogok tetováltatni a mellemre?

Ó, áldott Királynőnk, ki az emberi nem védpajzsa és minden hozzád folyamodó menedéke vagy! Tudom, irgalmas Asszonyunk, valóban tudom, hogy szörnyen vétkeztem, és megharagítottam a test szerint tőled született jóságos Istent. Ámde sok előttem az olyanok példája, kik már előbb fölharagították az ő jólelkűségét, mint a vámosok, a bűnös asszonyok és mások, kik mégis, bűnbánat és bűneik megvallása által megnyerték azok bocsánatát. Ezeket, kik megnyerték az ő irgalmasságát, ezeket állítom példa gyanánt bűnös lelkem szemei elé, és az Istennek általuk elért, valóban nagymérvű irgalmasságára tekintve én is, bár bűnös vagyok, bűnbánatot tartva, ó, irgalmas Királynőnk, kegyeségedhez bátorkodom menekülni. Nyújtsd segélyül kezedet, eszközöld ki Fiaidnál, Istenednél, súlyos bűneim bocsánatát!

Hiszem és vallom, hogy az, kit szültél, a te Fiad, valóban Krisztus, az élő Istennek Fia, az élők és holtak bírója, ki mindenkinek tettei szerint megfizet. Hiszem és vallom, hogy te, valódi Istenszülő, az irgalmasság forrása, a siránkozók vigasztalása, az elveszettek megtalálása, valamint Fiad előtt hatalmas és állhatatos közbenjárónk vagy, ki fölöttébb szeretted az emberi nemet, és kezdeddel vezérelsz a bűnbánat útján. Mert nincs az emberek számára kívülled sem segély, sem védelem, irgalmas Asszonyunk. Benned bízván ugyanis senki meg nem szégyenült, és ki általad kérte az Istent, senki el nem hagyatott. Végtelen kegyességedre kérlek tehát, nyisd meg számomra irgalmasságod ajtaját, ki eltévelyedtem és a sötétség mélyébe estem! Ne vess meg, bárha beszennyeződ-

tem! Ne űzz el, bárha bűnös vagyok! Ne hagyj el engem, gyarló embert, kit végveszélybe sodort a gonosz ellenség! Hanem kérléld meg a tőled született Istent, bocsássa meg nagy bűneimet és szabadítson ki bajaimból, hogy én is a bocsánatot nyert megigazultakkal együtt énekeljem és dicsőítsem a tőled született Isten végtelen kegyességét, s téged, mint az én mindenkori és megszégyenülhetetlen védelmemet, a mostani életben s a vég nélküli örökkévalóságban! Amen.

Dicsőséges Istenszülő, mindenkorszú Mária, Krisztus Istenünknek anyja, fogadd el a mi imádságainkat, és mutasd be azokat Fiaidnak, a mi Istenünknek, hogy világosítsa meg s éretted üdvözítse lelkünket!

(Paraklisz)

„ Hitt az Úrnak, ő pedig beszámította neki megigazulásra.”
Ter 15,6

Nők zarándoklata 2019 Pécs

Időpont: 2019.08.24..

Kiindulópont:
Szent Flórián bányásztemplom
(Pécs, Gesztenyés u. 27.)-Szelidgesztenyés

Szent Liturgia
9 órakor a Szent Flórián bányásztemplomban

Útvonal:

Tripammer- fa-Anyák kútja-
Melegmányi-forrás érintésével érkezés
a mánfai Árpád-kori templomba,
ahol Parakliszt imádkozunk, majd
a Kőlyuki-betérő fogadóban fogyasztjuk
el az ebédünket 15 órakor.
16 órakor innen
autókkal megyünk vissza Pécsre.

Jelentkezés:

pecsigorogkatolikus@gmail.com-e-mail címen
azzal, hogy az ebédre is lehessen igényt jelezni
telefonon:

Zajácz Gábor parókus atyánál: 30/644-8850

